

Universitätsbibliothek Wuppertal

Xenophontis, Philosophi Et Imperatoris Clarissimi, Qvae Exstant Opera

Xenophon

Francofurti, 1596

Liber primus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-331](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-331)

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙ-
ΔΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΝ
ΠΡΩΤΟΝ.

XENOPHONTIS HISTORIA-
RVM DE INSTITVTIONE
CYRI, LIBER PRIMVS.

IOANNE LEVNCLAVIO Amelburno, interprete.

ΕΝΝΟΙΑ ποῦ ἡμῖν ἐ-
χρῆτο, ὅσα δημοκρατία
κατελύθησαν ὑπὸ τῆς
ἄλλως πως βουλευμένων
πολιτῶν μαλλον ἢ ἐν
δημοκρατία, ὅσα τ' αὖ
μοναρχία, ὅσα τὴν ὀλιγαρχία, ἀνῆλυται ἤ-
δη ὑπὸ δῆμων καὶ ὅσοι τυραννίδι ἐπιχρή-
σαντες, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ τὰ πᾶσα κατε-
λύθησαν, οἱ δὲ, καὶ ὅποσον ἔχον χρόνον δέ-
χοντες ἄλλα γίνονται, θαυμάζονται ὡς σο-
φοίτε καὶ δὲ τυχεροὶ ἀνδρες γεγενημένοι. πολ-
λὰς δὲ ἐδοκῆμεν καταμεμαθημένα, καὶ ἐν
ἰδίῳ οἴκῳ τὴν μὲν, ἔχοντες καὶ πλείονας οἴκ-
τας, τὴν δὲ, καὶ πρὸς ὀλίγους, καὶ ὅμοιος ὡς δὲ τοῖς
ὀλίγοις ἢ τῶν πρὸς τὴν δυναμίδος χεῖρα
πρὸς τοῖς δεσπότης. ἐπὶ δὲ τῶν τῶν
ἐπινοούμεν, ὅτι δέχοντες μὲν εἰσι καὶ οἱ βραχέ-
λοι τῶν βοῶν, καὶ οἱ ἵπποφοροὶ τῶν ἵππων, καὶ πρὸς
τὴν δὲ οἱ καλῶς νομῆς, ὧν αὖ ἐπιταπῶσι
ζώων εἰκότως αὖ δέχοντες τῶν νομίζοντες
πάσας τοῖν ἄλλοις τὰς ἀγέλας ἐδοκῆμεν ὁ-
ρᾶν μαλλον ἐτελέσας πείθεσθαι τοῖς νομῆσιν,
ἢ τὴν ἀνδρῶν τοῖς δέχοις. πορδύονται
τε γὰρ ἀγέλας ἢ οἱ αὐτῶν ἀθύνωσιν οἱ νο-
μῆς, νέμονται τε χωρία ἐφ' ὅποια αὖ αὐτῶν ἐφ-
ισαίν, ἀπέχονται τε ὧν αὖ αὐτῶν ἀπειργασί καὶ τοῖς
καρποῖς τοῖν τῶν γεγενημένοι δὲ αὖ-
τῶν ἔασι τὴν νομῆας χεῖρα οὕτως, ὅπως αὖ αὐτοὶ βέλονται.
ἐπὶ τοῖν ὡς δὲ μίαν πώποτε

ACCIDIT aliquando no-
bis ad animum, quot po-
pulares administratio-
nes ab iis, qui aliter po-
tius, quam in populari
reipublicæ statu degere
vellent, euerfæ; quoti-
tem vel singulorum, vel paucorum princi-
patus, a plebeis sublatis sint: quotq; regnum
inuadere conati, partim perquam celeri-
ter imperio sint deiectioni, partim ut viri sa-
pientes & felices, in admiratione sint; quan-
tocumque tandem spatio temporis prin-
cipatum retinuisent. Quin & plerisque
videbatur animaduertisse, qui domi suæ
familiam, alij maiorem, alij sane modicam
alerent; quum tamen iidem domini etiam
per paucos illos magnopere sibi obsequen-
tes habere non possent. Præterea veniebat
in mentem nobis, ut bubulcis in boues, sic
equariis in equos, adeoque omnibus, quos
pastores dicimus, illæc in animalia, qui-
bus præsumunt, non abs re videri imperium
esse. At vero videre videbatur, greges
hos omnes lubētius pastoribus suis parere,
quam homines magistratibus. Pergunt e-
nim greges, quocumq; pastores dirigunt;
atque ut in locis pastum quærunt, in quæ
illi loca eos immittunt: sic ab iis abstinent,
a quibus arcentur. Quin etiam fructibus,
qui ex eis proueniunt, uti pastores proli-
bitu finit: nec unquam accepimus vllum

Difficili-
mum, ho-
minibus
imperare.

διεχόν-
76,
8. ite parti-
b. vbi lege
b. imposita
30,
πᾶσι, &
πᾶσι τοῖς
981.
41 b. hinc &
281.
112 b.
vnde ἔφα-
629.
ονε 252. &
29, b

gregem aduersus pastores coiuisse, quo vel minus eis pareret, vel eos vti fructu non permitteret. Immo quibusuis aliis infestiores sunt greges, quam iis, qui & imperium in eos habent, & emolumenta ex eis capiunt: quum homines in nullos maiori coeant impetu, quam quos in se regnum adfectare sentiunt. Hec quum apud animum expenderemus, ita de his arbitrabamur; vt homini nato facilius existimarem esse, quibusuis animantibus aliis, quam hominibus imperare. Sed vbi cogitauimus, fuisse Cyrum Persam, qui complures homines, complures ciuitates, complures etiam nationes sibi parentes habuerit: tum deinde relicta sententia priori, sic statuere coacti sumus; vt hominibus imperare, neque illarum in rerum numero, quae res fieri nequeunt, ponendum; neque factu esse difficile censeremus, modo scite quis hoc agat. Quippe Cyro sponte sua paruissimum diorum, partim mensium interuallo abessent, partim nunquam ipsum vidissent, partim certo scientes, se non visuros, nihilo tamen ei minus obcaedere vellent. Etenim ceteris ille regibus tantum praestitit, quum iis, qui accepissent paternos, tum qui sibi principatus ipsi acquisiuissent: vt quum Scytha, quamuis amplissima Scytharum copia sint, nullam regno suo nationem aliam adiciere possit, satisque sibi ducat, si suae gentis imperium retineat; & Thrax, si Thracum; Illyricus, Illyricorum; itidemque de ceteris eadem nationibus audiamus: (nam in Europa quidem etiam nunc sui iuris, & a se inuicem distinctae gentes esse perhibentur) Cyrus vnus, qui nationes Asiae similiter suis vtentes legibus liberaeque reperisset, exigua cum Persarum manu domo profectus, Medis quidem Hyrcanisque non inuitis imperauit: Syros vero, Assyrios, Arabes, Cappadoces, Phrygas utrosque, Lydos, Cares, Phoenices, Babylonios subegerit: atque etiam Bactrios, Indos, Cilices, Sacas item, Paphlagonas, Megadinos, gentes alias complures, quarum ne nomina quidem referre quis possit, in ditione habuerit. Idem Graecos incolentes Asiam, & Cyprios, & Aegyptios, ad mare quum descendisset, suam in potestatem redegit. Harum igitur gentium imperio potitus est, quibus neque cum ipso, neque inter se lingua communis erat. Nihilominus ita metu sui tantum terrarum obire potuit, vt omnib. formidine percuf-

Cyrius imperandi peritus.

Cyrius praesentia.

Amplissimo imperio.

Al. Budinos, & Magadidas.

Subnarratio.

ἀρχὴν ἠαυτῶν οὐκ ἔπειτα τὰς νομίας, ἔτε ὡς μὴ πείθεσθαι, ἔτε ὡς μὴ ὑπερέπειν ὡς καρπὸν χερῶν. ἀλλὰ καὶ χαλεπώτερά εἰσιν αἱ ἀρχαὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς δέχοισί τε αὐτοῖς, καὶ ὠφελυμῶν ἕκαστος αὐτῶν ἀνδραποδιστῶν ἐπὶ σθένεσσι μάλλον στείλανται, ἢ ἔπειτα τοῖς ἑσὶ αἱ ἀρχαὶ δέχονται αὐτῶν ὑπερέπειν, ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμῶμεθα, ἔτι ἄνωγον ἄνθρωπον πεφυκῆσθαι πρῶτον τῶν ἄλλων ζώων εἴη ῥᾶον ἢ ἀνδραποδιστῶν δέχονται ὑπερέπειν, ὅτι κύριος ἐστὶν ἑσθλῶν ἀφ᾽ ἑσθλῶν, ὅς παμπόλλους μὲν ἀνδραποδιστῶν ἐκτίσασατο πρῶτον αὐτῶν, παμπόλλους δὲ πόλεις, πάμπόλλαι δὲ ἐθνη, ἐκ τῆς δὴ ἑσθλῆς ἀρχῆς μετὰ μὲν, μὴ ἔτε τῶν ἀδυνατόντων, ἔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ἢ τῶν ἀνδραποδιστῶν δέχονται, ἢν τις ὑπερσάμῶν τῶν ἄλλων. Κύριος γὰρ ἴσμεν ἐτελήσαντας πείθεσθαι τὰς μὲν, ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν, τὰς δὲ, καὶ μὲν αὐτῶν, τὰς δὲ, καὶ εἰδὼς ὅτι ἔτι αἱ ἰδίαι καὶ ὁμοῦς ἦσαν αὐτῶν ἕκαστος αὐτῶν. καὶ γὰρ τοὺς ποσὶν διώκει τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν παρῆκτος δέχονται παρὰ φησὶ φότων, καὶ τῶν δὲ αὐτῶν κτησαμένων, ὥστε ὁ μὲν οὐκ ἔστι, καὶ ἄλλοι παμπόλλων ὄντων οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ μὲν ἐδεδόξεν αὐτῶν ἀνδραποδιστῶν ἐπαρξάσθαι, ἀγαθῶν δὲ αἱ εἰς αὐτῶν ἐθνη δέχονται ἀρχῶν καὶ ὁμοῦς, καὶ ὁμοῦς ἰλλυρῶν καὶ ἰλλυρῶν καὶ ἰλλυρῶν καὶ ἰλλυρῶν (τὰ γὰρ ἐν τῇ εὐρώπῃ, ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἰσὶν) λέγονται, καὶ λελυῶν ἀπὸ δακτύλων.) Κύριος δὲ τῶν ἀρχῶν ὡσαύτως καὶ τὰ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἐθνη αὐτόνομα ὄντα, ὁρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ φροσύνῃ φράσας, ἐκόντων μὲν ἡγήσατο μῆδων, ἐκόντων δὲ ὑρκανίων κατερέψατο τὴν σύρην, ἀσσυρίους, ἀραβίους, καὶ παρὰ δόκας, φρύγας ἀμφοτέρους, λυδοὺς, κάρους, φοίνικας, βαβυλωνίους ἤρξε δὲ καὶ βακτριῶν καὶ ἰνδῶν καὶ κελίκων ὡσαύτως καὶ ἑσθλῶν καὶ παφλαγῶν, καὶ μεγαδινῶν, καὶ ἄλλων βεδινῶν, καὶ παμπόλλων ἐθνῶν, ὧν ἔτι αἱ τὰ ὀνόματα εἰσὶν, καὶ μαγαδῶν, ἔτι τις εἰπεῖν. ἐπ᾽ ἤρξε δὲ καὶ ἐλλυῶν τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ. κατὰ τὰς δὲ ἑσθλῶν ἀρχῶν, καὶ κυρῶν, καὶ ἀγροπῶν, καὶ ἰόνων τῶν ἐθνῶν ἤρξεν, οὐδὲ αὐτῶν ὁμοῦς ἦσαν ὄντων, οὐδὲ ἀλλήλοισι καὶ ὁμοῦς ἠδυνήθη ἐφικέσθαι μὲν ὑπερέπειν ὡσαύτως γὰρ ἑαυτῶν φόβω, ὥστε κατὰ πλῆξαι πρῶτος,

ἀμοφῶν

παρῆκτος

βεδινῶν, & μαγαδῶν,

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including the name 'Πλάτων' and other illegible text.

πρόβου, ἢ μηδένα ὅτι χειρὸν αὐτῶν ἐδωκέναι
 δὲ ὅτι θυμίαν ἐμβαλὼν ἑσαύτῳ τὸ πρόβου
 αὐτῶν χαρίζεσθαι, ὡς ἵε αἰετὴ τῆ αὐτῶν γνώμη ἀξίον
 κωβερῆσθαι, αἰρητήσασθαι ἢ ἑσαύτῳ φύλα, ὅσα
 ἢ διελθεῖν ἔργον ὅστιν, ὅποι αὐτῶν δέξεται ἢ πο-
 ρεύεσθαι * ἀπὸ τῶ βασιλείων, ἢ ἵε πρὸς ἑώ,
 ἢ τε πρὸς ἑσπέριν, ἢ τε πρὸς δέκτον, ἢ
 τε πρὸς μεσημβρίαν. ἢ μὲν μὲν δὴ ὡς ἀξίον,
 ὄντα θαυμάζεσθαι τὸτον τὸν αἰθρα, ἐσκεψά-
 σθαι, ἢ τίς ποτε ὦν τῶ ἡμεῶν, ἢ ποῖαν ἴνα φύσιν
 ἔχων, ἢ ποῖα πνὶ παιδεία παιδδύσας, ἑσάτον B
 διήνεγκεν εἰς τὸ ἀρχὴν ἀνδράπων, ὅσα οὐδὲ ἢ
 ἐπυθῆναι, καὶ ἡδῆσθαι δοκῶν πρὸς αὐτῶν,
 ταῦτα πειρασθῆναι διηγήσασθαι.

Π Ἀπὸ δὴ λέγεται ὁ Κύρος ἡγεστῶν
 Καμβύσης, πατρῶν βασιλέως. (ὁ δὲ Καμ-
 βύσης οὗτῶ τῶ πατρῶν ἡγεστῶν, οἱ δὲ πα-
 τριδῶν ἀπὸ Περσέως κληίζονται) μήθους δὲ ὁ-
 μοιογεῖται Μαρδάνης ἡγεστῶν, ἢ τῶ Μανδάνῃ
 αὐτῆ Αἰσάρις ἢ τῶ ἡγεστῶν, τῶ μὲν δὴ γε-
 νομεστῶν * βασιλέως. Φωῶν τῶ ὁ Κύρος λέγει C
 ἢ ἀδετα, ἐπὶ τῶν ἢ τῶ βαρβάρων εἶδος
 μὲν καλλιστος, ψυχῶν τῶ φιλανθρωπότητος
 ἢ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτιμότητος, ὡς τε
 πρότα μὲν πόνων ἀνατλήσας, πᾶντα δὲ κίν-
 δυνον ἢ πομείναι τῶ ἐπαρῆσθαι ἐνεκα φύσιν
 μὲν δὴ τῶ ψυχῆς, καὶ τῆς μορφῆς τοιαύτῳ ἔ-
 χον ἡγεστημονύεται. ἐπαρῆσθαι γε μὲν ἐν
 πατρῶν νόμοις. οὗτοι δὲ δοκῶν οἱ νόμοι δέξε-
 σθαι ἢ κρινοῦ ἀγαθὸν ὅτι μελῶν οἱ οὐχ
 τῶ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἀρχονται. D
 αἱ μὲν γὰρ πλείσταις πόλεσιν ἀφῆσθαι παιδδύσας ὁ-
 πως πρὸς ἐθέλου τῶς ἐαυτῶν παῖδας, ἢ αὐτῶς τῶς
 πατρῶν ἢ ὅπως ἐθέλουσι δέξασθαι τῶ, ἐπι-
 τάτῃσιν αὐτοῖς μὴ κλέψασθαι, μὴ δέξασθαι, μὴ
 βία εἰς οἰκίαν παρεῖναι, μὴ παῖδῶν, ὃν μὴ δι-
 κριον, μὴ μοιχεύσασθαι, μὴ ἀπειθεῖν ἀρχοντι, καὶ
 πᾶντα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως. ἢ δὲ πρὸς τούτων
 τῶ πατρῶν, ἡγεστῶν αὐτοῖς τῶ ἐπέτεσαν. οἱ δὲ
 πατρῶν νόμοι, πατρῶν ὄντες ὅτι μελῶνται E
 ὅπως τῶ ἀρχῶν μὴ τοιούτοι ἔσονται οἱ πολι-
 ται, ὡς τε ποινῶν πρὸς ἔργου ἢ ἀφῆσθαι ἐφίε-
 σθαι. ὅτι μελῶνται δὲ ὡδε ἔστιν αὐτοῖς ἐλθ-
 ῆσθαι ἀφῆσθαι παλουμένη, ἔνθα τὰ τε βασι-
 λεία καὶ τὰ ἄλλα δέξασθαι πεποίηται ὅτι ἔθεν
 τὰ μὲν ὄντα, ἢ οἱ ἀφῆσθαι, ἢ αἱ τούτων φωναι

sis, aduersus ipsum nemo quidquam moliri
 auderet. Idem tantum in hominum ani-
 mis excitare potuit desiderium prestandi ea,
 quæ essent ipsi grata: vt omnes ipsius arbi-
 trario regi perpetuo cuperent. Tot nationes
 vt ex ipso penderent, effecit; quot etiam e-
 numerando percurrere fuerit operosum,
 quacunq; scilicet ex parte a regia quis or-
 diatur; siue ad ortum, seu occatum; siue ad
 septentriones, seu meridiem. Nos quidem
 certe de hoc viro, velut admiratione di-
 gno, quò genere natus, quali præditus in-
 dole, quali excultus disciplina, tantum
 gubernandis hominibus excelluerit, alios
 consuluimus: & idcirco narrare conabi-
 mur, quæcumq; de ipso vel percunctando
 resciuimus, vel intellexisse videmur.

CYrum Cambyse patre, Persarum rege,
 natum fuisse fertur. Cambyses ipse Per-
 fidarum e gente fuit ortus, qui auctore Per-
 seo celebrantur. Matrem ei fuisse Manda-
 nam constat, Astyagis Medorum regis fi-
 liam. Fuisse autem Cyrus ita comparatus
 a natura perhibetur, atque etiam nunc de-
 cantatur a Barbaris, vt & forma pulcher-
 rimus, & animo præditus humanissimo, &
 discendi, adipiscendique honoris avidissi-
 mus esset: adeoque nullum non laborem
 perferret, nullum non laudis gratia peri-
 culum adiret. Tali quum a natura indole
 animi, formaque Cyrus esset, quemadmo-
 dum sane hæctenus memoratur: etiam se-
 cundum leges Persarum est institutus. Ea-
 rum vero princeps esse cura videtur, id ef-
 ficere, quod bono publico maxime con-
 ducat. Non enim inde faciunt initium, vn-
 de quamplurimis in ciuitatibus leges ex-
 ordiuntur. Nam pleræque ciuitates cuius
 educandi liberos suos, qua ipsi visum ratio-
 ne fuerit, potestatem faciunt, atque ipsos
 etiam prouectioribus viuere sui ex animi
 sententia permittunt: deinde edicunt, ne
 quis clepat, ne rapiat, ne per vim domum in
 aliquam irrumpat, ne quem per iniuriam
 pulsset, adulterium ne committat, magistra-
 tus imperio parere ne detrectet, atq; his it-
 idem alia consimilia. Quod si quis horum
 aliquid transgrediatur, pœnæ propositæ
 sunt. At vero Persicæ leges hoc anteuert-
 entes, primum procurant, ne profus e-
 iusmodi ciues sint, qui prauis alicuius, fœdi-
 ue facinoris libidine ducantur. Atq; hoc
 huiusmodi quadam ratione procurant. Est
 apud eos forum, quod Liberum vocant, in
 quo quum regia, tum curiæ magistratuum
 cæteræ sunt constructæ. Hinc & res vena-
 les, & nundinatores, & clamores horum
 forum.

ἐκ ἑνὸς
 γὰρ ὅθεν
 παρὰ τῶ
 πλεί.
 ἐπειτα
 παρὰ τῶ
 ποιοῦν,
 ἐπιπέτε-
 σαν,

Cyri pater

Indole

Educatio

Leges Persarum

Forum apud Persas

ac insolentiae alium in locum reiectae sunt: ne horum turbulenta confusio cum decoro illorum ordine, qui sunt instituendi, permisceatur. Forum hoc ad curias situm, quatuor in partes est diuisum. Earum prima pueris est adtributa, puberibus altera, tertia plenam adeptis aetatem viris, quarta militares annos egressis. Et ex lege singuli suis in locis adsunt, pueri quidem, & aetatis maturae viri, primo diluculo: seniores vero ubi cuique commodum est, extra statos dies, quibus oportet eos adesse. Puberes etiam propter curias cum armis gymnasticis exilibus dormiunt, maritis exceptis, quorum praesentia ne quidem requiritur, nisi denuntiatum fuerit, ut adsint: nec honestum, hos abesse saepius. Harum partium cuique duodecim sunt praesides, quod Persarum natio totidem in trib. sit distincta. Praesunt autem pueris delecti quidam ex senioribus, qui eos effecturi quam optimos videantur. Ephebis item, de virorum aetatis integre numero lecti quidam, qui hos redditori optimos existimentur. Viris etiam maturae iam aetatis praeficiuntur, qui tales redditori putentur, ut potissimum sibi praescripta, & a magistratu summo imperata praestent. Ne senioribus quidem sui praefecti defunt, quippe quod his etiam qui praesint, deligantur; ut & ipsi officium faciant. Ac nos etiam illa commemorabimus, quae cuilibet aetati praestanda legum ex praescripto sunt, ut qua cura studioque efficiant, quo ciues optimi sint, magis etiam pareat. Pueri ergo magistrorum domos frequentando, in discenda iustitia, versantur; & aiunt, ad hoc se non aliter itare, atque soleant apud nos, qui literis operam daturi sunt. Horum autem praesides maximam diei partem iure dicendo conterunt. Nam & inter hos pueros nihilo sequius, ac inter viros, mutuae criminum accusationes existunt; furti, rapinae, vis illatae, doli, conuicij, & aliorum, quae accusari solent. In illos autem, quos intelligunt talis alicuius iniuriae reos, animaduertunt. Eos etiam plectunt, quos per iniuriam accusare comperiunt. iudicium vero dant de illo quoque crimine, propter quod inter homines odia mutua potissimum existunt, quum postulationes in iudiciis de eo minime fiant, nimirum de ingratitude. Itaque si quem intellexerint gratiam non referre, quum possit: in eum etiam valde animaduertunt. Nam ingratos homines in primis nulla deorum cura, nulla parentum, patriae, amicos

Fori distributio.

Puerilis aetatis exercitio.

Actio in hominem ingratum.

και απειροκαλια απεληλανται εις δηλον τον, ως μη μιγνυται η τουτων τυρβη τη τριτη πεπαυδου μινων δικοσμια. διηρηται ο αυτου πει δευοτη η αρεση, η παει τα δερχσα, εις τετραρα μινων μερη τετων δι εστιν εν μιν παισιν, εν δε εφηβοις, δηλο τελειοις ανδρασιν, δηλο τοις υφω τα εργαδισμα ετη γεινοσι. νομω ο εις ταε εαυτην χωραε εκασοι τετων παρσιν, οι μιν παιδεσ, αμα τη ημερα, κη οι τελφοι ανδρεσ, οι ο γεραυτεροι, λωικ αν εκασω φοροχωρη, πλιω εν τεταγμεναισ ημερασ, οι αισ δε αυτοισ παρσιναι. οι δε εφηβοι κη κριμονται παει τα δερχσα, στω τοις τ γυμνασχοισ οπλοισ, πλην τ γελαμι γυμνασχοτων. ετοι δε ετε οπι ζητην, ην μη φορορηθη παρσιναι ετε πολλακισ απσιναι χαλον. αρχηλεσ δι εφ εκασω τετων τ μερων εισι δωδεκα, (δωδεκα γδ κη φρωσιν φυλα διηριω) κη οπι μιν τοισ παισιν εκ τ γραιτερων ηρημφοι εισιν, οι αν δοκωσι τεσ παιδαε βητισοεσ αποδελουναυ οπι ο τοισ εφηβοισ, εκ τ τηγειων ανδραν, οι αν αυτεσ τεσ εφηβεσ βελτισοεσ δοκωσι παρεχιν οπι δε τοισ τελειοισ ανδρασιν, οι αν δοκωσι παρεχιν αυτεσ μαλισα τα τεταγμενα ποιυντασ, κη τα φραγελλομνα υπο τ μεγιστησ αρχησ. εισι δε κη τ γραιτερων φορεσεται ηρημφοι, οι φορεσαιοσιν, οπωσ κη αυτοι τα καθηκοντα αποελασιν. α ο εκαση ηλικια φορεσεται κη ποιησ διηγησομνα, ως μαλλον δηλον γρη, η οπι μελον, ως αν βελτισοι εισιν οι πολιται. οι μιν δη παιδεσ εις τα διδασκαλσα φοιτωντεσ, δερχοισι μαθητανολεσ δικασουλω, κη λερχοισιν οπι οπι τετο ερχον, ως φω παρ ημιν οι τα γεραμματα μαθησομφοι. οι δε αρχηοεσ αυτην δεχετελοσ ο πληστον μέρος τ ημερασ δικαζοισεσ αυτοισ. γινετα γδ δη κη παισι φορεσ διηλοεσ, ως φω ανδρασιν, εκληματα κη κλοπησ, κη δεπαγησ, κη βιασ, κη απατησ, κη καχολογιασ, κη αλλων οϊων ειχεσ. εσ δι αν γωσι τετων η αδικοσντασ, λιμφοδνταμ. κελαζοισι ο κη εσ αν αδικωσ εκελοσντασ διεισκαωσι. δικαζοισι δε κη εκληματοσ, ου ενεκα αυ θεσποι μισοσι μιν δηηλοεσ μαλισα, δικαζοντα δε τ ουχηκισα, αρχηρισιασ κη ον δε ηκισα, αν γωσι διωαμνον μιν χερην αποδιδοναι, μη αποδιδοντα ο, κελαζοισι κη τετον ιαμωαεσ. οϊοντα γδ τεσ αρχηοισι, κη φωι τεσ αν μαλισα αμελωεσ εχιν, κη φωι γνεασ, κη παβιδα, κη φιλοισ.

λοις. ἔπειθαι δὲ δοκῆ μάλις αὐτῆ ἀχρηστία ἢ
 αἰαχλωπία· καὶ γὰρ αὐτῆ μεγίστη δοκῆ εἶναι ὅτι
 πᾶν τὰ ἀγρὰ ἠγεμόν. διδάσκεισι δὲ τὰς
 παῖδας καὶ σωφροσύνην. μέγα δὲ συμβολῆ
 εἰς τὸ μαθητὴν σωφρονεῖν αὐτοῖς ὅτι καὶ τὰς παρ-
 εσυτέρους ὁρῶσιν αὐτὰ πᾶσι ἡμέραι σωφρονῶς
 εὐχρηστας. διδάσκεισι δὲ αὐτοῖς καὶ πείθει τῶν
 δέχοισι· μέγα δὲ καὶ εἰς τὸ συμβάλλεται,
 ὅτι ὁρῶσι καὶ τὰς παρεσυτέρους πειθομένους τῶν
 δέχοισιν ἰσχυρῶς. διδάσκεισι δὲ καὶ ἐκχευτῶν
 εἶναι γαστρὸς καὶ ποτῶν· μέγα δὲ καὶ εἰς τὸ συμ-
 βάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τὰς παρεσυτέρους
 οὐ παρῶθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, ὡρὶν αὐ-
 τῶν οἱ δέχοιτες καὶ ὅτι ἔτι τῶν ἀμνηστεισι-
 τωῶν οἱ παῖδες, ἀλλὰ τῶν διδασκάλων,
 ὅταν οἱ δέχοιτες συμπύωσι. φέρονται καὶ
 οἰκῶν τὸ σίτον μὲν, δέχοντες ὄψον δὲ, κάρδαμον
 πικρὸν δὲ, ὡς τις διψῆ, κῶθωνα, ὡς δὲ τὸ ποτα-
 μὸν δέχουσα ὄψαι. τῶν δὲ τῶν μαθητῶν οἱ
 ποτῶν καὶ ἀκοντίων. μέγα μὲν δὲ ἔτι ἢ ἐπι-
 κῶν δὲ εἶναι τὸν ἀπὸ τῶν οἱ παῖδες τῶν ἀπὸ
 ποιῶν. ἐκ τῶν δὲ εἰς τὰς ἐφήβους δέχονται. ἔ-
 ττοι δὲ αὐτοῖς ἐφήβοι ἀχρηστοῖν ὡς δὲ δέκα ἔτη
 ἀφ' ἧς αὐτοῖς πᾶσι δὲ ἐξέλθωσι, κριμῶνται μὲν
 τῶν τῶν ἀρχῶν, ὡς τῶν παρῶν, καὶ φυλα-
 κῆς ἕνεκα τὸ πολέως καὶ σωφροσύνης. δοκῆ γὰρ
 αὐτῆ ἡ ἡλικία μάλις ὅτι μὲν ἡλικίας δέχεται. παρ-
 ἔχοισι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτῶν μάλις τῶν ἀρ-
 χῶν χρεῶν, ὡς δὲ δέων. ὡς τῶν ἑκείνων καὶ ὅ-
 ταν μὲν δέη, πᾶν τῶν μὲν οἱ τῶν ἀρχῶν.
 ὅταν δὲ δέη βασιλεὺς ὅτι ἡμεῖς, τὸ δὲ ἀρχῶν τὴν
 μίσην τὴν φυλακῆς. ποῖς δὲ τῶν πολλὰ καὶ ἔ-
 μῶν. ἔχον δὲ δὲ τῶν δέχονται τῶν τῶν ἀρχῶν
 φάρεθαι, καὶ ἐν κελῶν κριμῶν, ἢ ἀχρηστῶν. ἐπὶ
 δὲ καὶ γέροντες καὶ παλῶν δέων, ὡς δὲ τῶν ἀφί-
 ναι, τῶν δὲ αὐτῶν, ἐκ χρεῶν χρεῶν. εὐχρηστῶν
 δὲ δημοσία τῶν ἡμεῖς ὅτι μὲν, καὶ βασιλεὺς,
 ὡς τῶν καὶ ἐν πολέμῳ, ἠγεμόν αὐτοῖς ὅτι, καὶ αὐ-
 τῶν τε ἡμεῖς, καὶ τῶν δέων ὅτι μὲν δέχεται ὅπως αὐ-
 τῶν, ὅτι δὲ ἡμεῖς αὐτῶν αὐτῶν ἡ μελέτη τῶν
 τῶν τῶν πολέμων εἶναι. καὶ γὰρ τῶν ἀνίσταται ἔτι-
 ζῆ, καὶ ψυχή καὶ θάλαττα ἀνέχεται, γυμνάσι δὲ
 καὶ ὁδοποιίας καὶ δρόμοις. ἀνάκη δὲ καὶ ποτῶν
 σμῆν, καὶ ἀκοντίων ὅπως αὐτῶν ἀπὸ τῶν
 καὶ τῶν ψυχῶν ὅτι πολλὰ καὶ ἀνάκη * ἡμεῖς ἐν
 τῶν ἡμεῖς, ὅταν τῶν δέχονται ἡμεῖς ἀνίσταται.

rum, adfici arbitrantur. Quin & impuden-
 tia potissimum ingratitude comitari
 creditur, quod hæc vna omnium esse ma-
 xima dux ad turpissima queque videatur.
 Præterea pueros ad temperantiam con-
 ducunt. Plurimum vero ad hanc discen-
 dam confert, quod ipsos etiam seniores
 toto die temperanter ac moderate vitam
 agere vident. Addunt præcepta de præ-
 standam magistratibus obœdientia, quam
 ad rem multum confert, quod & seniores
 enixe vident magistratibus obtemperare.
 Docent eos & ventris ac potus abstin-
 entiam, nec parum ad hoc adfert adiuventi,
 tum quod seniores quoque non prius ven-
 tris causa discedere vident, quam suis a
 præsidibus dimittantur; tum etiam, quod
 apud matrem pueri non pascuntur, sed a-
 pud magistrum, postquam id præsidibus eis
 significant. Adferunt autem domo panes
 quidem ad cibum, nasturtium vero ad ob-
 fonium; itemque ampullam, ut si quis fi-
 tiant, e præterfluente hauriat. Ad hæc ar-
 cum tendere, sagittis & iaculis ferire dif-
 ficult. Exercent autem in his se pueri vsque
 ad sextum septimumue ac decimum æta-
 tis annum, a quo iam tempore ad ephēbos
 abeunt, qui hoc rursus modo viuunt. De-
 cem annis, postquam e pueris exceſſerunt,
 ad curias somnum capiunt, ut dictum est,
 quæ civitatis custodiendæ, tum exercendæ
 temperantiæ gratia. Nam hæc potissimum
 ætas requirere curam videtur. Iidem in-
 terdiu quoque magistratibus utendos se
 præbent, si qua in re ipsorum opera publi-
 ce desideretur. Ac si quidem vsus ita po-
 stulet, vniuersi ad curias manent. Rex ve-
 dro, quum venatum exit, (& exit per men-
 sem sæpius) dimidiam custodiæ partem e-
 ducit. Quotquot autem exeunt, arcus ha-
 bere iuxta pharetram oportet, ac * copi-
 dem in vagina, vel securim. Præterea cra-
 tem, & hastas binas, ut harum alteram re-
 mittant; altera, si sit opus, cominus utan-
 tur. Cur vero publice venationi operam
 dent, in qua rex ducis officio perinde ac
 belli tempore fungitur, quum & ipse ven-
 netur, & ut venentur alij curam adhibeat,
 hæc causa est; quod bellicarum rerum i-
 stæ exercitatio verissima videatur esse.
 Consuefacit enim ad surgendum mane
 & ad frigora caloresque perferendos, at-
 que etiam ad itinera & cursus exercet.
 Præterea sagittis iaculisque feram petere
 necesse est, vbicumque incidit. Sæpe et-
 iam acui animum in venatione oportet,
 obiciēte se robusta & feroci aliqua bestia.

εἶπα μὲν, δέχοις

ταὶ ἡμι-
σῆς φυ-
λακῆς
καταλεί-
πει ποῖς

ἐπιπέδῳ
τῶν γῆ-
ραδῶν.

Hæc pag 4.
p. 79 45.
Hæc pag. xi.
p. 238, 11.

Puberum
exercitia.

* κοπίδες
adpella-
bantur
gladij mi-
nores le-
uiter cur-
uati, fal-
cibus si-
miles,
auctore
Curtio.
Infra, lib.
4 pag. 89.
v. 4. ψιλὰς
μωχάρας
dixit, id
est, gla-
dios exi-
les.

Nam quæ offerunt sese bestia, ferienda sunt: ab iis autem cauendum, quæ in venantem irruunt. Adeoq; non facile quis reperiat, quidnam eorum, quæ bellum habet, à venatione absit. Quum autem venatum exeunt, prandium secum ferunt, copiosius illud quidem, ceu par est, quam puerorum: alioqui tamen simile. Ac dum venantur, haudquaquam prandēt. Sin autem vel fere causa præstolari oporteat, vel cæteroqui diutius immorari venationi libeat: illo prandio cenæ tempore sumto, postridie rursus ad cenam vsque venantur. Itaq; biduum hoc vnum diem putant propterea, quod vnius diei cibum absument. Faciunt autem hoc consuetudinis causa, vt si quid tale in bello etiam vsus postulet, præstari ab eis possit. Quidquid vero qui hac atate sunt, venando ceperint, id eis in obsonium cedit: si captum nihil sit, nasturtio vescuntur. Quod si quis eos vel ingrato cibo vesci putat, quum nasturtium solum adhibent ad panem, vel vti potu ingrato, quum aquam bibunt: is ad animum reuocet, quam suavis cibus sit ossa & panis, si edat esuriens; quam suavis aqua, si bibat sitiens. Quæ autem domi manent tribus, eæ quum aliorum exercitiis, quæ pueri didicerunt, occupantur; tum sagittando ac iaculando, in quibus sane perpetuæ inter eos contentiones existunt. Etiam publica quædam horum certamina sunt, & in eis præmia proposita. In quacunq; vero tribu quamplurimi peritia, fortitudine, obœdientia præstiterint; eius non modo præses a ciuibus laudatur & honore adficitur; sed etiam is, qui eos, dum adhuc pueri essent, instituit. Atque horum domi manentium epheborum opera magistratus vtuntur, si quo præsidio custodiae sit opus, aut si vestigandi sint malefici, vel intercipiendi latrones, vel ad aliud quidpiam eorum, quacunque virium aut celeritatis opera sunt. Hæc igitur agunt ephebi, ac postquam annos illos decem exegerunt, ad viros ætatis plenæ transeunt. A quo autem tempore ephebis excesserunt, viginti & quinque annis huiusmodi vitam agunt. Primum perinde ac ephebi se magistratibus exhibent, si qua in parte ipsorum opera publice sit opus ad ea, quæ curam iam intelligentia præditi, & viribus adhuc integri. Quod si eundem sit in militiam, non iam hoc modo instituti vel arcus in expeditione gestant, vel tragulas: sed arma, quibus apud Græcos inde nomen est, quod eis cominus pugnatur: circum pectora thoracem, cra-

παίν μὲν γὰρ διὰ τὸ ὁμοίως γιγνώσκοντες, φυλάσσοντες δὲ τὸ ὅτι φερόμενον. ὡς τε ἐράδιον ὄρνιθι ἐν τῇ θήρᾳ ἀπειτῆς ἐν πολέμῳ φερόντων. ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχοντες πλῆθον μὲν, ὡς δὲ εἰκὸς, τῶν παίδων, τὰλλα δὲ ὁμοίων. καὶ θηράντες μὲν, ὅτι αὐτοὶ ἀριστήσαντες ἢν δὲ ἐν δέηθι ἐνεκα ὅτι καὶ ἀμφοτέρωθεν ἔβληθῶσι ἄλλοτεῖται ἀπὸ τῆς θήρας, ἐπελήσαντο δὲ ἄριστον τῶν ἀριστήσαντες, τὴν ὑπεραίαν αὐτοῦ θηρῶσι μέγιστον δαίτην καὶ μίαν ἀμφω τῶντας * τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας ὅσον δαπανῶσι. τῶν δὲ ποιῶσι τῶν ἐπιζῶντων ἐνεκα, ἵνα καὶ ἐὰν ἐν πολέμῳ δέησι, διώωνται τῶν ποιῶν. καὶ ὅσον δὲ τῶν ἐργουσι οἱ τηλικούτοιο, πᾶν θηράσων ἐἶδε μὴ, δὲ κάρδαμον. εἴ τις αὐτὸς οἴεται ἢ ἐοικέν ἀνδῶς ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχῃ ἐπὶ τῶν σίτων, ἢ πίνον ἀνδῶς ὅταν ὕδωρ πίνωσι, ἀναμνησθήτω πῶς μὲν ἢ δὲ μάλα καὶ ἄριστος πίνωντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἢ δὲ ὕδωρ διψῶντι πίνειν. Καὶ δὲ αὐτὸν μὲν ὁμοίως φυλάσσοντες μελετῶντες τὰ τε δῆα, ἀπᾶδες ὄντες ἔμαθον, καὶ πῶς δὲ καὶ ἀκοντίζον καὶ ἀγαθὸν ἵππον καὶ ἄλλοις ἀγαθῶσι. εἰσὶ δὲ καὶ δημοῖοι * τῶν ἀγῶνες, καὶ ἀθλα τῶν πόλεων. ἢ ἐν τῇ ἀφ' αὐτῶν πλεῖστοι ὠσι δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικάτατοι καὶ * ἀπιστότατοι, ἐπαγοῦσι οἱ πολῖται, καὶ πᾶσι οὐ μόνον τὸν νῦν ἀρχὸν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅς τις αὐτοῖς πᾶδας ὄντας ἐπαύδασι. Διχῶνται δὲ τοῖς μὲν οἱ τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἢ τῇ φερούσῃ δέησι, ἢ κακουργεῖς ἐρῶνται, ἢ ληστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο πῶς ἰσχυρὸς ἢ τὰ χεῖρα ἔργα ἐστὶ. ταῦτα μὲν δὲ οἱ ἐφήβοι φερούσῃσι. ἐπειδὴ δὲ τὰ δεκά ἔτη ἀγαθῶσι, ἐξέρχονται εἰς τὸς τελετέλους ἀνδρας. ἀφ' οὗ δὲ ἀνδρῶν ἐξέρχονται οὗτοι αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι ἔτη ἀγαθῶσι ὧδε. φερόντων μὲν, ὡς φεροῖ ἐφήβοι, παρέχουσιν ἑαυτοῖς τὰς ἀρχὰς ἁπλοῦσιν ἢ τῇ δέη * ἀπὸ τῶν κρινῶν, ὅσα φεροῖ τῶν φερομένων τῶν ἔργα ἐστὶ, καὶ ἔτι διωκόμενων. ἢ δὲ πῶς δέησι φερούσῃσι, τῶν ἀνδρῶν μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι ὅσοι ἐργίτες οὐδὲ παλὰ φερούσῃσι, τὰ δὲ ἀρχεμαχαὶ ὅπλα καὶ λυμῆνα, θώρακα τε φερούσῃσι σφύροισι, καὶ γέρον ἐν

Vide Atte. παρ. h. b. 10. p. 208, 2a

τύποις τὸν δὲ ἀφ' αὐτῶν ἀφ' αὐτῶν * εὐπείθε-

πλεῖστο- σιν

ἀπὸ τῶν κοινῶν τῶν φερούσῃσι

manus

manus

manus

manus

manus

[Marginal notes in a different script, likely from another page or a different source, partially visible on the right edge of the image.]

ρον εν τη δρισεσ, ον παρθεραφον) οι αρ-
 σαμ έχοντες εν δε τη δρισα, μάχαρον η κο-
 πίδα. και αι δριχα η πασα εκ πύτων καθ-
 έσανται, πλιω οι τιν παιδων διδασκαλοι.
 επειδδμ δε τα πεντε και ειχσιν ετη δετελε-
 σωσιν, ειησαν μιν αι ετοι πλειον τι η πεντηκον-
 τα ετη γερονότες απο ηρεας, δεερχονται δε
 τιωικαυτα εις τες γραμτεροι οντας τε και κα-
 λαμεις. οι δι αυ γραμτεροι ετοι φρατδου)
 μιν εκεπι εζω τ εαυτων, οιχι η μινοντες δι-
 καςσι τα τε κρινα παυτα και τα ιδια. και θανα-
 τος η ετοι κριναι, και πας δριχας ετοι πασας αι-
 ρενται. και ην τις η εκεφηβοις η εν τελειοις αν-
 δρασιν ελλιπητι τιν νομιμω, φαινασι μιν οι
 φυλαρχοι εκασον, και τιν δηλων οβουλομνος.
 οι η γραμτεροι ακουσατες, εκκριναισιν. ο δε
 εκκριταις, απιμος τον λοιπον βιον δετελες. ινα
 η σαφετερον δηλωη πασα η αρσων πολιτεια,
 μικρον επανημι. νυν γαρ εν βραχυτατω αν
 δηλωτη δια τα παρηρημια λεγονται μιν
 γαρ περσαι αμφι πας δωδεκα μυριαδας ει-
 να. ουτων δι εδεις απεληλα) νομω πμην και
 δριχων, δμ εξεσι πασι αρσας πεμπη τες
 εαυτων παιδας εις τα κρινα τ δικασιωνος δι-
 δασκαλα. δμ οι μιν διωαμνοι βεφην τες
 παιδας δριχωντας, πεμπουσιν οι δε μη δυ-
 ναμνοι, ε πεμπουσιν. οι δι αν παιδευθωσι πα-
 ρα τοις δημοσιοις διδασκαλοις, εξεσιν αυτοις
 εν τοις εφηβοις νεανισκδειας. τοις δε μη δε-
 παιδδθσιν ετως εκ εξεσιν. οι δι αν εν τοις ε-
 φηβοις δετελεσωσι τα νομιμα ποιεντες, εξ-
 εσι πούτοις εις τες τελειες ανδρας | σιωαλι-
 ρεας, και δριχων και πμην μετεχην. οι δι αν
 αυ εν τοις παισι μη δετελεσωσιν, η εν τοις ε-
 φηβοις, εκ εισερχονται εις τες τελειοις. οι δι
 αν αυ εν τοις τελειοις δετελεσονται ανεπιλη-
 ποι, ουτοι τ γεραμτερων γινων). ουτω μιν δη
 οι γραμτεροι δια πδύτων τ καλαν ελληυ-
 ροτες καθισανται. και η πολιτεια αυτη, η οιον-
 ται γεομνοι βελπισι αν εινα. και νυν δε επι
 εμμενη μρτυρια και τ μετείας διατης αυ-
 τω, και τς εκποιεας τ διατμ. αιρεον μιν
 γαρ επι και νυν εστι αρσας και ο αποπιδην και
 ο απομυπιας, και ο φύσης μεσοις φαινεας.
 αιρεον δε επι και ο ιοντα που φανερον ηρεας
 η τς ουρησασ ενεκα, η και αλλου πινος σιουτου.

temq; talem manu sinistra, cum quali Per-
 fax pinguntur: dextra vero sicam, vel copi-
 dem. Omnes autē magistratus ex his con-
 stituuntur, exceptis puerorum magistris.
 Hos annos quinque ac viginti postquam ex-
 egerunt, iam quinquagesimum ætatis an-
 num, ab ortu scilicet excesserint. Itaq; tunc
 eorum in numerum abeunt, qui & sunt &
 appellantur seniores. Hi vero non amplius
 extra solum patrium militatum eunt, sed do-
 mi manent, omniaq; tam publica iudicia,
 quam priuata exercent. Etiam capitis sup-
 plicia decernunt, ac magistratus omnes leg-
 unt. Si qui autem vel inter ephēbos vel eos
 qui plenæ sunt virilis ætatis, in eorū aliquo
 deliquerint, quæ legibus cōstituta sunt: eo-
 rum vnumquemque tribuum præfides de-
 ferunt, & aliorum quispiam, qui velit. Se-
 niores vero re cognita eum loco mouent.
 Motus autem ordine, per omnem deinde
 vitam infamis manet. Vt vero planius vni-
 uersa Persarum reipublicæ ratio declare-
 tur, ad superiora paulum reuertor. Nam
 propter illa, quæ ante hac a nobis dicta
 sunt, quam paucissimis nunc declarari po-
 terit. Persarum ad centum & viginti millia
 feruntur esse. Horum nemo lege ab hono-
 ribus & magistratibus arceatur, sed cuius
 Persæ liberos suos ad scholas iustitiæ pu-
 blicas mittere licet. Mittunt vero, qui alere
 liberos suos in otio possunt: qui nõ possunt,
 non mittunt. Apud magistros autem publi-
 cos institutis licet inter ephēbos adolesce-
 re, quod illis haud fas est, qui huius institut-
 ionis cursum non tenuerunt. Iam quotquot
 inter ephēbos ea quæ præscripta legibus
 sunt, plene præstiterunt; iis permissum est,
 illorum contubernio, qui virilem ætatem
 plenam adsecuti sunt, adgregari; ac magi-
 stratum honorumq; participes fieri. Qui
 vero vel inter pueros, vel ephēbos tempus
 suum non exegerunt; nec in virorum æta-
 tis integræ classem admittuntur. Inter vi-
 ros autem constantis ætatis, qui perpetuo
 sine culpa vixere, seniorum in ordinem
 cooptantur. Atq; ita inter hos seniores alle-
 guntur ij, qui omnis iter honesti confecerunt.
 Hæc constitutæ rei apud Persas pu-
 blicæ ratio est, quam si sequantur, longe se
 arbitrantur esse optimos. Extat autem hoc
 quoq; tempore testimonium tam modera-
 tionis eorū in victu, quam laboris in victu
 digerendo. Quippe nunc etiam apud Per-
 sas non solum exspuere palam & emungi &
 flatus refertos videri turpe ducitur: sed et-
 iã vel excernendi lotij, vel alterius eiusmodi
 rei gratia secedentem aliquo conspici

Senium minus

σιωαλι-
ρεας

Non possent autem hæc facere nisi & victu modico vterentur, & humorem ita labore digerendo confumerent: ut is alia via quapiam excerneretur. Et hæc quidem habemus, quæ Persas ad omnes spectantia proferamus. Nunc autem actiones Cyri referemus, exorfi a pueritia: quando eius causa hæc a nobis est instituta narratio. Cyrus enim ad annos vsque duodecim pauloue plures ætatis hac institutus disciplina palam æqualibus vniuersis præstabat, cum discendi, quæ oporteret, celeritate; tum singula recte ac viriliter exsequendo. Ab eo tempore filiam ad se suam Astyages eiusque filium accersiu. Tenebatur enim illius videndi desiderio, quem audiebat eleganti præditum indole. Abiit igitur ad patrem Mandana, Cyrum filium secum adducens. Cumque celeriter aduenisset, atque intellexisset Cyrus Astyagem matris suæ patrem esse: statim, ut puer a natura procliuus in amorem ac benevolentiam complexus eum salutat ac si familiarem iam dudum & amicum veterem suum aliquis salutaret. Quumq; videret eum Medorum more pigmentis oculorum, coloribus illitis, alienis crinibus adpositis ornatum, (hæc enim omnia Medica sunt, itemq; tunicae purpureæ & candyes, & monilia circum collum, & armilla circum manus ambas: quum apud Persas domi degentes hac etiam tempestate, multo tum vestitus sit vilior, tum victus tenuior) aui ergo quum videret ornatū hunc Cyrus, intuens in eum: Quam pulchrum, inquit, mea mater, auum habeo. Illa vero interrogante, vter ipsi pulchrior videretur; hiccine, an pater? respondens Cyrus: Persarum quidem, ait, o mater, longe pulcherrimus est pater meus: Medorum vero quotquot equidē vidi, cum in via, tum ad portas, auus hic meus multo pulcherrimus est. Astyages autem contra, complexus & ipse Cyrum pulchra stola induit, ac torquibus & armillis honoris causa donatum ornavit. Quod si etiā aliquo prodiret, eum in equo, cui frenum esset aureum circumducebat; quemadmodum & ipse proficisci consueuerat. Cyrus autem qui puer esset elegātis & liberalis ingenij, hac stola delectabatur, & equitationis exercitio nimium quantum gaudebat. Nam apud Persas, quod equi difficulter illic alerentur, & vsus eorum in regione montana difficilis esset, etiam equum conspici perquam rarum erat. Quum autem cœnaret Astyages, adhibita filia & Cyro, quod puero cœnam illā gra-

Cyri pueritia.

Α ταῦτα ὅσα ἀν' ἐδωκάντο ποιῆν, εἰ μὴ καὶ διαίτη μετεία ἐχρῶντο, καὶ δ' ὕψρον ἐκποιεῖντες ἀήλιοισιν, ὥστε δὴ καὶ ποὶ ἀποχωρῆν. ταῦτα μὲν δὴ καὶ πρῶτον παρῶν ἐχρῶντο λέγειν. οὐ δὲ ἐνεκα ὁ λόγος ὠμίηθη, καὶ λέξομεν τὰς Κύρου παρὰ ξῆς, ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός. Κύρος μὲν γὰρ μετὰ δώδεκα ἐτῶν, ἢ ὀλίγω πλεον, ταῦτα τῆ παιδείᾳ ἐπαυδέθη, καὶ πρῶτον τῆ ἡλικίᾳ δὲ φέρων ἐφαινετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μαθητῶν ἀδεοί, καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιῆν. ἐκ δ' ἔτι τῆς χροῖας μελεπέμεθα. Αστύαγης πάλαι αὐτῷ θυγατέρα, καὶ τὴν παῖδα αὐτῆς, ἰδὲν γὰρ ἐπεθύμη, ὅτι ἤκουε καλὸν καὶ γὰρ αὐτὸν εἶναι. ἔρχεται δὲ αὐτῆ τε ἡ Μανδάνη παρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὴν Κύρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. ὡς δ' ἀφίκετο τάχιστα, καὶ ἔγνω ὁ Κύρος τὴν Αστύαγην τὴν μητέρα πατέρα ὄντα, δὴ οὐκ οἶα δὴ παῖς φιλόσοφος ὦν φύσει, ἡσπάζετο τε αὐτὸν, ὡς παρ' αὐτῆς πάλαι σιῶν, δραμιδῶς καὶ πάλαι φιλοῦν ἀσπάζοιτο. καὶ ὁρῶν δὲ αὐτὸν κεκρομημένον καὶ ὀφθαλμοῖσι σποδραφῆ καὶ χρωμάτων ἐντείνεσθαι, καὶ κόμας παρὰ τῆ τοῖς, ἀδὴ νόμιμα ὡς ἐν μέδοις, (ταῦτα γὰρ πρῶτα μεδικὰ ἔστι, καὶ οἱ πορφυροὶ χιτῶνες, καὶ οἱ χθῦδες, καὶ σρεπτοὶ παρὲς τῆ δέρη, καὶ τὰ ψέλλια παρὲς τῶν ταῖς χροῖας ἐν παρῶν ὅτι οἶον, καὶ καὶ καὶ ἐπὶ πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι, καὶ διαίτη βιτῆς (εἰς τῆς ὁρῶν δὲ τὸ χροῖον τῶ παππου, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλεγε μὲν ὡ μῆτερ, ὡς καλὸς μοι ὁ παππος. ἐρωτώσης δὲ τὴν μητέρα αὐτὸν, πότερος δὲ καὶ καλλίων αὐτῷ εἶναι), ὁ πατὴρ ἢ οὗτος. ἀπεκρίνατο δὲ ὁ Κύρος, ὡ μῆτερ, παρῶν μὲν πολὺ καλλίος ὁ ἐμὸς πατὴρ, μηδὲν μὲν οἶον, ὅσον ἐώρεκε ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ὅτι ἡ γυμνασία, πολὺ ἔτος ὁ ἐμὸς παππος καλλίος. αὐτὰ παρὰ τῶν ἡμετέρων τὸ αὐτὸν ὁ Αστύαγης, καὶ πολλὴν καλὴν ἐνέδουσε, καὶ σρεπτοῖς καὶ ψέλλοις ἐπέμα καὶ ἐχόμα. καὶ εἰπε δὲ ἐλαῖνοι, ἐφ' ἵππου χροῖον ἔχοντα, ὡς παρ' αὐτὸς εἰώθη παρὰ τῆς. ὁ δὲ Κύρος, ἄτε παῖς ὦν καὶ ἐφιλόκαλος καὶ φιλότιμος, ἤδετο τῆ σολῆ, καὶ ἵππων ἐν μαθητῶν, ὡς παρ' αὐτῶν. ἐν παρῶν γὰρ, ὅτι τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ βέφα ἵππους, καὶ ἵππων ἐν ὁρῆν ἔση τῆ χώρα, καὶ ἰδὲν ἵππων πρῶτον ἀσπείονην. δὲ πρῶτον δὲ Αστύαγης σιῶν τῆ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βαλόμενος τὴν παῖδα ὡς ἡδιστα

* ὅτι ἡ- ραις, τὸ ὁ παπ- πος αὐτῶν, εἶς.

διστα

διςα δὲ πρὶν, ἵνα ἦσαν τὰ οἴκαδε ποιοῖν, ἑσθλῶς
 γὰρ αὐτῶν καὶ παροψίδας, καὶ πορυποδαπὰ ἐμ-
 βάμματα καὶ βρώματα. τὸ δὲ κύρον ἔφαθ' ἑλέ-
 γων, ὡ πάππε, ὅσα φράγματα ἔχεις ἐν ᾧ δει-
 κται δα πτω, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπιπύματα τὰ λεχάνια ταῦ-
 τα εἶχε τεῖνεν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογέυεαι τῶτων
 τῶν πορυποδαπῶν βρωμάτων. τί δέ; φαίαι τὸ Α-
 στυάγλι, ἔγδ' πολὺ σοι δοκῆ καλλίον τὸδε ὅ-
 δὲ πρὸν ἐστὶ τῶ ἐν φάσμασι; τὸ δὲ κύρον παρὸς
 ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται, ἔγδ' ὡ πάππε,
 ἀλλὰ πολὺ ἀπλυστέρα καὶ ὀψιτέρα παρ' ἡ-
 μῖν ἢ ὁδός ἐστιν ὅτι ὁ ἐμπληκασίμων, ἢ παρ' ὑ-
 μῖν. ἡμεῖς μὲν γὰρ ζῆτος καὶ κρέας εἰς τὸ αὐ-
 γὰ ὑμῶν δὲ εἰς μὲν ὁ αὐτὸ ἡμῖν ἀπεύδειε, πολ-
 λὰς δὲ ἑλκυστοὺς αἰῶ καὶ κέτω πλαιώ-
 μνοι, μάλιστα ἀφικνήσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἤχο-
 μην. ἀλλ' ὡ παῖ, φαίαι τὸ Αστυάγλι, ὅσα ἀ-
 φροῦνοι ταῦτα περὶ πλαιώματα. γενομένης
 δὲ ἐφη, καὶ σὺ γνώσῃ ὅτι ἡδέα ταῦτα ἐστὶν. ἀλ-
 λά καὶ σε, φαίαι τὸ κύρον, ὡ πάππε, μυσσά-
 μνον ταῦτα τὰ βρώματα ὄρα. καὶ τὸ Αστυά-
 γλι ἐσθλῶς, καὶ τίνι δὲ σὺ τεκμασθῆναι, ὡ
 παῖ, λέγεις; ὅτι σε, φαίαι, ὄρα, ὅτῃ μὲν τῶ
 ζῆτος ἄψῃ, εἰς ὅσῃ τὸ χεῖρα ἀποψώμνον.
 ὅτῃ δὲ τῶτων ἰνὸς ἴγης, ὀψιὺς ἀποκαθαί-
 ρεις τὸ χεῖρα εἰς τὰ χεῖρα μακίρα, ὡς πρὸς αὐ-
 φροῦνος ὅτι κατὰ πλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐχρή-
 σθη. παρὸς ταῦτα δὲ τὸ Αστυάγλι εἰπὼν. εἰ ποί-
 νω ἔτω γινώσκεις ὡ παῖ, ἀλλὰ κρέα γὰρ δι-
 ωχού, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθης. ἅμα δὲ
 ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῶν ὄρα φέρων, καὶ
 θήρῃα καὶ τῶν ἡμέρων. καὶ τὸ κύρον, ἐπεὶ ἐώρε
 πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν ἢ καὶ δίδως [φαίαι
 * μοι, ὡ πάππε, ταῦτα πύματα τὰ κρέα, ὅ, ἢ
 αὐ βέλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; νῆ δία, φαίαι, ἐγὼ
 σοι, ὡ παῖ. εἰ ταῦτα δὲ τὸ κύρον λαβόντα τῶν
 κρεῶν, εἶχε δίδουαι τοῖς ἀμφὶ τὸ πάππον τερα-
 πευταῖς, ὅτι λέγοντα ἐκείτω σοι μὲν τῶτο, ὅτι
 παρὸς ἡμῶν μεῖσι πωυῖν δεδασκῆς σοι ὅ, ὅτι μοι
 παλτὸν ἔδωκας. τῶτο γὰρ νῦν ἔχω. σοι δὲ, ὅτι τὸν
 πάππον καλῶς τεραπευτῆς σοι ὅ, ὅτι μου πύ-
 μητέρα ἡμῶν. τοιαῦτα τὸ πρῶτον, ἕως διεδίδου
 πύματα ἀέλαβε κρέα. Σάκας ὅ, φαίαι τὸ Α-
 στυάγλι, ὡ οἴνοχρῶ, ὃν ἐγὼ μάλιστα ἡμῶν, οὐ-
 δὲν δίδως; ὅ ὅ Σάκας ζῆτα καλὸς ἵε ὡν ἐτύχθμε, καὶ ἡμῶν ἔχων παρὸς ἄλλο τῶν δεομένων Αστυ-
 αῖοις, καὶ ἀποκαλύψῃ ἕως μὴ χαρὸς αὐτῶν δοκῆ ἔσθ' ὅ, ὅτι παρὸς ἄλλο καὶ τὸ κύρον ἐσθλῶς ἀποπειῶς, ὡς αὐ-

tissimam esse vellet, ut domestica minus
 defideraret: tum patinas ei, tum condi-
 menta cibosque varios admovit. Ibi Cy-
 rum dixisse ferunt: Quantum tibi, mi aue,
 negotiorum est in cœna, siquidem ad om-
 nes istas patellas manus extendere ne-
 cesse est, & cibos hosce tam varios degu-
 stare. Tum Astyages: Quid? inquit, an non
 hæc tibi cœna multo videtur melior esse
 Persica? Ad quæ Cyrus: Nequaquam aue,
 respondit. nam via multo simplicior apud
 nos & rector est ad facietatē, quam apud
 vos. Etenim ad eam panis & caro nos de-
 ducunt, cum vos eodem, quo nos tenden-
 tes; multasque per ambages sursum deor-
 sum vagantes; vix eo tandem peruenia-
 tis, quo dudum delati nos eramus. Ve-
 rum, mi fili, ait Astyages, molestæ nobis
 obuagationes istæ non sunt. quod si hæc
 tu quoque gustes, quam suavia sint, licet
 cognoscas. At vero, inquit Cyrus, video te
 ipsum, aue, cibos hos auerfari. Quumque
 interrogaret Astyages: Vnde, fili, conie-
 cturam ducens hoc ais? Quod te, inquit,
 Si panem adtigeris nullam ad rem manum
 extergere video. Sin horum aliquid adtre-
 ctaris, statim mappis purgas manum, quasi
 perquam moleste feras, plenam iis fuisse.
 Et Astyages: Si quidem ita fili censes, ait,
 saltem carnibus vescere, quo iuuenis do-
 mum redeas. Hæc dum diceret, multas ei
 tam ferinas quam mansuetorum anima-
 liū carnes adferri iussisse perhibetur. Cy-
 rus autem, cum eam carniū copiam vi-
 deret: Dasne mihi, aue, carnes has vni-
 uersas ait, ut eis vti pro arbitrio meo pos-
 sim? Equidem, inquit ille, profecto has tibi
 do fili. Ibi Cyrum aiunt de carnibus acce-
 ptis inter aui plerâsq; ministros familiares
 distribuisse, quum verba quædam singulis
 adiceret: Hoc tibi, qui sedulo me doces e-
 quitare. Tibi hoc, qui tragula me donaris.
 Id enim, quod dem, nūc habeo. Tibi vero,
 quod auo diligenter inseruis. Tibi, quod
 matrem meam honorifice colis. Huiusmo-
 di faciebat, ut fertur, donec carnes omnes,
 quas acceperat, distribuisset. Et Astyages:
 Nihilne Sacæ das, inquit, pincernæ: qui ap-
 ud me in honore maximo est? Sacas autē
 hic & pulcher erat, & honorario munere
 fungebatur, adducendi eos ad Astyagem,
 quibus illo conuento esset opus; & alios
 arcendi, quos minus opportunum putaret
 adduci. Tum Cyrus ut expers adhuc vere-

Atbenag. p. 183, 20.

Atbenag. p. 203, 21.

μικαίδα

B

C

D

E

ιπίαι

cundia puer procacius interrogat: Quamobrem, aue, tantum huic honorem habes? Astyages per iocum: An non vides ait, quam belle, quam decenti gestu pocillatoris munus obeat? Horum enim regum pincernæ pocula scite ministrant, & delicate infundunt, ac tribus digitis pateram quasi vehendo sic tradunt & offerunt; ut hausturo poculum commodissime capiendum porrigant. Cyrus autem: Iubeto, inquit, mi aue, Sacam mihi quoque poculum tradere, quo belle infuso tibi potu te mihi conciliem, si possim. Itaque dari poculum Cyro quum iussisset, acceptum ille pari eluit industria, qua Sacam vti viderat. Atque hoc modo vultu ad feriam quandam & honestam speciem composito, sic oblatam auo pateram porrexit, ut largum matris pariter & Astyagis risum concitaret. Ipsum etiam Cyrum cum risu ad auum exiliisse proditum est, & inter osculandum dixisse: Periisti Saca, honore te isto deuciam. Nam & aliis rebus magis industrius te pocillator ero, & vinum ipse non ebibam. Quippe qui regibus a poculis sunt, quum pateram porrigunt cyatho, haustum ex ea vinum & in manum sinistram infusum absorbent; ut si venena infundant, nihil hoc eis profit. Post illa per iocum Astyages: Quamobrem inquit, aliis in rebus scire Sacam imitans, vinum nõ absorbuisti? Quia profecto metuebam, ait, ne mista in cratere venena essent. Nam cum tu cæna die natali tuo amicos exciperes plane deprehendi, venena hunc vobis infudisse. At ille: Quonam hoc pacto fili animaduertisti? Quod videbam profecto inquit, & animis vos & corporibus titubare. primum enim, quæ nos pueros facere non finitis, ipsi faciebatis. Omnes enim simul vociferabamini, cum vosmet mutuo prorsus non intelligeretis. Quin & ridicule admodum canebatis, ac quamuis canente copiam non auscultaretis iurabatis tamen optime hominem canere. Præterea cum quisq; vestrum robur suum predicaret, ut primum saltaturi adsurgebatis, tantum aberat, ut saltare possietis ad numerum, ut etiam erecti stare nequiretis, penitus autem obliteratis, & tu te regem esse, & illi te suū esse principem. Ac eo tempore primum equidem animaduerti æqualem dicendi potestatem id esse, quod tunc a vobis fieret. Quippe nunquam tacebatis.

λέληθε ἢ πόρτα πασι, σὺ τε ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἱ τε δῆλοι, ὅτι σὺ δέχων. τότε γὰρ δὴ ἐρώγη [καὶ * τρωῶνι κατέμαζον, ὅτι τῶν δέχων ἢ ἰσηγορία, ὃ ὕμης τότε ἐποιήτε. ἐδέποτε γριῶ εἰσιπάτε. καὶ ὁ

παῖς μηδέπω ὑποπλήσων· εἴτε τί, ὃ πάππας, τῶν ἑταίρων; καὶ τὸ Ἀστυάγῳ σκώψαντα εἰπὴν· εἴχ' ὄρας, Φαίαι, ὡς καλῶς οἰνοχόσῃ καὶ διαφημῶν; οἱ δὲ τῶν βασιλέων τῶν οἰνοχόων κρημνῶν τε οἰνοχοοῦσι, καὶ κατὰ εἰῶς ἐλθέουσι, καὶ διδάσκει τῶν τε οἰνοχόων δακτύλοις ὀχυρῶντες τὸ Φιάλιον, καὶ παρὰ φέρονται, ὡς αὐτὸ ἐνδίδειν τὸ ἔκπωμα βίληπτότατα ὅτι μέλλοντι πίνειν. κελύσον δὴ, Φαίαι, ὃ πάππας, τὴν Σάκην, καὶ τὴν Σάκην ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα καλῶς καλῶς σοὶ πίνῃ ἐλθέας, ἀνακτῆσωμαι σε, ἡ δὲ δῶμα. καὶ τὴν κελύσον δοῦναι. λαβόντα δὲ τὸ Κύρον, ἔτα μὲν βίχλυσεν τὸ ἔκπωμα, ὡς τὸ τὸ Σάκην ἐώρα· ἔτα δὲ τῆσθα τὸ τρωῶνι παρὰ εἰῶς καὶ διαφημῶν * πως τὸ τρωῶνι ἐλθέειν καὶ ἐνδίδειν τὸ Φιάλιον τῶν πάππων, ὡς τε τῆσθα καὶ τὸ Ἀστυάγῳ πολὺν ἡμέραν παρὰ εἰῶν. καὶ αὐτὸν δὲ τὸ Κύρον ἐκτῆσαι τὸ ἀναπνέουσαν παρὰ τὸ πάππον, καὶ φιλοῦντα ἄμα εἰπεῖν, ὃ Σάκα, ἀπόλολας. ἐκβαλά σε τὴν ἡμῶν. τότε γὰρ ἄλλα, Φαίαι, σοὶ κέλλιον οἰνοχόσω, καὶ σὺ ἐκπῖομαι αὐτὸς τὸ οἶνον. οἱ γὰρ τῶν βασιλέων οἰνοχόων, ἐπειδὴ ἐνδίδωσι τὸν Φιάλιον, δρῦσαντες τὸ ἐπὶ αὐτῆσθα τῆσθα, εἰς ἀπὸ αὐτῆσθα τῆσθα ἄλλοι κελύσοντες. 10. 1. 209, 35.

Φοδοί, τῶ δὴ, εἰ φάρμακα ἐγγέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. ἐκ τούτου δὲ ὁ Ἀστυάγῳ ὅτι σκώψων ἔφη, καὶ τῆσθα, ὃ Κύρε, τὰ ἄλλα μιμούμενος τὸν Σάκην, σὺ ἀπρόφητος τῶ οἶνου; ὅτι τῆσθα, ἔφη, ἐδέδοικεν μὴ ἐν τῶν κρημνῶν φάρμακα μεμιγμένα εἶη. καὶ γὰρ ὅτε εἰσῆς σὺ τῶν φίλων ἐν τοῖς ἡμετέροις, σαφῶς κατέμαζον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγγέοιεν. καὶ πῶς δὴ, ἔφη, σὺ ὃ πάππας, τῶ τῶ κατέγνων; ὅτι τῆσθα, ἔφη, ὑμῶν ἐώρων καὶ τῶν γνώμων καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένων. τρωῶνι μὲν γὰρ, ἀσὺν εἴτε ἡμῶν τῶν παιδῶν ποίον, τῶτα αὐτοῖς ἐποιήτε. πρῶτες μὲν γὰρ ἄμα ἐκεχεράστε· ἐμαρτάνετε δὲ τῶσθα ἐν δὲ λήλων. ἡδέτε δὲ καὶ μάλα ἡμῶν. σὺ ἀπρόφητος ἔφαστος ὑμῶν τῶν ἐαυτῶν ῥάμω, τὸ ἐπὶ ἐπιτῶ ἀνασάητε ὀρχησομένων, μὴ ὅπως ὀρχησῶν ἐν αὐτοῖς. ῥυθμῶν, ἀλλ' οὐδὲ ὀρθοῦσθα ἐδιδάσθε ὅτι λέληθε ἢ πόρτα πασι, σὺ τε ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἱ τε δῆλοι, ὅτι σὺ δέχων. τότε γὰρ δὴ ἐρώγη [καὶ * τρωῶνι κατέμαζον, ὅτι τῶν δέχων ἢ ἰσηγορία, ὃ ὕμης τότε ἐποιήτε. ἐδέποτε γριῶ εἰσιπάτε. καὶ ὁ

καὶ ὁ Αστυάγης εἶπεν, ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκειται; οὐ μὰ δὴ, ἔφη. ἄλλὰ πῶς ποῖς; διψῶν παύεται. ἄλλο δὲ κἄν ὄσθ' ἐν πάσῃ. οὐ γὰρ, οἶμυ ὦ πάππε, Σάκας αὐτὰς οἰνόχορ. καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, ἀλλὰ τίποτε σὺ, ὦ παῖ, οὕτω τὰ Σάκα πολέμεις; τὸ δὲ Κύρην εἶπεῖν, ὅτι νῆ δία [Φαίαι * μισῶ αὐτόν. πολλάκις γὰρ μετὰ τὸν πάππον ὅτι θυμολοῖται τῶν Σάκων οὗτος ὁ μισθώτατος ἀποκαλύψ. ἀλλὰ ἵκετ' ἴω, Φαίαι, ὦ πάππε, δὸς μοι βρεῖς ἡμέρας δ' ἕξαι αὐτῶ. καὶ τὸ Αστυάγην εἶπεῖν, καὶ πῶς δὴ αὐτῶ δ' ἕξαι αὐτῶ; καὶ τὸν Κύρην Φαίαι, τὰς αὐτῶ ὡς τῶν οὗτος, ὅτι τῆ εἰσόδῳ, ἐπέστα ὁπότ' ἐβούλοιο εἰσεῖναι ἐπὶ δ' ἕξαι, λέγειμι αὐτῶ ὅτι οὐ πῶ δύνατον ὅ δ' ἕξαι ἐντυχεῖν ἀσπυδάξ, γὰρ τῶν πινῶν. εἴθ' ὁπότ' ἡκῆ ὅτι ὁ δ' ἕξαι, λέγειμι αὐτῶ ὅτι λούεται. εἰ δὲ πῶ ἀσπυδάξοι φαγεῖν, εἴποιμι αὐτῶ ὅτι τῶν γυναικῶν ὅσιν ἕως παρθεῖναιμι τῶν, ὡς τῶν οὗτος ἐμὲ τῶν λείπει, ἀπὸ σὲ κωλύων. ποιάσας μὲν αὐτοῖς δ' ἕξαι μίας παρῆχεν ὅτι τῶν δ' ἕξαι. τὰς δὲ ἡμέρας, εἴπινος ἀσπυδάξοι δ' ἕξαι ἢ τὸ πάππον, ἢ τὸ τῆς μητρὸς ἀδελφόν, χαλεπὸν ἴω ἄλλον φθάσαι τῶν ποῖσάντα. ὁ, πὶ γὰρ διώματ' ὁ Κύρην ὕπερ ἕξαι αὐτοῖς χερσὶν ἕξαι. ὅτι δὲ ἡ Μαιδάρη παρεσκιάζετο ὡς ἀπιούσα πάλιν τῶν τὸν ἄνδρα, εἰδὲτο αὐτῆς ὁ Αστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κύρην. ἡ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι βούλοιο μὲν αὐτῶ ἀπὸ τῶν πατρὶ χερσὶν ἕξαι, ἀχρῆ μὲν τοῖ τὸν παῖδα χαλεπὸν νομίζειν εἴ) καταλιπεῖν. ἔνθα δὲ ὁ Αστυάγης λέγει τῶν τὸν Κύρην ὦ παῖ, ἴω μὲν παρ' ἐμοῖ, τῶν μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σοι οὐ Σάκας δ' ἕξαι, ἀλλ' ὁπότ' ἐβούλη εἰσεῖναι ὡς ἐμὲ, ὅτι σοι ἔσαι; καὶ χερσὶν σοι, ἔφη, μάλλον εἰσομῆ ὅσῳ αὐτῶ πλεονάκις εἰσῆς ὡς ἐμὲ. ἐπέστα ὁ, ἵππαις τοῖς ἐμοῖς χερσὶν, καὶ ἄλλοις ὁπόσοις αὐτῶ βούλη. καὶ ὅτ' αὐτῶ ἀπίης, ἔχων ἀπὸ οἷς αὐτῶ ἐτέλης. ἐπέστα δὲ ἐν τῶν δ' ἕξαι ὅτι ὁποῖαν αὐτῶ μετεῖως σοι δοχῶν ἕξαι ὁποῖαν βούλη ὁ δὲν πορῶση. τὸ ἐπεὶ τὰ τε νῦν ἐν τῶν τῶν δ' ἕξαι δειῶν θηρία δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα πῶν τῶν δ' ἕξαι πᾶσιν ἕξαι, ἀ σὺ, ἐπειδὴ μὲν τῶν ἕξαι ἵππων εἰν μάθης, διώξῃ, καὶ τῶν δ' ἕξαι κατὰ βαλῆς, ὡς τῶν οἱ μεγάλοι ἄνδρες. καὶ παῖδας δὲ σοι ἐγὼ συμπάμκτορας παρέξω καὶ ἄλλα ὅσα αὐτῶ βούλη λέγων τῶν ἐμὲ ὅσῳ ἀτυχήσεις.

An vero tuus pater, fili, subiecit Astyages, cum bibit, non inebriatur? Non profecto, inquit Cyrus, quomodo igitur se gerit? Sitire definit; nec ei quidquam præterea mali accidit. Non enim, ut equidem arbitror, mi aue, Sacas ei a poculis est. Ibi mater: Quamobrem mi fili ait, tantopere Sacam oppugnas? Quia profecto inquit, odi cum. Nam me sæpius ad auum accurrere cupientem, impurissimus iste prohibet. Sed obsecro te, mi aue, fac ut in eum mihi triduo sit imperium. Et Astyages: Quodnam inquit futurum esset hoc tuum in eum imperium? Stans equidem ad fores ut iste, respondit Cyrus, ubi deinde ad prandium vellet ingredi, nondum ei dicerem, prandij copiã posse fieri. Res enim auo cum quibusdam feriã sunt. Post ubi ad cœnam veniret, dicerem eum lauare. Sin admodum cupidus esset manducandi, apud mulieres eum esse dicerem, donec istũ ita differrem, ut ipse me differt, adire te prohibens. Hoc modo Cyrus inter cœnandum eos exhilarabat. Interdium vero difficile cæteris erat, ipsum in efficiendis iis anteuertere, quæcunque vel auum vel auunculum requirere sensisset. Nam mirifice gaudebat Cyrus, si qua in re posset ipsis gratificari. Mandanam vero cum ad maritum abitura itineri se pararet, orabat Astyages ut Cyrum apud se relinqueret. Ea respondit, cupere se quidem in omnibus gratificari patri; sed existimare tamen permolestum sibi fore, filium inuitum relinquere. Ibi tum Astyages Cyrum compellans; Si mecum fili, manebis, inquit, primum in adeundo me Sacas nihil tibi quod imperet habebit: sed arbitrij tui erit ad me, quodocunque volueris, accedere. Quin etiam tibi eo maiorem habeo gratiam, quo me sæpius accesseris. Deinde meis equis, & aliis, quocunq; volueris, vteris, quumq; abibis aliquo, tecum quos ipse volueris, habebis. Præterea in cœnãdo adid, quod ipse moderatum esse statues, qua volueris via incedes. Ad hæc quum eas tibi do feras, quæ nunc in hortis sunt: tum alias omnis generis colligam, quas ubi primum equitare didiceris, perqueris; & sagittis iaculisq; grandium virorum more sternes. Addam & pueros tibi, qui tecum ludant; & alia quæcunque mihi velle te dixeris, nunquam non impetrabis.

παῖς ἐναι

Cyrus ut- ga suos ofa- ficiofisi- mus.

ὁποῖαν αὐτῶ βούλη τὸ ἐπέστα τὰ π

καὶ ὁ

Hæc quum Astyages dixisset, interroga-
bat Cyrum mater, manere ne vellet an dis-
cedere. At ille nihil cunctatus, Manere se
velle celeriter respondit. Rursus autem in-
terrogatus a matre, Quamobrem? dixisse
perhibetur: Quia domi quidem mea ma-
ter inter æquales & sagittis & missilibus e-
iaculandis ut sum, ita videor esse præstan-
tissimus. Heic autem satis intelligo me ab
æqualibus equitando superari; quod qui-
dem mea mater, scito per mihi molestum
esse. Quod si me heic reliqueris & equita-
re didicero: quum apud Persas ero, facile
me præstantes illos pedites superaturum
arbitror: at ubi huc ad Medos reuertar, in-
ter equites bonos eques ipse præstantissi-
mus, auo auxilia ferre conabor. Iustitiam
vero subiecit mater, quo pacto, mi fili, dis-
ces heic, cum illic magistri tui, sint? Ibi Cy-
rus respondisse fertur: Equidem accurate
mea mater hanc teneo. Quitenes? inquit
Mandana. Quoniam me magister, ait, ut
exquisite iustitiæ peritum aliis etiam iudicem
dedit. Atque adeo quadam aliquan-
do in lite plagas accepi, quod recte sen-
tentiam non tulissem. Erat autem huius-
modi causa, puer grandis, cui tunica par-
tia erat, puerum quemdam alium paruum,
qui magnam habebat tunicam, exiit: ac
suam quidem illi iniecit, illius autem ip-
se vestem induit. Iudex his ego datus
ambobus esse melius iudicavi, ut tuni-
cam vterque sibi congruentem haberet.
At heic me verberibus magister adfecit,
quod diceret ita faciendum esse, si quan-
do de eo quod congrueret iudex consti-
tutus essem. Vbi vero iudicandum fuerit,
vtrius sit tunica; tum spectandum esse, quæ
possessio iusta sit: eumne qui vi quid abstu-
lit, an qui elaborauit, aut emit, æquum sit
possidere. Deinde subiiciebat id esse ius-
tum quod legitimum esset: quod autem
legibus aduersaretur, pro vi habendum.
Quare iudicem secundum legem ferre sen-
tentiam iubebat. Sic igitur ego mea ma-
ter, accurate iura omnia teneo, quod si
quid præterea mihi est opus, auus hic meus
docendo adiuciet. At enim mi fili, aiebat
illa, non eadem apud auum, & apud Per-
sas esse iura constat. Nam hic omnium a-
pud Medos se dominum constituit: apud
Persas autem æqualitas iusta ducitur. Ac-
tius adeo pater primus ex præscripto facit,
quæ facit ciuitati, & ex præscripto accipit:
ἄλλ' ἔγωγε ἐν μέδοις πόλιτων δεσπότης ἑαυτὸν πεποίηκεν· ἐν περσῶσι δὲ, ὅ ἴσον ἔχον δίκαμον νομίζονται. καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἴτε λαγμένα μὲν ποιεῖ ἅ ποιεῖ τῆ πόλι, τελαμνὰ δὲ λαμβανέει μέδον

Indicium animi uere regij.

Cyri pueri iudicium.

Indican- dum esse secundum leges.

ἔπει δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Αστύαγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κύρον, πότῃρα βούλοιο μὲν, ἢ ἀπιέναι. ὁ δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν ὅτι μὲν βούλοιο. ἐρωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆ μητρὸς, διὰ τί; εἶπεν λέγεταί, ὅτι οἴχοι μὲν τῶν ἠλικῶν καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ κρείσσος εἶναι, ὡ μῆτερ, καὶ ποδῶν καὶ ἀκροῦ. ἐν ταῦτα δὲ οἶδα, ὅτι ἰππεύων ἠπῶν εἰμὶ τῶν ἠλικῶν. καὶ τὸ τοῦ ἰδοῦ, εἶφθ, ὡ μῆτερ, ὅτι ἐμὲ πόλυ αἰῶ. ἡ δὲ με καταλίπεις ἐνθάδε, καὶ μάθω ἰππεύειν, ὅτῳ μὲν ἐν περσῶσι ὡ, οἰμῆ σοι σκείνους τὸς ἀγαθοὺς τὰ περσικὰ ραδίως νικήσῃ. ὅτῳ δὲ εἰς μέδους ἔλθω ἐνθάδε, πειθήσομαι τῷ πάπῳ ἀγαθῶν ἰππεύων κρείσσος ὢν ἰππεύς συμμαχεῖν αὐτῷ. τί δὲ μητέρα εἶπεν, τί δὲ δικαιοσύνη, ὡ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθάδε, ἐκ τῶν ὄντων σοι τῶν διδασκάλων; καὶ τὸν Κύρον φαίει, ἀλλ', ὡ μῆτερ, ἀκριβῶς ταῦτα γέ οἶδα. πῶς σὺ οἶδα; εἶπεν τῷ Μανδάνῳ· ὅτι, φαίει, ὁ διδάσκαλός με, ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τί δὲ δικαιοσύνη, καὶ ἄλλοις κείνη δικάζειν. καὶ τοῖνον, φαίει, ὅτι μῖα ποτὲ δίκη πληγὰς ἔλαβον, ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας. ἡ δὲ ἡ δίκη τοιάδε. πᾶς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτερον παῖδα μικρὸν μέγαν ἔχοντα χιτῶνα ἐκδύσας αὐτὸν, τὸν μὲν ἐαυτῷ σκείνοι ἡμφίεσε, τὸν δὲ σκείνου αὐτὸς ἐνέδν. ἐγὼ γὰρ τοῖτοις δικάζων, ἔγνω βέλποι εἶναι ἀμφοτέρους τὸν δειμύζοντα δειμύζον ἔχον χιτῶνα. ἐν τῷ τῷ με ἔπαυσεν ὁ διδάσκαλος, λέγων ὅτι ὁ πότε μὲν καταδείλω ὅ δειμύζοντος κριτῆς, ἔτω δέοι ποιεῖν. ὁ πότε δὲ κρινῶν δέοι, ὁ πότε δὲ ὁ χιτῶν εἴη, τῷ τῷ εἶφθ σκεπτόν εἶναι, τίς κτῆσις δικαία ὅτι, πότῃρα τῷ βία ἀφελόμενοι ἔχον, ἢ τῷ ποιησάμενοι ἢ ποιεῖν κερταῖ. ἔπειτα δὲ ἔφθ ὁ μὲν νόμιμον, δικάμον εἶναι, ὅ δὲ ἀνομιμον, βίαμον. σὺ τὰ νόμῳ ἔν σκείλευε δὲ τῷ δικάσῃ τῷ ψῆφον τίτε- αἶ. ἔπως ἐγὼ σοι, εἶφθ, ὡ μῆτερ, τὰ γε δικάμα ἐπὶ ταῦτα πασι τῷ οἶδα ἀκριβῶς. ἡ δὲ πὲρ δὲ αἰρε- τῶν δέωμαι, ὁ πάπῳ με, εἶφθ, ἔτος ὅτι δι- δάξῃ. ἀλλ' ἐταῦτα, εἶφθ, ὡ παῖ, τὰ δὲ τε τὰ πάπῳ δικάμα, καὶ ἐν περσῶσι ὁμολογεῖται. ἔτος τὰ πε- γμένα μὲ πεί τῆ πόλι, τὰ περσῶν

μέρον ἢ αὐτὰ ἐχὴ τὴν τύχην, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. ὅ-
 πως οὖν μὴ ἀπολῆ μασιγρῶν, ἐπεὶ δὴ οἰχοί-
 εἰς, ἀν' ὅθεν τούτοις μαθὼν ἦκας ἀπὸ τῆ βασι-
 λικῆς ὅτι τυραννικόν, ἐν ᾧ ἔστι ὁ πλέον οἰεσθαι
 χρῆναι ἀποδύτων ἔχειν. ἀλλ' ὅγε σὺ πατήρ, εἰ-
 πεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μήτηρ, διδά-
 σκεν μόνον ἢ πλεόν ἔχειν. ἢ οὐχ ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι καὶ
 μῆδους ἀποδύτας διδάσκειν ἑαυτὸς μόνον ἔχειν;
 ὡς ἴε θάρσος, ὡς ὁ σὺς γε πατήρ ἔτε δῆλον ὁδοῦ-
 να, ἔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν τὰ μαθόντα ἀποπέμψε-
 πα. τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλη ὁ Κῦρος. τέ-
 λος δ' ἢ μὲν μήτηρ ἀπῆλθε, Κῦρος δ' ἐκάλει με-
 νε καὶ αὐτὸς ἐβέβητο. καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις
 σιωπέερα, ὡς ἴε οἰκείως δὲ κηρύσσεται. ταχὺ δ'
 τὸς πατέρας αὐτὸ τὸ ἀήρητο παροισίων, καὶ ἐν-
 δηλὸς ὡν ὅτι ἠσπάζετο αὐτὸν τὸς υἱός. ὡς τε καὶ
 εἶπε ἡ βασιλέως δεοῖτο, τὸς πᾶδας ἐκέλευον
 Κῦρος δὲ αὐτὸς δὲ παρ᾽ ἑαυτῶν σφίσι. ὁ δ' Κῦρος
 ὅ, τι δεοῖτο αὐτῶν οἱ παῖδες, εἶπε τὸ Φιλανδρο-
 πῆαν καὶ Φιλομήλιαν, καὶ πρῶτος ἐποίησεν ὁ δὲ
 παρὰ τῆσδε καὶ ὁ Αστύαγος ὅ, τι δεοῖτο αὐτῶν. ὁ
 Κῦρος, ἔδεν ἐδωάλο ἀντιλέγειν μὴ ἔχρειζε-
 αῖ. καὶ γὰρ ἀσπείσαντος αὐτῶν, ἔδεν ποιεῖ ἀπελάπε
 τὸ παππῶν, ἔδεν κλάμων πῶς ἐπαύει. δὴ λῶς ἴε
 ἡ πᾶσι ὅτι ὑποβόρῃτο μὴ οἱ ὁ παππῶς ἀ-
 ποθανοί, καὶ γὰρ ἐκ νεκτὸς εἶπνος δεοῖτο Αστύ-
 αγος, παρῶτος ἠσπάζετο Κῦρος, καὶ πρῶτων ἀ-
 κρότατα ἀνέπηδα ὑπηρετήσων ὁ, ποῖοιτο χα-
 εἶσθε. ὡς ἴε πρῶτα πασιν ἀνεκτῆσατο τὸ Αστύ-
 αγην, καὶ ἡμὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώτερος,
 ἅμα μὲν δὲ τὸ παιδείαν, ὅτι ἡ ἀναγκάζετο
 ὑποβόρῃ διδασκάλου καὶ διδόναι λόγον ὡν ἐποίησεν,
 ἐπὶ τῇ καὶ λαμβάνει παρ' ἄλλων τὰ δικάζοι ἐπὶ τῇ καὶ
 δὲ τὸ Φιλομαθῆς εἶπ), πολλὰ μὲν αὐτὸς αἰ-
 τῶς παρῶτος ἀνθρώπων, πῶς ἔχρησεν τυχα-
 νοί, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑποβόρῃ ἄλλων ἐρωτῶτο, δὲ τὸ
 δ' ἀγγίλους εἶπ), ταχὺ ἀπεκρίνετο. ὡς τε καὶ
 πρῶτων τῶτων ἢ πολυλογία σιωπέερα αὐ-
 τῶν. ἀλλ' ὡς παρὰ γὰρ ἐκ σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄν-
 τες μέγιστος ἔλαβον, ὅμως ἐμφαίνεται τὴν αὐ-
 τοῖς νεαρόν, ὁ κατηγρῆς τῶν ὀλιγοεταίων, οὕτω
 καὶ Κῦρος ἐκ τῆς πολυλογίας ἔδραστος διε-
 φαίνεται, ἀλλ' ἀπλότης καὶ φιλοσοφία. ὡς ἴε
 τὸ ἡμιθυμῶν τίς εἶχεν ἐπὶ πλείω ἀκούειν αὐ-
 τῶν, ἢ σιωπῶντι παρῶται. ὡς ἴε παρῶται ὁ χρῆ-
 νος αὐτὸν σιωπῶντι μεγέθη εἰς ὄραν τῶ παρῶται.

Ac modus ei, non animi libido, sed ipsa
 lex est. Quapropter [tibi cauendum,] ne
 quum domum veneris, flagris caesus per-
 eas, si pro regio imperio tyrannicum edo-
 ctus ab hoc reuertaris; cui quidem haec in-
 est opinio, plus oportere vnum quam alios
 omnes habere. Immo vero mea mater, in-
 quit Cyrus, longe pater tuus acrior est ad
 docendū, vt minus habere quis, quā plus,
 malit. An non vides, eum Medos omnes
 docuisse minus habere quam se? Quare
 bono animo esto, quando pater tuus, vt ali-
 um neminem ita ne me quidem sic edo-
 ctum ab se dimitter, vt plus caeteris habere
 cupiam. Huiusmodi multa Cyrus garrie-
 bat. Ad extremum mater abiit, & Cyrus i-
 stic remanens educabatur. Is vero celeri-
 ter aequalibus ita sese consuescendo, ad-
 miscuit, vt iam familiariter eis vteretur.
 Quinetiam ipsorum patres cum aduendo,
 tum declarando se filios eorum comple-
 cti, adeo sibi conciliarat, vt si a rege quid
 impetrandum esset, filios a Cyro petere iu-
 berent, quo negotium eis conficeret. Cy-
 rus vero quae illius humanitas, & liberalis
 ambitio quaedam erat, nihil prius, neque
 potius ducebat, quam vti quod a pueris ro-
 gatus esset effectum daret. Astyages autem
 quidquid ab eo Cyrus peteret, nihil dene-
 gare poterat, quo minus ei gratificaretur.
 Nam & Cyrus, quo tempore in morbum
 auus inciderat, ab eo numquam discedebat,
 neq; plorare desinebat: quum nemini non
 pareret eū in maximo esse metu, ne auum
 morte amitteret. Quin & noctu si quid A-
 styages requireret, primus id sentiebat Cy-
 rus & omnium impigerrimus exsiliabat ei
 ministraturus in iis, quae grata fore putaret;
 adeoque iam Astyagē totum suum fecerat.
 Eterat fortasse Cyrus loquacior tum pro-
 pter institutionē, quod a magistro & facto-
 rum suorum rationem reddere cogere-
 tur, & ab aliis poscere, quoties ius diceret; tum qd
 discēdi studiosus, multa semper ex praesen-
 tibus, quo pacto se haberent, ipse quaereret;
 & sciscitātibus aliis ob ingenij sagacitatem
 expedite respōderet. Ideoq; fiebat vt ex om-
 nibus his loquacitas ei colligeretur. Ve-
 rum vt in corporibus eorum, qui grādiusculi
 facti sunt in adolescentia, nihilominus iu-
 uenile quiddā minus adparet, qd annorum
 paucitātē arguit: sic & Cyri loquacitate non
 audacia pellucebat, sed simplicitas & pro-
 penso quaedam ad benevolentiam potius,
 vt ex eo quis etiam audire plura cuperet,
 quam tacenti adesse. Postquam vero tem-
 pus cum statura corporis ad etatem puber-

διδάσκει
 αἰετή
 παῖ
 ἐπὶ τῇ
 δικ.

al. non
 fortuna
 ingenio-
 sum respō-
 sum.
 Cyri ino-
 mnes hu-
 manitas.
 in auum
 puer.
 Cur ali-
 quanto lo-
 quacior
 fuerit.

Cyri adole-
scens
mores ac
studia.

tati proximam produxerat; tum vero & verbis paucioribus & sedatori voce utebatur, & adeo verecundia plenus erat, ut ad seniorum congressus erubesceret, nec is amplius ei mos esset, ut instar catulorum procaciter in quosvis irrueret. Itaque fiebat, ut quietior ille quidem esset, in congressibus tamen omnino gratus atque iucundus. Nam quæcunque inter æquales esse plerunque certamina solent, in his non ad ea familiares suos prouocabat, quibus se superiorē esse norat: sed quibus certo sciret se superari, eorum autor erat, & se melius illis ea facturum aiebat. Iamque adeo primus in equos insiliebat, ut vel ex equis iacula vibraret, vel sagittas emitteret, nondum ad infidendum satis aduofactus; quumque vinceretur, ipse presertim sese deridebat. Et quoniā propterea, quod superaretur, haudquaquam defugeret illa denuo facere, quibus inferior fuerat, sed versaretur iterum atque iterum in experiundo, rursus ut idem rectius faceret: cito eo peruenit, ut equitando par æqualibus esset; cito consequutus est, ut propter rei studium eisdem a tergo relinqueret; cito denique feras quæ in septis hortorum erant, ita persequendo, feriendo, iugulando confecit: ut Aftyages vnde feras amplius ei colligeret non haberet. Ibi tum Cyrus, qui sentiret Aftyagem, ut maxime vellet, non posse tamē viuas sibi feras exhibere sæpius eum compellabat: Quid opusest mihi aucti-
bi molestiam feris conquirendis creari? Si me cum auunculo venatū dimiseris, quæcunque feras videro, eas te mihi alere existimabo. Quamquam vero vehementer exire venatum cuperet, non tamen amplius instare verbis ita poterat, ut in pueritia: sed cunctantius ad auū accedebat, quum ipse iam sibi Sacas in iis fieret, ob quæ de Sacas questus antea fuerat, quod se ad auum, non admitteret. Non enim adibat, nisi preuidisset, an tempestiuū esset; & Sacam utiq; rogabat, ut sibi significaret, quando accedendi tēpus esset, quando non esset. Itaque Sacas perinde iam, atque omnes alij, mirifice Cyrum diligebat. Aftyages autē, quum intellexisset vehementer extra hortorum septa Cyrum venari cupere: cum auunculo eum dimittit, & custodes adiūgit equites equitate pnestiores, qui cauerēt a locis impeditis, & si qua bestia ferocior occurrisset. Itaq; sedulo Cyrus comites interrogabat, quas ad feras ppius accedendū non esset, quas veliceret audacter insequi. Respondebant illi plerofque propius congressos cum vris

Plut. π. αδολεσκειας. 1. 9. 12
κυριος δὲ κῆρυξ, ὅτι τὸ
πρὸς ἀλλήλους ἐποιεῖτο πρὸς
τοὺς ἡλικίους, ἔτι ἐν οἷς κρείττων
ἦν, ἐν οἷς ἀπειροτέρους ἢ
ἐπειρώτων, ἢ ἡλικία προκλή-
σεινος, ἔτι μῆτε ἀντιπαι-
δοσκόπων ἢ ἀπειρώτων
ὡς ἀλλήλους.

Cyri vere-
cundia.

Cyrus ad-
olescens
venandi
cupidus.

Αἰβον ἡμέρας, ἐν τῷ τῷ δὲ τοῖς μὲν λόγοις βρα-
χυτέροις ἐχρηστο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχατέρα. αἰ-
δοῦς ὅτι ἐπιπλατο, ὡς ἰε καὶ ἔρου, δραμνασαι
ὁπότε σωτυχάροι τοῖς παροσβυτέροις καὶ ὁ
στυλακάδες, τὰ πᾶσι παροσπίστην, ὅτι ἐπι-
ομοῖως τὰ παροσπετῶς εἶχεν. ἔπειτα ὅτι ἡσυχαίτε-
ρος μὲν ἦν, ἐν ὅτῃ στυμοισίας πᾶμπαν ὁπί-
χρησι. καὶ γὰρ ὅσα δὲ γινώσκονται πολλάκις ἡλι-
κες παροσ δαλλήλοισι, οὐχ ἀκρείωτων ἢ δὲ ὡν
ταῦτα παροσκαλῆτο τὸς στυμοίτας, ἀλλ' ἀπαρ-
B ἡ δὲ εἰς αὐτὸν ἡτίονα ὄντα, ταῦτα εἰρηχε, φά-
σκων καὶ λίον αὐτῷ ποιήσθην καὶ κατήρχεν ἡδὴ
ἀναπηδῶν ὅτι τοῖς ἵπποισι, ἢ δὲ κενὸν ἐμῆμος, ἢ
δὲ τοῦ εἰσομῆν δὲ πὸ τῷ ἵππων, ἔπειτα πᾶν ἐπ-
οχος ὡν. ἢ τῶν μῶμος ὅ, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ μῶ-
λιστα ἐγγα. ὡς δὲ ἔκ ἀπειδίδρασκεν ἐκ τῆς
πᾶσ, εἰς ὁ μὴ ποιῆν ἀ τῆς ὡτο, ἀλλ' ἐκαλιδῆ-
πο ἐν τὰς περὶ αὐτῶν αὐτῶν βέλπον ποιῆν, ταχὺ
μὲν εἰς ὅσον ἀφίκετο τῇ ἵππων καὶ τοῖς ἡλικί-
ώτασι, ταχὺ ὅτι παρήσ, δὲ εἰς ἑρᾶν ἔβη. ταχὺ
C ὅτι τὰ ἐν τὰς περὶ αὐτῶν αὐτῶν ἀηλώκῃ, διώ-
κων καὶ βελῶν καὶ καλακαίων ὡς ἰε ὁ Αστύαγης
ἐκέτ' εἶχεν αὐτῶν συλλέγειν θηρία. καὶ ὁ Κῆρυξ
ἀγαθὸς μῶμος ὅτι βελῆμῆν ἔδινε αὐτοῖς τὰς ἵππων
παρῆσθην, πολλάκις ἔλεγε παροσ αὐτῶν, ὡς πᾶσι
πε, τί σε δὲ θηρία ζητῆναι παροσκαλῆσθαι ἐχρη-
δὲν ἰὼ ἐμῆ ἐκπέμπης ὅτι θήραι σω τὰς
θήρας, νομῶν ὅσα ἀ ἰδῶ θηρία, τὰ σε μοι ταῦτα
βῆσθην. ὅτι θυμῶν ὅ σφόδρα εἰσέναι ὅτι τῆς
ραυ, ἐκέτ' ομοῖως λιπαρῆν ἐδύνατο, ὡς παρῆσ
D ὡν, ἀλλ' οὐκ ἐπιπλάτο παροσ εἶν. καὶ ἂ παροσθεν
ταῦ. Σάκα ἐμῆ μῶμο, ὅτι ἔ παρῆσ αὐτῶν παροσ
τῶ πᾶσων, αὐτὸς ἡδὴ Σάκας ἐαυτῶν ἐγγηστο.
ἔ γὰρ παροσ εἶ μὴ παροσ εἶδῶ, εἰ καρῶς εἶν, καὶ ἔ
Σάκα ἐδῆσθῶ πᾶστων, σημάσθην αὐτῶ ὁπότε ἐν
καρῶ εἶν εἰσέναι, καὶ ὁπότε ἐκ ἐν καρῶ. ὡς τε ὁ
Σάκας ἡδὴ τῶ παροσφίλῃ αὐτῶ, ὡς παρῆσ καὶ οἱ δὲ ὅσοι
πᾶστες. ἐπειδὴ ἐν ἔγνω ὁ Αστύαγης σφόδρα
αὐτῶ ὅτι θυμῶν τῶ ἔξω θήρας, ἐκπέμπῃ αὐτῶ
σω τὰς θήρας, καὶ φύλακας συμπέμπῃ ἐφ' ἵπ-
E πων παροσβυτέροις, ὅπως δὲ πὸ τῶ τῶ δὲ γινώσκονται
φύλακται εἰν αὐτῶν, καὶ εἰ τῶν ἀρχέων τῶ φανείν
θηρίων. ὁ οὖν Κῆρυξ τῶ ἐπορεύων παροσ μῶμος
ἐπιωθάνετο ὁποῖοις οὐ καὶ θηρίοις πελάσθην,
καὶ ὁποῖα καὶ τῶ ἰσχυροῦτα διώκειν. οἱ δὲ ἔλε-
γον ὅτι τῶ τῶ τε πολλοῖς ἡδὴ ἡ πᾶσθῶ σῶσαι τῶ
διεφθῆ-

αροσπίσ

εαυτῶ

ἡλικί

ζῶντα πᾶσι
λά παρῆ-
σθην, ἔλεγε

εμοὶ πᾶ-
σι τῶ εἶπε-
σαι.

δυσχερε-
ῶν, εἰ δὲ
σχερῶν

διέφθιραν, καὶ λέοντες καὶ κίττοι καὶ παρδαλίδες
 αἱ ὅτι ἐλαφοὶ καὶ δορκάδες, καὶ ἀγριοὶ οἴες, καὶ οἱ
 ὄνοι οἱ ἀγριοὶ, ἀσπίδες εἰσὶν. ἔλεγον δὲ καὶ τὸ τοῦ
 δουρατοῦ ὅτι δέοι φυλάττειν αὐτὸν ὅσον ἢ τὸν ἢ
 τὰ θηρία. πολλὰς γὰρ ἦδ' ἠ ἀλώεσι τοῖς ἵπποις κα-
 τὰ χρημιαδίωαι. καὶ ὁ Κύρος ταῦτα πρῶτα ἐ-
 μύθησε τῷ ἄρσῳ· ὡς δὲ εἶδεν ἐλαφὸν ἐκ-
 πηδήσασαν, πρῶτον ὅτι λαθόμενος ὠν ἠκρυ-
 ει, ἐδίωκεν, ὅσον δὲ ὄρω ἢ ὅποι ἐφύγε· καὶ
 πῶς ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ὁ ἵππος πίπτει εἰς γέ-
 ναίον, καὶ μικρὸν ἀκρῶν ἐξέβαλε χιλισην. ἔμεινεν
 δὲ ἐπέμεινε ὁ Κύρος μόλις πῶς, καὶ ὁ ἵππος
 ἐξήρασε. ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἦλθεν, ἀκρῶν τῶν
 κατὰ βάλλει πῶς ἐλαφόν, καὶ λόντι χεῖμα καὶ
 μέγα. ὁ μὲν δὲ ἠσπῆραρεν· οἱ δὲ φύλακες,
 ἄλλοι ἐλάσαντες ἐλοιδόρω αὐτὸν, καὶ ἔλεον εἰς
 οὐκ ἐκιδυον ἔλθοι καὶ ἔφασαν κατεργῆ αὐτὸν πρῶ-
 τὰ πᾶσι. ὁ δὲ Κύρος εἰσηκὴ κατὰ βεβηκῶς, καὶ
 ἀκρῶν ταῦτα ἠνείατο. ὡς δὲ ἦδ' ἠ κραυγῆς,
 ἀνεπήδησεν ὅτι τὸ ἵππον ὡς ἄρ' ἐφύγε αὐτὸν καὶ
 ὡς εἶδεν ἐκ τῶν ἐλαφῶν κίττων τῶν φερόμε-
 νον, αὐτὸς ἐλάσας. καὶ ἀφ' ἡμῶν ἀκρῶν ἐξήρασε
 βόησιν εἰς τὸ μέτωπον, καὶ κατέχευε τὸ κίττων.
 εἰ ταῦτα μὲν πῶς ἦδ' ἠ καὶ ὁ θῆρας αὐτῶν ἐλοιδόρωτο,
 τὸ δὲ φασίτητα ὄρω ὁ δὲ αὐτῶν λοιδόρω μὲν, ὅ-
 μως ἐδῆσεν ὅσα αὐτὸς ἐλάσει, ταῦτα ἐλάσει αὐτῶν
 δουρατοῦ εἰς κρῖσιντα πρῶτα πᾶσι. τὸ δὲ θῆρον εἰ-
 πῆν φασίτη, ἀλλ' ἠ ἀφ' ἡμῶν ὅτι ἐδίωκε, οὐ σοὶ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδόρωσεται ὅτι σε εἰὼν. καὶ ἠ
 βεβηκῶν, φασίτη αὐτῶν, μασιγῶσάτω ἐπὶ δὲ γὰρ
 ἐγὼ δὲ αὐτῶν. καὶ σὺ γὰρ εἰ βούλῃ, ἔφη, ὡς θῆρας, ἠ
 μισροσάμνος ὁ, πῶς βούλῃ, τὸ τοῦ ὄμους χρεῖσά
 μοι. καὶ ὁ Κυαξάρης μὲν τοῖς ἵππων εἶπε, πῶς
 ὅπως βούλῃ. σὺ γὰρ νῦν γὰρ ἠ μὲν εἰσὶν βασιλῆς
 εἶ. ἔτω δὲ ὁ Κύρος εἰς κρῖσιντα τὰ θηρία, ἐδί-
 δου ἠ πρῶτα πᾶσι, καὶ ἔλεγε, ὅτι αὐτὸς ταῦτα
 θηρία σφῆν ἐκείνη, καὶ τὰ ἀκρῶν ἐδείκνυε μὲν ἔ,
 κατέθνε δὲ ἠ μᾶτα μὲν ὅπως ἠέλο τὸ πᾶσι
 ὅπως ἠ. ὁ δὲ Αστύαγης ἄρα εἶπεν, ἀλλ' ὡς πᾶσι,
 δέξομαι μὲν ἐγὼ ἠδέως ὅσα μοι δίδως, οὐ
 μὲν τοῖς δέομαι γὰρ τούτων ὅσον, ὡς τὸ σε κιν-
 δου δὲ γὰρ. καὶ ὁ Κύρος ἔφη, εἰ τῶν μὴ σὺ δέη,
 ἠετὸ ὡς πᾶσι, ἐμοὶ δὲ αὐτῶν, ὅπως ἐγὼ
 ἐξεδῶ τοῖς ἠλικιώταις. ἀλλ' ὡς πᾶσι, ἔφη ὁ Α-
 στύαγης, καὶ ταῦτα λαβὼν ἀφ' ἡμῶν ὅτι σὺ
 βούλῃ, καὶ τῶν δὲ ἠ ὅσα ἐθέλῃς. καὶ ὁ Κύρος

A fuisse interemptos; itemque a leonibus, &
 apris & pardis : ceruos autem, & capreas,
 & oues syluestres, & afinos syluestres non
 esse noxios. Addebant, impedita loca ni-
 hilo, quam bestias, minus esse cauenda:
 quod plerique cum ipsis equis per præci-
 pitia delapsi periissent. Hæc Cyrus omnia
 tedulo sciscitabatur. Quum vero ceruum
 profilietem videret, oblitus omnium, quæ
 audierat, insequabatur : nec aliud specta-
 bat, quam ille quo fugeret. Equus autem i-
 pfius in saltu forte concidit in genua, pa-
 rumque abfuit, quin Cyrus excussus fue-
 rit. Sed tamen & equo ille, licet egre, inhæ-
 sit; & equus exfurrexit. Hinc delatus in pla-
 nitiem, ceruum iaculo vibrato sternit, pul-
 chrum illum quidem ac magnum. Quo fa-
 cto quum mirifice gauderet, custodes equis
 aduecti non sine cõuitiis indicabant, quod
 periculum adisset, auoque se delaturos a-
 iebant. Itaque Cyrus qui ex equo descen-
 disset, adstabat; & hæc audiens moleste fe-
 rebat. Verum ubi clamorem inaudisset,
 denuo veluti mente captus in equum infi-
 liit. Quumque aprum ex aduerso irruen-
 tem cerneret, obuius in eum fertur; iaculo-
 que contento frontem feliciter ferit, & a-
 prum capit. Ibi tum auunculus quoquæ
 conuitiis in eum propter audaciam quam
 cernebat, inuchitur. At Cyrus inter hæc
 auunculi conuitia tamen orabat, vt quæ-
 cunque cepisset ad auum adferre, ac ei da-
 re se permetteret. At ea quum respondisset
 auunculus, vt fertur; auum si has feras il-
 lum infecutum sentiat, non illi solum sed
 sibi quoque conuitia facturum, qui permi-
 sisset. Etiam flagris cædat, inquit ille, si qui-
 dem ita volet, postquam hæc ei obtulero.
 Quin tu quoque, mi auuncule, supplicium
 de me si libet, & quodcunque libet, sumi-
 to; modo in hoc mihi gratificeris. Itaque
 Cyaxares ad extremum: Vt volēs, ait, faci-
 to. Quippe tu iam quidem rex noster esse
 videris. Sic igitur Cyrus illatis feris quum
 auo eas offerebat, tum se has ipsi venatum
 esse dicebat. Iacula vero non ille quidem
 ostendebat, cruenta tamen eo posuerat lo-
 co, quo auum ea visurum existimabat.
 Aftyages autem: lubens equidem ait abs te
 fili, accipio, quæcunque mihi offers: sed
 horum tamen nullius sic egeo, tibi pericu-
 lum vt adendum sit. Et Cyrus: si ergo his
 ait, tibi non est opus: obsecro te, mi aue, da
 mihi, vt inter æquales ea distribuam. Sume
 vero fili, respondit Aftyages, quum hæc,
 tum alia, quæcunq; volueris: & inter quos
 visum fuerit, distribue: Itaque Cyrus ea

Temeritas iuuenilis.

Isuenuit ambitio.

Liberalis ingenij prima indidicia.

sumta simul & pueris dabat, & : O pueri, dicebat, ut nugas agebamus, quum feras illas in septis hortorum venaremur. Nam ea venatio mihi similis illi videtur, qua feras ligatas aliquis insequitur. Primum exiguo spatio concludebantur. Deinde tenuous erant, & scabiosae; partimque claudae, partim mutilae. Montanae vero, campestresque; fere, quam pulchrae, quam magnae, quam nitidae visae? Cerui quidem, quasi si volucres essent, ad caelum usque exsiliabant: apri vero, quemadmodum de viris fortibus dicitur, comminus irruebant; & tanta quidem erant latitudine, ut ictus aberrare non posset. Mihi sane pulchriores haec bestiae videntur etiam mortuae, quam illae vivae, quae septis inclusae sunt. At vestri patres an vos etiam venatum ire sinerent? Immo facile, aiunt illi, si Astyages iubeat. Et Cyrus: Quis igitur apud Astyagem vestri mentionem fecerit? Quis, inquit illi, magis ad persuadendum te fuerit idoneus? At equidem, ait, qui homo factus sum, profecto nescio. Neque enim vel profari aliquid, vel auum perinde adspicere possum, ac prius. Siquidem ita perrexero, vereor ne totus fatuus ac stolidus reddar. At vero quo tempore puellus eram, plurimum garriendo valere videbar. Ibitum pueri: Male comparatam rem narras, inquit, si nihil nostra causa, ubi quid opus fuerit, agere poteris: sed, quod te quidem adtinet, alius quispiam nobis orandus sit. Quae verba quum Cyrum morderent, discedit ab iis tacitus; seque ipse ad audendum hortatus, ad auum re secum prius deliberata, perguit; quoniam modo eum, quam minima cum molestia compellaret, sibi que ac pueris, quae peterent, conficeret. Sic igitur orsus est. Dic mihi, mi aue, si feruorum quis aufugiat, tuque hunc nanciscare, quid de eo facturus sis? Quid aliud, ait, quam ut vincitum opus facere cogam? At si sponte redierit, quid facies? Quid? extra quam ut verberibus caeso pristinas rursus ad operas utar. Quin tu igitur paras, inquit Cyrus, quo me verberes; qui fugae consilium inierim, adsumtis ad venandum aequalibus meis. Et Astyages: recte vero factum abs te, ait, qui praedixeris. Equidem ne hinc te moueas, veto. Nam bella res fuerit, si carunculae gratia filiae meae filium euagari iubeam. Haec Cyrus quum audisset, parebat ille quidem, ac remanebat: sed moestus tamen, εἰδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινῆσθαι. χάριεν γὰρ, εἶπε, εἰ ἔνεκα κρεαδίων, τῆ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκλήσασμι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύριος ἐπέειπε τοῦτο καὶ ἐμύθη, ἀνιὰ εἰς δὲ καὶ σκυ-

Ingenius in Cyro pudor.

Ingeniose, quod cuperet, exposuit.

λαβῶν, ἐδίδου τὰ ἄρα τοῖς παισὶ, καὶ ἅμα ἐλεῖν. ὡς παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦντο ὅτε τὰ ἐν τῷ ποταμῷ θηρία ἐθηράμην. ὁμοιον γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι οἷον ἄν εἴ τις δεδεμμένα ζῶα θηρῶν περὶ τὸν ποταμὸν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἴσθμῳ, ἐπεὶ καὶ τὸ λεωτῆρα καὶ ψαροπέλα. καὶ ὁ μὲν μικρὸς αὐτῶν, χωρὸν ἴσθμῳ, ὁ δὲ, καλοῦνται. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λήμφοσι θηρία, ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς ὅτι λιποῦσα ἐφαίνετο; καὶ αἱ μὲν ἐλαφοὶ, ὡς περὶ πύλαι, ἠλλοιτο περὶ τὸ ἔραβνόν. οἱ δὲ καὶ ἄλλοι, ὡς περὶ τὸν ἀνδρῶν φασὶ τὸν ἀνδρείου, ὁμοίως ἐφείροντο. ἔπειτα ὁ πλατύτητος ὅσπερ ἀμύθην οἰοῖτο ἴσθμῳ αὐτῶν. καλλίω δὲ ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα ταῦτα εἶναι, ἢ ζῶντα ἐκείνα. ταῦτα περὶ ἀποδομημῶν. ἀλλὰ ἄρα αἱ, ἔφη, ἀφῆεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ὅτι τὸ θήρανα; καὶ ῥαδίως γὰρ αἱ, ἔφασαν, εἰ Αἰσυάγης κελδοί. καὶ ὁ Κύριος εἶπε, τίς αἱ οὖν ὑμῶν περὶ Αἰσυάγην μνησθῆναι; τίς γὰρ αἱ, ἔφασαν, σοὶ γὰρ ἰσχυρότερος πείσασθαι; ἀλλὰ μὲν τὸ Ἡρακλῆος, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ' ὅστις αἱ, θεσπὸς γενήσεται. ὅσπερ γὰρ λέγειν οἷός τ' εἶμι, οὐδὲ ἀναβλέπειν περὶ τὸ πάππον ἐκ τῶν ἰσθμῶν ἐπὶ δυνάμα. ἴσθμῳ ὅσπερ ὅτι διδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ περὶ τὰ πασι βλάξῃς καὶ ἠλίθιος γήρωμα. παιδάειον δὲ ὦν, τὸ δὴ νόταρον λαλῆν ἐδόκω εἶναι. καὶ οἱ παῖδες εἰδόντες πονηρὸν λέγειν τὸ περὶ τῆς αἱ, εἰ μὴ δὲ ὑπερῆς ἠμῶν, αἱ πὶ δὲ, διωκῆσθαι περὶ τῆς, ἀλλ' ἀνιὰ εἰνός ἡμᾶς ὅτι σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κύριος ἐδήρθη καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, ἀνεκελευσάμενος ἑαυτὸν πολυμῶν, εἰς ἠλθεν, ὅτι κελδοῖσας ὅπως αἱ δυνάματα ταῦτα εἶποι περὶ τὸν πάππον, καὶ ἀνεκελευσάμενος αὐτῶν τε καὶ τοῖς παισὶν ὦν ἐδέοντο. ἤρξατο οὖν ὧδε. εἶπέ μοι, ἔφη, ὁ πάππος, ἴσθμῳ τίς ἀποδράσῃ τὸ οἰκετῶν, καὶ λάξῃς αὐτὸν, τί αὐτῶν χεῖρη; τί δὲ δῆλο, ἔφη, ἢ δῆσας ἐργάζεσθαι δυνάμεισας; ἴσθμῳ αὐτῶν αὐτῶν σοὶ πάλιν τὸ ἐπέλθῃ, πῶς ποιήσῃς; τί δὲ, ἔφη, ἢ μεταστῆσας αὐτὸν εἶναι, μὴ αὐτῶν εἶπο ποιῆ, ἐπεὶ ταῦτα ἀρχῆς πάλιν αὐτῶν χεῖρησθαι; ὡς εἶναι, ἔφη ὁ Κύριος, ὅσα σκευάξασθαι σοὶ εἴη ὅτι μεταστῆσας με, ὡς βεβλευόμενον εἶ ὅπως ἀποδράσθαι, λαβῶν τοῖς ἐμῶν ἠλικιώτασιν ὅτι θήραν. καὶ ὁ Αἰσυάγης, καλῶς, ἔφη, ἐποίησας περὶ τῶν. εἰδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινῆσθαι. χάριεν γὰρ, εἶπε, εἰ ἔνεκα κρεαδίων, τῆ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκλήσασμι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύριος ἐπέειπε τοῦτο καὶ ἐμύθη, ἀνιὰ εἰς δὲ καὶ σκυ-

τὸ δία

δυνάματα

πῶς αἱ

ἐλθῆ

και σκυθες προς ων, σιωπη διηγησιν. ο μύθοι Α-
 σταγης, επειδ' εγνω αυτον λυπουμηνον ισχυρα, βυλομηνος αυτου χειριστας, δεξαμενη επι τη-
 ραν και πεζους πολλους και ιππικας σιωδιστας, και
 τεις παιδας, και σιωδιστας εις τα ισοπασιμα
 χρεία τα θηρία, εποίησε μεγαλιω θηραν. και
 βασιλικως δε αυτος παρων, απηγερθε μη-
 θηρων δενα βαλλειν τωριν Κυρος εμπλησθει η βαλ-
 λων. ο δε Κυρος ουκ εια καλυψιν. δελλ' ει βεβλη, ε-
 φη, ω παππε, ηδεως με θηραν, αφες πορτας
 τες κατ' εμε διωκην, και δεξαμενη ζεα, οπως ε-
 καστος τα κρατια διωαιτο. και ταυτη δε ο Αστα-
 γης αφησιν, και εας εθεατο τες αμιλλωμηνους
 επι τα θηρια, και φιλονικωτας, και διωκοντας
 και ακοντιζοντας. και ταυτη Κυρος ηδετο, ε διωα-
 μηνωσι γαρ. ετω τ' ηδονης, δελλ' ως εφ' σκυ-
 λακι θηρια, δυνακλαζοντι ο ποτε πλησιαζει
 θηρια, και εδεκαλωπι ονομασι εικασον και
 ταυτη καταγαλωντα αυτον οραν δε φραμετο,
 τον δε πινα και ετω αμνοωτα αυτον ηδανετο εδω
 οπως οιωφθονερα. τελος δε οτω, πολλα θη-
 ρια εχων ο Ασταγης απηδ. και τωριπον ου-
 τως ηδη τη ποτε θηρα, ωσει αει, ο ποτε οιον τε
 ειη, σιωεζη ταυτη Κυρος, και αλλοις τε πολλοις
 παρελαμβανε, και τεις παιδας, Κυρος ενε-
 κα. τον μω δε πλησον χειρον οτω διηγησιν ο
 Κυρος, πασιν ηδονης μω και αγαθου πινος σιω-
 αθενος. αμπος ων, και οδε δε τωδενη. αμφι δε τα πεντε
 η εκκαδεκα ετη αυτη θηρομηνου, ο υος ταυτη
 αουσειων βασιλεως γαμειν μελλων επεθυ-
 μησεν αυτος θηρασαι εις τωτον τον χειρον. α-
 κρυων οτω εν ποις μεθορειοις τεις τε αυτην και
 τεις μηδων πολλα θηρια εη, ατε α θηρατα
 οντα δε τον πολεμον, εν ταυτη επεθυμησεν
 εζελεθην. οπως οτω ασφαλας θυραη, ιππικας
 τε πορε ελαβε πολλοις και πελαστας, οτινες
 εμελλον αυτα εν ταυτη λασιων * τα θηρια
 εζελανεις τα εργασιμα τε και θηλαα. αφι-
 κουμενος δε ο παυ αυτα τα φρεια και η φυ-
 λακη, εν ταυτη εδ επνοποιετο, ως πορε τη υπερ-
 ραια θηρασαν. η δε η εσπερας θηρομηνος, η δε δε-
 δοχη τη πορεσθεν φυλακη ερχεται εν πολε-
 ως, και πεζοι και ιππικεις. εδοξεν οτω αυτα πολ-
 λη στρατια παρηγα, ταυτη μω φυλακη και ομοδ
 ουσαι, πολλοι δε ος αυτος εχων ηκεν ιππε-
 ας και πεζοις. εβουλομην οτω κρατισον ει-

Ac tristi vultu, perpetuo filebat. Astyages
 autem, quum grauem eius mcerore anim-
 aduerteret, gratam ei rem facere volens,
 venatum proficiscitur: & multis peditibus,
 equitibusq; ac pueris etiam coactis, ipsif-
 que feris ad loca equitibus idonea com-
 pulsis, magnam venationem instituit.
 Quin & ipsemet regio cum adparatu praes-
 fens, interdixit; ne quis feriret prius, quam
 Cyrus feriendo satiatus esset. At Cyrus
 haud ferens eum vetare: Si vis, inquit, mi
 aue, iucundam mihi hanc esse venationem;
 sine meos aequales vniuersos infequi,
 & vnumquemque pro virili cum feris
 acerrime congredi. Tum vero Astyages
 venandi copiam eis faciebat, & ad-
 flans, spectator erat eorum, qui certamen
 aduersus feras suscipiebant. & inter se
 contendebant, & insequiebantur, & iacula vi-
 brabant. Delectabatur autem Cyro, qui
 praevoluptate filere non posset, sed intar
 generosi catuli vocem emitteret, vbi propi-
 us ad feram accesserat, & vnumquem-
 que nominatim exhortaretur. Praeterea
 gaudebat, quum alium quidem ab eo de-
 rideri videbat, alium vero citra vllam inui-
 diam laudari sentiebat. Tandem Astyages,
 quum multas haberet feras, discessit.
 Caeterum tantam ex illa venatione volu-
 ptatem cepit, vt semper, quoties quidem
 liceret, cum Cyro exiret; tum aliis pluri-
 bus, tum Cyri causa pueris etiam adsumtis.
 Et hoc sane modo maximam temporis
 partem Cyrus illic vixit, voluptatis qui-
 dem ac boni alicuius auctor vniuersis; ma-
 li autem nemini. Quum vero atatis an-
 num plus minus quintum sextumue ac de-
 cimam ageret, regis Assyriorum filius, v-
 xorem ducturus, ipsemet id temporis ve-
 nari cupiuit. Itaque quod ad suos & Me-
 dorum fines magnam audiret esse fera-
 rum copiam, velut vbi propter bellum ne-
 mo venaretur; illuc ei proficisci collibuit.
 Vt autem tuto venaretur, & equites & ce-
 tratos multos adsumit, qui e siluosis locis
 in loca culta planaue feras depellerent.
 Quum autem eo venisset, vbi & castella &
 custodiae ipsius erant: ibi cenam parari
 iussit, vt qui postridie mane venaturus es-
 set. Quumque iam aduenisset vespera, ab
 vrbe aderant, qui custodiae priori succede-
 rent, tam pedites, quam equites. Quapro-
 pter ipsi numerosus adesle visus est exer-
 citus, quod essent coniunctae custodiae duae,
 & multos ipse secum equites peditesq; ad-
 duxisset. Itaque re deliberata, statuit opti-

Generosa alacritas

Actionum Cyri praclariorum initia.

Venatio
praelyoc-
casio.

mum esse, Medorum ex agro praedas age-
re, quod ita tum venationis opus illustrius
visum iri, tum copiam victimarum maio-
rem futuram existimaret. Igitur loco mo-
tas summo mane copias educit, ac pedi-
tum quidem agmen numerosum relinquit
in limitibus; ipse vero cum equestribus co-
piis ad castella Medorum prouectus, praef-
tantissimis quibusque ac plurimis secum
retentis subsistit, ne Medorum praefidiarij
milites in suos praedae causa palantes ex-
currerent: idoneos autem quosdam dimit-
tit, vt tributum alij aliam in partem discor-
rendo vagarentur. Atque hos cortipere
iussit, quidquid habuisset quisque; obuium,
& ad se abigere. Ac illi quidem imperata
faciebant. Quum autem Astyagi nuntia-
tum esset, hostes iam agrum ipsius ingres-
sos: partim ipse cum illis, quos plerumque
secum habebat, opis ferendae causa excur-
rit ad limites; partim filius idem facit cum
eo, qui ad manum erat, equitatu; partim a-
liis vniuersis, vt auxilio venirent, imperat.
Medi, quum magnas Assyriorum copias
instructas, & equites e statione sua non di-
scedentes cernerent, ipsi quoque substitute-
runt. Cyrus vero, qui caeteros auxilio suis
adcurrere videret, idem & ipse faciebat,
tunc primum indutus armis, non dum fo-
re putans, vt iis, pro desiderio suo, induer-
etur. Erant autem perpulchra, & ipsi recte
congruentia; quae auus corpori eius ac-
commodari curauerat. Itaque sic armatus,
equo aduehitur. Id vbi vidisset Astyages,
miratus ille quidem est, cuius iussu veniret;
sed apud se tamen vt maneret, edixit.
Et Cyrus multos equites ex aduerso intuitus:
Hinc sunt, inquit, hostes, mi aue; qui e-
quis insidentes se non mouent? Hostes sane
sunt, ait Astyages. An & illi, qui procur-
runt? Etiam illi, ait. Profecto, inquit, mi a-
ue, nullius hi pretij homines esse videntur,
& nullius pretij equuleis vehuntur; ac res
tamen nostras diripiunt. Itaque aliquos e
nobis hos necesse est inuadere. Tu vero
non vides, fili, respondit ille, quantus equi-
tum globus acie consistat instructa, qui sub-
eundo rursus nos cedent, si nos aduersum
illos moueamus? nondum autem robur a-
liquod nobis adest. Verum, ait Cyrus, si tu
haec mancas, & copias auxiliares adsumas:
terrebuntur hi, neque se commouebunt. Illi
vero, qui res nostras diripiunt, praedam mox
dimittent, vbi quosdam impetum in se fa-
cere viderint. Haec quum protulisset, visus
Astyagi est aliquid dicere. Quapropter &
prudencia & vigilantiam Cyri admiratus,

Cyrus ar-
ma induit

† Vel, quod
antehac ei
permissum
non fue-
rat.

Expedi-
tum Cyri
consilium.

Αναλελυθησασιν εν της μηδικης, και λαμ-
περεσθον εν αυφαινωσιν ο ερρον τ' θηρας, και
ιερεων πολλων αφηονιαν ενομιζε γημισαζ.
ετω δη παρ αιασας ηγε τ' στρατον. και τους μηδ
πεζους καταλειπει αθροους εν τοις μεσοις,
αυτους ο τοις ιπποις παρσελασας παρ τ'
μηδων φρεσια, τους μηδ βηητοις και πλειστοις
εχων μη εαυθ' εν αυω καταμεθεν, ως μη βοη-
θοιεν οι φρεσι τ' μηδων επι τους καταθεοντας.
τους δ' επιτηδειους αφηκε εν φυλας αλλοις
B δηουσε καταθειν. και εκελθε παρ εδνηο μηδους
οτω τις εν τυχομοι, ελαονην παρ ες εαυτον. οι
μηδ δη ταυτα εραθηον. σημαθηντων ο τα
Ασυαζ οτι πολεμοι εισιν εν τη χηρα, εν-
βοηθη και αυτους παρ ες αυτα στω τοις παρ αυ-
των, και ο υος αυτου ωσαυτως στω τοις παρ αυ-
τουσιν ιπποστας, και τοις αλλοις ο εσημασε πα-
σιν εν κροθειν. ως ο ειδον πολλους ανθρωπους
την ασυειων στω τεταγμενοις, και τοις ιπ-
πειας ησυχια ανησασ, εσησαν και οι μηδοι. ο ο
C Κυρος οραν εν βοηθουσας και τοις δηουσι πασ-
σιν, εν βοηθη και αυτους παρ ες αυτον. οτω οπλα
ενδυς, εν πολε τ' οιομηρος. ουτως επεθυμη αυτους εαυτους
εξοπλισασθαι. και γδ μαλα καλα αυ, και εν
θεμοθοντα αυτω, α ο παππος παρ ες ο σωμα
επεποιητο. ουτω δη εξοπλισαμηρος παρ εση-
λασε τα ιππω. και ο Ασυαζης ιδων, εσημασε
σε μηδ τινος κελθουσας ησυχια ομοσ δι ειπεν
αυτω μηδην παρ εαυτω. ο δε Κυρος, ως ειδε
πολλους ιππειας αιτοις, ηρεσθη ουτοι, εφη, ω
παππε, πολεμοι εισιν, οι εφρησασ τοις ιπ-
ποις ηρεμα; πολεμοι, μηδτοι, εφη. η και εκεινοι,
εφη, οι ελαονησ και εκηνοι μηδτοι. η τ' δι εφη,
ω παππε, δλλ εν πανθεσι σε φαινομηροι και επι
πονηραν ιππειων οχυρομηροι ανησιν η μηδ πα
ρημασα. εκηνω ρη εν ελαονην λινας η μηδ επι
αυτοις. δλλ εν ορας, εφη, ω παπ, οσον ο σιφος
τ' ιππειων φρησε στω τεταγμενον; οι αυ επι ε-
κεινους ημους ελαονησ, (σωλεμεν) παλιν η-
μας εκηνοι. ημιν ο επω ισους παρ εσιν. δλλ αυ
E ου μηδης, εφη ο Κυρος, και ανα λαμβαιης τοις
παρ εβοηθουσας, φρεσιν) ετοι, και εν κησιν
ται. οι δι ανησιν αφησισιν αυτους τω λει-
αν, επιδδην ιδωσι τινας επι αυτους ελαονησ.
ταυτ ειπων εδοξε η λεγην τα Ασυαζ. και
αμα θαυμαζων ως και εφρησ και ερησρησ,
κελθω

εσηκε στω
τοις ιπ-
ποις, ησ
επ' αυ
εσηκε στω
τεταγμε-
νον στω
τοις ιπ-
ποις, οι,
αυ επι

χελύξ τὸν ἕρον λαβόντα τὰξιν ἰππέων ἐλάσσει
 ὅτι τὸς ἀγροῦς πλὴν λείαν. ἐγὼ δὲ, ἔφη, ὅτι
 εἰλάσω τοῖς δὲ, ἵππῳ ἐπισηκινῶνται, τὸ ἐλῶ ὡς ἰε ἀναγ-
 κασθῆσονται ἡμῖν πρὸς ἐξήν τὸν νοῦν. οὕτω δὲ ἡ
 ἱππῶν π ὁ Κυαξάρης λαβὼν τῶν ἑρρωμένων * ἰπ-
 πέων τὲ καὶ αἰδραῖν, πρὸς ἐλαύνει. καὶ ὁ Κύ-
 ρος, ὡς εἶδεν ὄρμους ἰπποῦς, σκυρομαῖ ἄφους
 καὶ αὐτὸς πρὸς ἡγεῖτο τὰ χέως, καὶ ὁ Κυα-
 ξάρης μῦτοι ἐφείπετο, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ
 ἀπελείποντο. ὡς ὅ εἶδον αὐτοῖς πελάζοντας οἱ
 λεηλασιῶτες, ἄφους ἀφέντες τὰ χεῖματα
 ἐφύρην. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Κύρην ἑστέμνοντο,
 καὶ οἱ μὲν κατελάμβανον ὄβρις ἔπαμον, πρὸς
 πος ὅ ὁ Κύρος ὅσοι ὅ τὸ ἀλλὰ ζαντες αὐτῶν
 ἐφθασαν, κατόπιν τῆς εἰδῶκεν, καὶ οὐκ
 ἀνίσταν, ἀλλ' ἠερω λινὰς αὐτῶν. ὡς πρὸ ὅ κῦ-
 ρων ἡμιγῶς ἀπειρος ἀπερονοήτως φέρεται
 τὸ πρὸς κατῶρον, οὕτω καὶ ὁ Κύρος ἐφέρετο,
 μόνον ὄραν ὅ παρῆν τὸν ἀλισχρόμνον, ἄλλο δὲ
 οὐδὲν πρὸς ὄραν. οἱ ὅ πολέμοι, ὡς ἐώρων πο
 C νοῦς τὸς σφετέρους, πρὸς κίνησαν ὅ σί-
 φος, ὡς παυστομῶν τὸ διαγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς
 ἴδοιεν πρὸς ὀρμησάντας. ὁ δὲ Κύρος οὐδὲν
 μᾶλλον ἀνίξ, ἀλλ' ἑστέμ τῆς χερμονῆς ἀνα-
 φωνίω χαλᾶν τὸν ἕρον ἐδίωκε, καὶ ἰχρῶν πλὴν τὸ φυ-
 πῆς πολ- γλῶ τοῖς * πολέμοις ἐποῖς κατῶρον. καὶ ὁ Κυ-
 μῶν ἰχρ- αξάρης μῦτοι ἐφείπετο, ἰσως μὲν καὶ ἀρχιμῶ-
 ρῶς, κα- ρδμος τὸν πατέρα καὶ οἱ ἄλλοι ὅ εἶποντο, πρὸ-
 θῶς ἔχεν, ἰσως ἐπί. ἡμιγῶς ὄντες ἐν τῶν τοῖς τῶν εἰς ὅ διώκειν, καὶ
 οἱ μὴ πρὸν πρὸς τὸς ἐναντίους ὄχιμοι ὄντες.
 D ὅ ὁ Αστύαγης, ὡς ἐώρα τὸς μὲν ἀπερονοήτως
 διώκοντας, τὸς ὅ πολέμοις ἀφρῶς τὲ καὶ τε-
 ὀπρωτῶν- τῶν ἰπποῦς, ἀπὸ τῶν τῶν, δέισας πρὸς τῶν ἰπ-
 πῶν καὶ τῶν Κύρου, μὴ εἰς παρεσκόλασμένοις ἀπά-
 κτως ἐμπεσόντες παρῆν τι, ἡγεῖτο ὄβρις πρὸς
 τὸς πολέμοις. οἱ δὲ αὐτὸ πολέμοι, ὡς εἶδον τὸς
 μῆδεις πρὸς κινήσοντας, ἀφρῶς ἀφρῶς οἱ μὲν
 τῶν παλὰ, οἱ ὅ τῶν τῶν, ἔσπασαν, ὡς αὐτὸς
 εἰς τῶν τῶν γὰ ἀφίκνιντο τῶν ἰπποῦς, ὡς πρὸ
 E τῶν πλῆστα * εἰώτα σι ποῖς. μέγρι γὰρ ποσού-
 του, ὅποτε ἐγύτα τῶν γίγνοιτο, πρὸς ἡλαυνον
 ἀλλήλους, καὶ ἠεροβολίζοντο πολλάκις μέ-
 γρις ἐσπῆρας. ἐπεὶ ὅ ἐώρων τὸς μὲν σφετέ-
 ρους φυγῆ εἰς αὐτοῖς φερρομῶνους, τὸς δὲ ἀμ-
 φὶ Κύρην ὄμοι ἐπ' αὐτοῖς ἐπορμῶνους, τὸν δὲ
 Αστύαγην σὺν τοῖς ἰπποῖς ἐπὶ τὸς γιγνόμενον ἤδη τῶν τῶν, ἐκκλίνουσι καὶ τὸ φέρουσι.

A filium suum adsumpta equitum manu, du-
 cere in eos iubet, qui prædam agerent. E-
 quidem hos, inquit, si contra te se commo-
 uerint, aggrediar: ideoque animum nobis
 adtendere cogentur. Itaque Cyaxares &
 equis & viris quibusq; robustissimis secum
 sumtis, in hostem fertur. Cyrus autem hos
 progredi videns, statim & ipse cum aliis se
 proripit: adeoque iam primus ante alios
 celeriter ibat, Cyaxare subsequente, neque
 ceteris a tergo remanentibus. Quos ubi ad-
 B propinquantes videre, qui prædas age-
 bant; mox relictis rebus, in fugam vertun-
 tur. At Cyro qui aderant, hos subeundo in-
 tercipiebant, & si quos adsequerentur, sta-
 tim feriebant, in primisque Cyrus ipse:
 quotquot autem declinato cursu euas-
 rant, hos a tergo persequerentur; nec in-
 termittebant, donec quosdam cepissent.
 Ut autem canis generosus quidem ille, sed
 in exercitatus, temere in aprum fertur: sic
 & Cyrus ferebatur, solum hoc videns ut
 interceptum feriret, ac præterea nihil pro-
 spiciens. Hostes vero, quum suos laboran-
 tes cernerent; promouerunt agmen suum,
 velut effecturi, ut a persequendo desisteret-
 tur, postquam ipsi aduentare visi essent.
 Cyrus autem nihil idcirco remittere, sed
 præ gaudio & auunculū in clamare & per-
 sequi, & impetus habitu vehementis in ef-
 fusam hostes fugā dare. Cyaxares quidem
 sequebatur, patris fortasse causa pudore
 correptus; itidemque cæteri sequebantur,
 quum alacriores in persequendo sunt, eo
 rerum statu, etiam illi, qui non admodum in
 hostes animosi sunt. Astyages vero quum
 suos inconsiderate persequi videret, at ho-
 stes confertos ordinibus instructis occur-
 rere: filio Cyroq; metuens, ne in paratos li-
 ne ordine irruentibus aduersi quid accide-
 ret, recta in hostem ducit. Illi rursum Me-
 dos loco motos conspicati, partim con-
 tentis in eos tragulis, partim sagittis, con-
 stiterunt: quod futurum putarent, ut & il-
 li subsisterent; ubi intra iactum teli per-
 uentum esset, quemadmodum facere
 consueuerant. Nam illud ad interuallum,
 ubi vel quamproxime ad alteros alteri
 E accessissent, contra se mutuo prouehē-
 bantur, & eminens inter se plerumque
 ad vesperam usque pugnabant. Iam ve-
 ro quum & suos fugam ad se facere cer-
 nerent, & Cyri manum simul hos inse-
 qui, & Astyagem cum equitatu intrate-
 li iactum adesse; cedentes & ipsi, fugiunt.

Geritros
indoles
Cyri.

Canisille
temeritas

At Medi copis vniuersis insequētes, multos illo impetu capiunt, & quoscunque corripent tam equos, quam viros, ferunt; intetemptis omnibus, quotquot caderent. Neque prius constitere, quam ad peditatum Assyriorum peruenissent. Heic vero, ne maiores aliqua subessent insidiae, veriti; represserunt impetū. Et Astyages suis deinde reductis, equestri victoria magnopere laetabatur, nec quid de Cyro diceret, habebat: quod eo quidem auctore rem gestam sciret, sed eundem prā audacia fure animaduerteteret. Nam & eo ipso tempore ceteris domum abeuntibus, solus ille nihil aliud, quam eos, qui cecidissent, obequitando spectabat: adeoque vix abstractum ad Astyagem deducebant, quibus hoc erat datum negotij; quum hospitos, qui se adducerent, de industria preire iuberet, quod aui vultum ad conspectum sui sauiorem factum cerneret. Atque haec quidem apud Medos contigerunt, & Cyrus quum aliis omnibus in ore, sermonibus, & cantilenis erat: tum Astyagi, apud quem haec tenus erat in honore, iam admiratione sui stuporem quoque iniecerat.

Haec vero quum Cyri pater Cambyses accepisset, gaudebat ille quidem; sed quod eum iam inaudisset obire viri munia, reuocauit; vt instituta gentilicia Persarum absolueret. Itaque tunc Cyrum dixisse perhibent, abire se velle, ne quid patri molestiae crearetur, neue de se quereretur ciuitas. Censuit igitur & Astyages cum oportere dimitti, atq; adeo donatum equis, quos ipsi collibuisse sumere, cum omnis generis rerum aliarum adparatu abire siuit, quod & amaret eum, & magnam spem concepisset, euasurum talem virum, qui & amicis esse adiumento, & hostes adfligere posset. Abeuntem vero Cyrum vniuersi & pueri, & aequales, & viri, & senes, & Astyages ipse, equis infidentes deducebant: ac neminem siccis oculis reuersum perhibent. Cyrum ipsum quoque multis cum lacrumis discessisse accepimus. Praterea proditum est, multa cum inter aequales munera distribuisse, quibus ab Astyage donatus fuerat. Denique exuta, quam habebat, veste Medica, cuidam hanc dedit, hunc ipsum declarans maxime sibi carum esse. Verum accepta illi a Cyro munera detulisse ad Astyagem feruntur, atque ab hoc itidem recepta, Cyro fuisse transmissa. Cyrum autem rursus in Mediam ea cum his verbis remisisse: si me vis, aue, reuerti

Cyri audacia.

Cyrius pater reuocatur.

Hominum omnis aetatis erga Cyrius studia.

Liberalis natura indicia.

οἱ δ' αὖτε ὁμοῦθεν διώκοντες, ἤρουν πολλὰς ἀνθρώπων, καὶ τὰς μὲν ἀλισκομένους ἔπαγον, καὶ ἵππους καὶ ἀνδράς, τὰς δὲ πίπτοντας κατέκτανον. καὶ ἐπὶ τῷ ἄστυγι ἐπέστη ἡ πόλις ἢ πρὸς τοὺς πεζοὺς τῶν ἀστυγίων ἐγγύθι. οὗτος μὲν τοὺς δεξιάντας μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπέειπεν, ἐπέειπεν. ἐκ τούτου δὲ ἀνῆγαγόν οἱ Ἀστυάγης, μάλα χείρων τῆ ἵπποκρατία, καὶ τὸ Κόρον ἐκ ἔχων, ὅτι χερσὶ λέγαν ἄπτον μὲν εἰδὼς ὄντα ἔειπεν, μαγνόμενον δὲ γηγάσκων τῆ τολμῆ. καὶ γὰρ τότε ἀπιόντων οἱ καὶ δὲ τῶν δῆλων, μόνος ἐκείνος ἑστῆεν δῆλον ἢ τοῖς πεπιλωκόσας ἀειελάνων ἐθεῖτο καὶ μάλιστα αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ὅτι ἔτο ἄρξαι ἴδεις, πρὸς ἡγάγον τῶν Ἀστυάγης, μάλα ἔπιπροσθεν ποιέμενον τὰς πρὸς ἀρξίας, ὅτι εἴωρα ὁ πρὸς ὠπον τῶ πάππου ἠγριωμένον ὅτι τῆ γὰρ τῆ αὐτῶ. ἐν μὲν δὲ ἡ μῆδοις ταῦτα ἐγγύθι. καὶ οἱ τε δῆλοι πᾶντες τὸ Κόρον ἐξέσματος εἶχον, καὶ ἐν λόγῳ, καὶ ἐν ὠδαῖς ὅ, τε Ἀστυάγης καὶ πρὸς ἀπὸν ἡμῶν αὐτὸν, τότε ἄρξαι ἐπέπληκτο ἐπὶ αὐτῶ. Καμβύσης δὲ ὁ τῶ Κύρου πατὴρ ἴδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα, ὅτι δὲ ἡ ἤκουσεν ἀνδρὸς ἠδὲ ἔρλα τὸ ἄρξαι ἀπὸ μῆδον τὸ Κόρον, ἀπὸ καὶ λῆ ὅπως τὰ ἐν ὠδαῖς τὸ ἐπιχρῆμα ἀπολελοῖν καὶ τὸ Κόρον δὲ ἐν ταῦ λέγει εἰπὸν, ὅτι ἀπὸ ἐνα μὲν βέλοιο, μὴ ὁ πατὴρ ἰ ἀρξαι, καὶ ἡ πόλις μὲν φοῖο. ὅ οὖν Ἀστυάγης ἐδοκίμα ἀναλαχὸν εἶ) ἀποπέμψαν αὐτὸν. εἶτα δὲ ἵπποις τε αὐτῶ δοῖς οὐς αὐτὸς ἐπέμψεν λαβόν, καὶ δῆλα συσχυάσας τὸ πρὸς ἀρξαι, ἀπέπεμπε, καὶ δῆλα τὸ φιλεῖν αὐτὸν, καὶ ἄμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν αὐτῶ ἀνδρά ἔσεια ἰχάνον καὶ φίλους ὠφῆν καὶ ἐξ ἄλλας ἀνὰ ἀπιόντα δὲ τὸ Κόρον πρὸς πεμπον ἀπὸντες, καὶ πᾶδες, καὶ ἠλικες, καὶ ἀνδρες, καὶ γῆροντες, ἐφ' ἵππων, καὶ Ἀστυάγης αὐτὸς καὶ ἑστῆενα ἔφασαν ὄντιν ἐ δακρύοντ' ἀποσρέφουσαι. καὶ Κόρον δὲ αὐτῶ σὺ πολλοῖς δακρύοις λέει) ἀποχωρήσαι. πολλὰ δὲ δῶρα ἀφ' αὐτῶ φασὶ τοῖς ἠλικιώταις, ὡν Ἀστυάγης αὐτῶ ἐδέδωκε τέλος δὲ, καὶ ἡ εἶχε φολιὸν τὸ μηδικὸν ἐκ δῶτα δῶτα πνι. δηλῶν ὅτι ἔτον μέλιστα ἠσπάζειο. τὰς μὲν τοὺς λαβόντας καὶ δῶτα μῆδους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγης ἀπενεχεῖν Ἀστυάγῳ δὲ δῶτα μῆδον Κύρου ἀποπέμψαι. τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς μῆδους, καὶ εἰπεῖν, ὅ πάππε, εἰ βούλη με καὶ πάλιν ἵεναι τὸς σὲ

ἀρξαι τοῦτον τὸ Κόρον

πνι

τῶς σὲ ἢ δέως

τῶς σὲ μὴ ἀγνώσκον, ἔα ἔχῃν εἶπω πῆγῶν δέδωκα. Ἀστύγλω δὲ ταῦτα ἀκούσασθαι ποιῆσαι ὡς ἄρ' ὁ Κύρου ἐπέστλεν. εἰ δὲ καὶ παιδικῶς λόγῳ μνησθῆναι λέγει, ὅτε Κύρου ἀπῆλθε καὶ ἀπὸ ἀπῆλθον ἀπὸ ἀλλήλων, τῆς συστῆμης Φιλοῦτος τὸν Κύρου παρ' ἑσμάλι, ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν, νόμῳ ἄρ' ἔστω. (καὶ γὰρ νῦν ἐπὶ τῷ ποιεῖσι πέρας) ἀνδρα δὲ ἡ πῆλ μῆδων, μέλιτα καλὸν κατὰ τὸν ὄντα. ἐκπεπληγῆται πολὺ δὲ ἡ χροῖον ἐπὶ τῶν καλλί τῶ Κυρου. ἡνίκα δὲ ἐώρετο τῆς συστῆμης Φιλοῦτος αὐτὸν, ὕποληψεν ὅτι αὐτὸν οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, ἄρ' ἔστω ελθεῖν παρ' Κυρου, καὶ εἰπεῖν, ἐμὲ μόνον ἔγνωσκει, ὡ Κύρε, τῆς συστῆμης; τί δὲ, εἰπεῖν τὸν Κύρου, ἢ καὶ σὺ συστῆμης εἶ; μέλιτα, φαίαι. ταῦτ' ἄρα, εἰπεῖν τὸν Κύρου, καὶ ἐνώρας μοι πολλὰ κίς γὰρ σοὶ αἰεὶ βελόμηρος, ἔφη, ἢ τῆς θεοῦ, ἢ ἡμεῶν μίλι. ἀλλ' ἐκ' ἐδῆ, φαίαι τὸν Κύρου, συστῆμης γὰρ ὄντα. ἄμα δὲ ἄρ' ἔστω φιλήσασθαι αὐτὸν. καὶ τὸν μῆδον φιλήσασθαι ἔρεσθαι, ἢ καὶ ἐν πέρας νόμος ὅτι ἐστὶ συστῆμης φιλήσασθαι; μέλιτα, φαίαι, ὅτι γὰρ ἴδωσιν ἀλλήλους ἀπὸ χροῖου, ἢ ἀπὸ σίποι ἀπὸ ἀλλήλων. ὡρα αἰεὶ εἶπ' ἔστω, ἔφη ὁ μῆδος, πάλιν φιλήσασθαι ἐμὲ. ἀπέρρημα γὰρ, ὡς ὄρα, ἢ δὴ. [οὕτω] καὶ τὸν Κύρου πάλιν φιλήσασθαι ἀποπέμπειν, καὶ ἀπῆλθαι καὶ ὄδον τε οὕτω πολὺ δὲ διελθῆσθαι αὐτοῖς, καὶ τὸν μῆδον ἡκεῖν πάλιν ἰδρῶσθαι παρ' ἑσμάλι. καὶ τὸν Κύρου ἰδόντα, ἀλλ' ἢ, φαίαι, ἐπελάθου τί ἂν ἐβούλου εἰπεῖν; οὐ μὰ δία, φαίαι. ἀλλ' ἡκῶ ἀπὸ χροῖου. καὶ τὸν Κύρου εἰπεῖν, ἢ δὲ, ὡ συστῆμης, δι' ὀλίγου γὰρ. ποίου ὀλίγου; εἰπεῖν τὸν μῆδον. οὐκ οἶδα, φαίαι, ὡ Κύρε, ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύτῳ χροῖον, πῶς πολὺ μοι δοκεῖ ἔστω, ὅτι οὐκ ὄρα σε τότε τοιοῦτον ὄντα; ἐν ταῦτα δὲ τὸν Κύρου γελῆσαι τὸ ἐκ τῆς ἄρ' ἔστω δακρύων, καὶ εἰπεῖν αὐτῶν ἀπῆλθοντα γάρρῃν, ὅτι παρέσαι αὐτοῖς ὀλίγου χροῖου. ὡς τε ὄρα σοὶ ἔξεσαι, καὶ βούλη, ἀσκαρδαμύκτεῖ. ὁ μὲν δὲ Κύρου οὕτως ἀπελθὼν εἰς πέρας, εἰαυτὸν μὲν λέγεται ἐπὶ ἐν τοῖς πασι γινέσθαι. καὶ τὸ μὲν ἄρ' ἔστω οἱ πᾶσι δὲ ἔστω τῶν αὐτῶν, ὡς ἡδυπατεῖν μεμαθηκῶς ἐν μῆδου ἢ καὶ ἐπὶ ἢ καὶ ἐσθῆτον αὐτὸν ἐώρων;

A ad te libenter, ac nullo præpeditum pudore, sine quaeso per te habeat, si quid alicui largitus sum. Atque his auditis Astyagem fecisse, quemadmodum Cyrus nuntiari iusserat. Quod si etiam narrationis amatoriam facienda est mentio, proditum est, abeunte Cyro, quum a se inuicem discederent, cognatos ore Cyrum, qui Persis mos est, osculatos ab se dimisisse; quod quidem ipsum hodieque Persæ facere consueverunt. Ibi tum Medum quendam, virum elegantis admodum ingenij, lōgo tempore captum admiratione pulchritudinis Cyri, quum cognatos ceteros eum osculari videret, substitisse: digressis autem illis, ad Cyrum cum his verbis accessisse: Me solum ex cognatis, Cyre, nō agnoscis: Quid ais? respondisse Cyrum: etiamne tu mihi cognatus es? Maxime, inquit. Et Cyrus: Nimirum oculos idcirco in me coniciebas. Videor autem hoc iam abs te fieri facilius animaduertere. Cui alter ille: Profecto, ait, quum numquam non ad te vellem accedere, pudor obstitit. At obstare non debuit, inquit Cyrus, quum cognatus esses. Simul accedens, eum osculatus est. Accepto autem osculo Medus hic interrogasse fertur, etiam ne Persis esset in more osculari cognatos: Et Cyrus, Maxime vero, inquit, ubi vel ex aliquo interuallo temporis alter alterum videt, vel a se inuicem aliquo discedunt. Quin tu igitur, inquit Medus, iterum me oscularis. Iam enim, vti vides, abeo. Sic quum denuo Cyrus eum osculatus esset, ab se dimisit, atq; etiam ipse discessit. Vbi vero non multum ab eis confectum itineris esset, Medus equo sudante ad Cyrum rediisse fertur. Quo viso Cyrus: Numquid oblitus es, ait, quod dicere mihi volebas: Non profecto, inquit, sed temporis ex interuallo ad te reuertor. Breui sane, mi cognate, respondit Cyrus. At Medus ille: quo pacto breui? ait. An ignoras, Cyre, per mihi longum videri tempus esse, quo vel conuiueo; quod te talem interea non adspiciam? Ibi tum & risisse Cyrum post priores lacrimas, & illum abire, ac bono esse animo iussisse. Breui enim se ipsis adfuturum. Itaque si voles, ait, licebit oculis me non conuiuentibus adspicias. Atque hoc modo Cyrus ad Persas reuersus, annum adhuc inter pueros egisse perhibetur. Ac primum sane dictis pueroꝝum incessabatur, quasi domum rediret, aduetus apud Medos vitam agere voluptariam. Sed quum cum & victu & potu secum eodem

Mos Persicus osculandi cognatos.

Cyri ad suos rediit.

πολυπύνα

πῶς εἰπῆν

εἶπ' ὁ μῆδος, πάλιν σε φιλ.

διελθῆσθαι αὐτοῖς, ἐπὶ δὲ ἀπῆλθον αὐτῶν

Ε

suauiter uti viderent, ac si quod feriis epulum daretur, potius aliis eum de portione sua largiri, quam quid amplius requirere animaduertent, atque adeo præter hæc, in cæteris etiam rebus omnibus Cyrū longe ipsis præstare: tum vero vice versa æquales eum reuererantur. At postquam hoc institutionis cursu absoluto, ad ephobos transit: inter hos etiam præstare visus est, & exercendo ac tolerando, quæ oporteret; & seniores reuerendo, & magistratibus parendo. Procedente vero tempore moritur apud Medos Astyages, & Cyaxares Astyagis filius, matrisque Cyri frater, Medorum imperio potitur. Rex autem Assyriorum quum Syros vniuersos, non exigentem sane nationem, subegisset, Arabum regem imperio suo subiicisset, Hyrcanios subditos haberet, Bactrios oppugnaret; futurum existimabat, ut si Medorū vires debilitasset, facile finitimis omnibus imperaret. Hæc enim natio inter vicinas alias potentissima videbatur. Itaque nuntios ad subditos suos vniuersos, & ad Cræsum Lydorum regem, & ad regem Cappadocum, ad Phrygas utrosque, ad Cares, ad Paphlagonas, ad Indos etiam Cilicesque mittit: & Medos ac Persas apud hos per calumniam criminatur, quum magnas esse diceret hæc gentes, & viribus firmas & coniunctas, & ad finitibus mutuis deuinctas: easdemque sic inter se conspirasse, ut periculum esset, nisi quis eas anteuertendo debilitaret, ne nationes alias adorti singulas, sibi subiicerent. At illi, quum partim verbis hæc fidem haberent, partim muneribus ac pecuniis, quibus abundabat, persuaderentur: societatem cum eo cocunt. Cyaxares vero Astyagis filius, quum & infidias, & adparatum aduersus se fieri animaduertet: statim & ipse, quæcumque poterat, parabat; & nuntios suos tum ad Persas publice, tum ad Cambysen, quo cum nupta soror ipsius esset, quique regnum apud Persas obtineret, legabat. Ad Cyrum etiam mittens, petebat; daret operam, ut si quos Persæ milites missuri essent, eos ipse imperator adduceret. Iam enim Cyrus exactis decem inter ephobos annis, virorum in contubernio degebat. Itaque recipiente

Astyagis mors.

Initia belli aduersus Assyrios.

Exercitus Cyro cum imperio traditur.

Αὐτὸς ἄλλοι, ἠδέως, καὶ πίνοντα, καὶ εἰ πῦρ ἐν ἑωρτῇ βίωχία πρὸς ἤνοιτο, ὅτι διδόντα μᾶλλον αὐτὸν τῶ ἑαυτοῦ μέρεσι ἠδάνοντο ἢ πρὸς δεόμενον· καὶ πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ πάλ- λα κραυγέοντα αὐτὸν ἑώρων πρὸ ἀπομύ- ἑαυτῶν· ἐν ταῦτα δὴ πάλιν ἕπεπλησαν οἱ ἠλικες αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ διελθὼν τὴν παρὰ τὴν τῶν ἠδὴ εἰσῆλθεν εἰς τὸς ἐφήβοις, ἐν τοῦ- τοις αὐτῶν ἐδόκει κραυγέον, καὶ μελετῆσαι ἀρχῆς, καὶ καρτερῶν ἀεὶ, καὶ ἀδούμῳ τὸς πρὸ- σβυτέροισι, καὶ πειθόμενοι τοῖς ἀρχοῖσι. πρὸς- ὄντος δὲ τῶ χρόνου, ὁ μὲν Ἀρσάκης ἐν τοῖς μῆδοις ἀποθνήσκῃ· ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τῶ Ἀρ- σάκης παῖς, τῆς δὲ Κύρου μητρὸς ἀδελ- φός, τὴν τῶ ἀρχὴν ἔλαβε τῶν μῆδων. ὁ δὲ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, καὶ ἄσπαστος μὲν πρὸς τὸν σύρον, φύλον οὐ μικρὸν, ἕστη- χον δὲ πεποιθὲς τὸν ἀραβίων βασιλέα, ἕστηχους δὲ ἔχων ἠδὴ καὶ ὑρκάσιους, πο- λιορχῶν δὲ καὶ βακτερίους, ἐνόμιζεν, εἰ τοῖς μῆδοις ἀσθενὲς ποιήσῃ, πρὸς τὴν γὰρ ἀσσυρίων πείσῃ ῥαδίως ἀρῆσαι. ἰσχυρότατον γὰρ τῶν ἐσθλῶν φύλων τὸ τοῦ ἀσσυρίων. οὕτω δὲ ἀσσυ- ρίαν πρὸς τὴν τῶν ὑφ' ἑαυτὸν πρὸ- τας καὶ πρὸς Κροῖσον τὸν λυδῶν βασιλέα, καὶ πρὸς τὸν κατωπαδοκῶν, καὶ πρὸς φρύ- γας ἀμφοτέρους, καὶ πρὸς κάραιας καὶ πα- φλαγῶνας, καὶ ἰνδοὺς δὲ, καὶ πρὸς κίλικας, τὰ μὲν καὶ ἀραβίων πρὸς αὐτοὺς μῆ- δοις καὶ πέροισι, λέγων ὡς μέγιστα τὴν εἶη. ταῦτα ἔειπεν καὶ ἰσχυρῶς, καὶ σιωπηρότατος εἰς τὸ αὐτῶν, καὶ ὅτι γὰρ μίας ἀλλήλοισι πεποιθῆσθαι εἶεν, καὶ σιωπηροῖεν εἰς ἑν, καὶ κινδυνώσοιεν, εἰ μή τις αὐτοὺς φθασίας ἀσθενώσῃ, ὅτι ἐν ἑ- καστῶν τῶν ἐπιτῶν ἰοῖται καὶ ἀσπαστοῖται. οἱ μὲν δὴ καὶ τοῖς λόγοις τοῦτοις πειθόμενοι, συμ- μαχίαν αὐτῶν ποιῶνται· οἱ δὲ, καὶ δάροις καὶ χρημασιν ἀναπειθόμενοι. πολλὰ γὰρ καὶ ταῦ- τα ἔειπεν. Κυαξάρης δὲ ὁ τῶ Ἀρσάκης παῖς, ἐπεὶ ἠδάνετο τὴν τῶ ἑπιβουλίῳ καὶ τὴν πρὸς ἀσσυρίων αὐτῶν σιωπηρότην ἐφ' ἑαυτῶν, αὐτοὺς ἰερόμενος ὅσα ἐδύνατο παρεσκευάσθαι· αὐτῶν ἀσσυ- ρίαν ἀσπαστοῖται, καὶ πρὸς Καμβύσιον τὸν τὴν ἀδελφῶν ἔχοντα, καὶ πρὸς Κροῖσον, δεόμενος αὐτῶν πειθόμεναι ἀρχόν- τας εἰσελθὴν τῶν ἀσσυρίων, εἰ πῶς πέμποι στρατιώτας τὸν πέροισιν κρινόν. ἠδὴ γὰρ καὶ ὁ Κύρος πῶς πλεί- ον ἀσσυ- ρίαν ἀσπαστοῖται, καὶ πρὸς τὸν Κύ- ρον

τὴν βασι- λείαν ἔλα- βεν

ἀσσυ- ρίαν ἀσπαστοῖται

πῶς πλεί- ον ἀσσυ- ρίαν ἀσπαστοῖται

τῶ Κύρου, οἱ βουλόμενοι ἡγεταὶ αἰρουῦνται αὐτὸν δέχοντα τῆς εἰς μῆδοις στρατείας. ἔδδσαν δὲ αὐτὰς Δρακασίους τῶ ὁμοτίμων παρσελέαδαι. τῶ δ' αὖ Δρακασίων ἐκάστω, τέσσαρες ἀνδρας ἐκ τῶ ὁμοίων ἔδδσαν παρσελέαδαι. γίγνοιται μὲν δ' οὗτοι χίλιοι. τῶ δ' αὖ χιλίων τούτων ἔδδσαν παρσελέαδαι ἐκάστω ἐκ τῶ δήμου τῶ παρσῶν δέκα μὲν πελταστας, δέκα δὲ σφειδοήτας, δέκα δὲ τοξότας, καὶ οὕτως ἐγγρόντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασται, μύριοι δὲ σφειδοήται. χρεῖς δὲ τούτων οἱ χίλιοι ὑπήρχον. τσαύτη μὲν δ' ἡ στρατιὰ τῶ Κύρω ἔδδθη. ὅπῃ δὲ ἡρέθη τὰ χεῖρα, ἤρξατο μὲν παρσῶν τὸ πρῶτον τῶ ἡγεῖν καλλιερσαίδμος δὲ, τότε παρσερηεῖτο τὸς Δρακασίους. ἐπειδὴ παρσεεῖλοντο καὶ οὗτοι δ' ἡ τῶς τέσσαρες ἐκάστοι, σιωλέεζον αὐτοῖς, καὶ ἐλέεζεν ὁ Κύρος ἐν αὐτοῖς τότε παρσῶν τὰδε. Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ παρσελάδμω μὲν ὑμᾶς, οὐκ ἔγωγε παρσετονδοκιμάσας. ἀλλ' ἐκ παιδῶν ὄραν ὑμᾶς ἀ μὲν καλὰ ἡ πόλις νομίζει παρσεθύμωσ ἀπὸ ἐκπονοῦντας, ἀ δὲ αἰετὰ ἡγεῖται εἶ, πρῶτα ἰσως τούτων ἀπεχομένους. ὦν δ' ἔνεκα αὐτὸς τε οὐκ ἄκων εἰς τὸδε ὁ τέλος κατέστη, καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα, δηλώσαι ὑμῖν βουλομαι. ἐγὼ γὰρ κατειόησα ὅτι οἱ παρσερόνοι ὁσδὲν χεῖροις ἡμῶν ἐγγρόντο ἀσκειῶντες γυῖν καὶ κείνοι διέτελεσαν ἀπὸ ἔργα δρετῆς νομίζετε. ὅ, πὶ μὲν οἱ παρσερεκθήσαντο τσοῦδοι οἴντες ἢ τῶ παρσῶν χρεῖω ἀγαθόν, ἢ αὐτοῖς, τῶ το οὐδέ πὶ δυνάμω κατὰ δειν. καίτοι ἐγὼ γοῖμα ὁσδεμίαν δρετῶ ἀσκεῖσθαι ὑπὸ ἀδρεσπῶν, ὡς μηδὲν πλέον ἔχουσιν οἱ ἐσθλοὶ γρόμοι τῶ ποτηρῶν. ἀλλ' οἴτε τῶ παρατήκα ἡδονῶν ἀπεχομένοι, οὐχ ἵα μηδέποτε ἀφραίνθαι τῶ παρσερόνοι, ἀλλ' ὅπως Δρα τῶ τῶ πῶ εἴχερα τῶσ πολλὰ πλάσια εἰς τ' ἐπειλα χροῖον ἀφραίνωνται, ἔτω παρσεσπλάζονται οἴτε λέγει παρσεθυμούμοι δεινοὶ ἡμέσθαι, οὐχ ἵνα δὲ λέγειντες μηδέποτε παύσωνται, τῶ το μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες τῶ λέγειν δὲ πείθοντες πολλοὺς ἀδρεσπῶς, [πολλὰ καὶ] μεγάλα ἀγαθὰ Δρα παρσερόσθαι. οἴτε αὖ τῶ πολεμικὰ ἀσκειῶντες, οὐχ ὡς μαχομένοι μηδέποτε παύσωνται, τῶ τ' ἐκπονοῦσιν, ἀλλὰ νομίζοντες καὶ οὗτοι, τῶ πολεμικὰ ἀγαθὰ γρόμοι πολλῶ μὲν ὄλθον,

A Cyro, seniores consilij principes hunc imperatorem ad expeditionem Medicam deligunt. Eidem fecere potestatem, æquales inter se ducentos allegendi. Horum vero ducentorum unicuique concessum fuit, ut viros sibi similes quaternos adscisceret. Ita hi mille fiunt, quorū unicuiq; permiffum, ut e plebe Perfarū sibi denos cetratos, denos funditores, denos sagittarios allegeret. Hoc modo sagittariorū decē millia, cetratorum decem millia, funditorum decem millia confecta sunt, extra illos æquales mille. Tantus Cyro datus est exercitus. At ipse quum primum imperator lectus esset, a diis primordia capiens, facta rite re sacra, tum demum ducentos illos adscivuit: qui quum & ipsi quaternos singuli legissent, concionem horum aduocavit Cyrus, & hæc primum ad eos verba tunc fecit: Cooptavi vos equidem, amici, non quod nunc primum vos probauerim, sed quod viderim vos inde usque a pueris ea, quæ civitas nostra honesta censet, studiose facere: protinusque ab iis abstinere, quæ illa esse turpia ducit. Quibus vero de causis & ipse munus hoc non inuitus acceperim, & vos aduocaverim, declarare vobis equidem volo. Maiores ego nostros nihilo nobis deteriores fuisse, animaduerti; quippe qui se numquam non in iis, quæ virtutis studia ducuntur, exercuerint. At cuius boni, quum tales essent, vel Perfarum civitati publice, vel priuatim sibi auctores exstiterint perspicere nequeo. At enim, mea sane sententia, nullam homines virtutem exercent, ut postquam in viros bonos euaserunt, nulla re sint inertibus superiores. Qui a voluptatibus oblatis in præsentia abstinent, non hoc agunt, nullam ut unquam voluptatem percipiant: sed ut in posterum propter hanc continentiam multiplici gaudio fruituri, ita sese comparant. Qui excellere dicendi vi student, non hoc consequi suis illis exercitiis volunt, ne unquam bene dicendi finem faciant: sed fore sperant, ut bene dicendo multis hominibus suam in sententiam adductis, multorum magnorumque comodorum auctores existant. Qui res item bellicas tractant, non in his laborant propterea, ne unquam pugnare desinant: sed hi quoque se, peritiam rei militaris adeptos, multas opes,

Cyri Oratione Exordium capta de benevolentia. Fructum virtutis esse quærendum. Ab exemplis.

ἐπὶ οἷς εὐφραίνονται

Handwritten marginal notes in the left margin, including the name 'Κύρος' and other fragments of text.

multam felicitatem, & magnos etiam ho-
 nores quum sibi, tum patriæ conciliaturos
 existimabant. Quod si qui studiose in his
 versati, sua deinde negligentia vitibus in
 senecta destituti fuere prius, quâ fructum
 ex eis aliquem perciperent: illis eiusmodi
 quidpiam accidisse mihi quidem videtur,
 ac si quis agricola peritus esse studeat, & se-
 mina recte spargat, stirpes recte conferat:
 ac si quis esse peritus agricola studuerit, se-
 mentem faciat, tum plantet: vbi vero fru-
 ctus ex his capiendus est, eundem non
 collectum rursus in terram decidere patia-
 tur. Aut si quis pugil tantum iam laboris
 hauserit, vt iustam victoriæ spem adeptus
 sit; ac deinde nullum vniquam certamen
 subeat. Quippe nec is mihi quidem iure li-
 berandus demeriti culpa videtur. At no-
 bis, o viri, nequaquam hoc vsuueniat: sed
 quum ipsimet nobis conscij simus, inde vsu-
 que a puerili ætate nos & honestarum &
 laudabilium actionum studiis exercitos; e-
 amus in hostem, quem ego visum a me an-
 te hac, certo scio pugnandi aduersum nos
 rudem esse. Non enim idonei sunt prælia-
 tores, qui vel sagittandi, vel iaculandi, vel
 equitandi sunt illi quidem periti; sed vbi
 labores perferendi sunt, deficiunt. Quippe
 quod labores attinet, rudes hi sunt. Neque
 item, qui vigilare, quum opus est, neque
 unt: quippe qui rudes adhuc sint, somnum
 quod adinet. Neque item illi, qui licet ad
 hæc præstanda sint idonei; quo tamen pa-
 cto vel erga socios, vel hostes gerere se de-
 beant, non didicerunt. Nam & hos maxi-
 me disciplinæ rudes esse constat: vos autem
 nocte perinde, atque alij die, nostis vti: la-
 bores ad iucunde viuendum duces existi-
 matis: famem pro obsonio habetis: aquæ
 potum facilius quam ipsi leones, fertis: de-
 ni que rem omnium pulcherrimam, maxi-
 meque bellatoribus conuenientem, ani-
 mis vestris adquisiistis eam, quod laude
 magis, quam aliis rebus omnibus delecta-
 mini. Laudis autem amatores necesse est
 eius adipiscendæ gratia laborem omnem,
 omneque periculum quam lubentissime
 subire. Atque hæc si de vobis ita prædico,
 vt aliud tamen sentia, me ipsum fallo. Nam
 quidquid huiusmodi a nobis non eueniet,
 eius deficietis in me culpa recidet. Verum
 & experientia mea, & beneuolentia erga
 me vestra, & hostium vecordia faciunt; vt
 confidam bonam hanc spem me non fru-
 straturâ. Tantum fidentibus animis profi-
 ciscamur, quâdo longissime a nobis abest,
 vt aliena per iniuriam adpetere videamur.

A contra-
rio.

A virtute
suorum.

Ab hostium
imperitia.

Laudata
virtus
erescit.

Ab unitate
causæ.

Plut. κ. δὲ εὐνοῖαν ἐπεὶ εὐν
 ἐνεκίφρονος. β. 967. δ κέ
 οὐσ παρὰ τὴν δεινὰ κ' ἰσ
 οὐκ οὐκ ἐμαγαλινόρει, ἀλλοί
 εὐδ' ἀγαλινόρος ἦν.

πολλὴν δὲ δαίμονιαν, μεγάλας δὲ τιμὰς καὶ
 αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει παρέειπεν. εἰ δὲ τινες ταῦ-
 τα ἐκπονήσαντες, ὁρῶν τινα καρπὸν ἀπὸ αὐ-
 τῶν κερμίσασθαι, παρὲν αὐτοὺς γῆρα ἀδυ-
 νάτους γρομδρῶν, ὅμοιον ἔμοιγε δοκεῖσι πε-
 ποιθέναι ὅτι εἴ τις γεωργὸς ἀγαθὸς παρθεμ-
 θεῖς γρέσασθαι, καὶ δὲ σπείρων, καὶ δὲ φυλάξαν,
 ὅποτε αὐτὸν κερποῦσθαι ταῦτα δέοι, ἔφη τὸν
 καρπὸν ἀσυκέρμισον εἰς τὴν γῆν πάλιν κα-
 τάρσθην. καὶ εἴ τις ἀθλητὴς πολλὰ πονήσας καὶ
 ἀξιόνητος γρόμδος, ἀναγώνιστος ἀφ' αὐτέ-
 σθεν, οὐδ' ἂν εὖτ' ἔμοιγε δοκεῖ διχίως ἀναι-
 πος εἶναι ἀφροσύνης. ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες,
 μὴ παθώμεν ταῦτα. ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ οὐκ οὐκ οὐκ
 ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παλαιῶν ἀρξάντων ἀσκη-
 τῶν ὄντες τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ἴσμεν
 ὅτι τοῖς πολεμίοις, οἷς ἐγὼ σαφῶς ὅτιςταμα
 αὐτοῖς ἰδῶν, ἰδιώτας ὄντας ὡς παρὸς ὑμᾶς ἀ-
 γωνίζεσθαι. οὐ γὰρ πῶ οὗτοι ἰχθυοὶ εἰσὶν ἀγα-
 νισαί, οἱ αὖτ' ἐξέθωσιν ἢ ἀκροντίζωσιν ἢ ἰππιδύ-
 σων ὅτιςταμόνος, ἡ δὲ πῶ πονήσασθαι δέη, ἴσ-
 τερὸν λέγονται. ἀλλ' οὗτοι ἰδιώται εἰσι καὶ τοῖς
 πόνοις. ὁ δὲ γε, οἷτινες ἀγροπυῆσθαι δέον, ἡτ-
 τῶντα τούτου ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἰδιώται εἰσι καὶ
 τὸν ὑπνον. ὁ δὲ γε οἱ ταῦτα μὲν ἰχθυοὶ, ἀπαί-
 δούτοι δὲ ὡς καὶ συμμάχοις καὶ πολε-
 μίοις χρῆσθαι. ἀλλὰ καὶ οὗτοι δὴ ἴσθον ὅτι τῶν
 μεγίστων παιδδμάτων ἀπείρωσ ἔχουσιν. ὑ-
 μεῖς δὲ νυκτὶ μὲν δῆπου ὅσα ἄρ' οἱ ἄλλοι ἡ-
 μέρα διώκατε χρῆσθαι, πόνους δὲ τῶν ζῶν
 ἠδέως ἡγεμόνας νομίζετε, λιμῶν δὲ ὅσα ἄρ' ὀ-
 ψω ἀφ' ἀφροσύνης ὑδροποσίαν δὲ ῥᾶον τῶν
 λεόντων φέρετε. καλλίστην δὲ πόρτων καὶ τὴν πο-
 λεμικώτατον κτήμα εἰς τὰς ψυχὰς συκέρθ-
 μιᾶτε ἐπαγνούμενοι γὰρ μάλλον ἢ τοῖς ἄλλοις
 ἅπανσι χαίρει. τοῖς δὲ ἐπαγνοῦ ἐρεσῶσ ἀτά-
 κη ὅτι τούτω πόρτα μὲν πόνον, πόρτα δὲ κίν-
 δυων ἠδέως ὑποδύεσθαι. εἰ δὲ ταῦτα ἐγὼ
 λέγω παρὲν ὑμῶν, ἄλλως γιγνώσκων, ἐμαυτὸν
 ὄξαπατῶ ὅ, τι γὰρ μὴ τοιοῦτον ἀποβήσεται παρ
 ὑμῶν, εἰς ἐμὲ ὁ δὲ ἔλθῃ πονήσῃ. ἀλλὰ πιεῦ ὅ
 τῃ πείρα, καὶ τῇ ὑμῶν εἰς ἐμὲ θύνοια, καὶ τῇ
 τῶν πολεμίων ἀνοία, μὴ φεύσθην με ταύτας
 τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. ἀλλὰ παρρουῖτες ὀρ-
 μήματα, ὅτι καὶ ἐκποδῶν ἡμῖν γεγήνηται
 ὁ δόξα τῶν ἀλλοτείων ἀδίκως ἐφίεσθαι.

νῦν γὰρ ἔρχονται μὲν οἱ πολέμοι, δὲ χονίτες ἀ-
 δικῶν χροῶν· καλοῦσι δὲ ἡμᾶς οἱ φίλοι ἔπι-
 χούρους. τί οὖν ἔστιν ἢ τὸ ἀλέξασθαι δικαιοτέρον,
 ἢ τὸ τοῖς φίλοις δρῆσαι κάλλιον; ἀλλὰ μὲν
 † Διὰ τὸ τοῦ ἡμᾶς οὐχ ἦκιστα οἶμαι θάρρην, ὅ-
 μῃ παρημεληκότα με τῶν θεῶν τῆ ἔξοδον ποιή-
 σθαι. πολλὰ γὰρ μοι στυγόντες ἔπίστασθε ἑμῶ-
 νον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ καὶ τὰ μικρὰ πφρώμενον
 ἀπὸ θεῶν ὀρμᾶσθαι αἰεὶ. τέλος ἔφη, τί δὲ λέγαν
 ἔπι; ἀλλ' ὑμῶς μὲν τὸς ἀνδρας ἐλόμενοι καὶ ἀνα-
 λαβόντες, καὶ τὰλλα τῶν ἀσκευασάμενοι, ἵτε εἰς Β
 μῆδοις· ἐγὼ δὲ ἐπὶ δρυθῶν παρὸς τὸ πατέρα,
 παρὲς μὲν δὲ, ὅπως τὰ τῶν πολεμίων ὡς παῖσα
 μεθῶν οἶά ἐστι, παρασκευάσω ὑμῖν ὅτι ἀνδύ-
 νωμαι ὅπως ὡς κάλλιστα στυγῶ ἀγωνίζομε-
 θα. οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἔωρατον· Κύρος δὲ ἐλθὼν
 οἶκα δε, καὶ παρσευζάμενος ἐστὶ πατέρα, καὶ
 Διὸς πατέρα, καὶ τοῖς δῆλοις θεοῖς, ὀρμᾶτο ἔπι τῶ
 στρατείας. συμπαροῦν πεμπετὸν αὐτὸ καὶ ὁ πατήρ.
 ἐπεὶ δὲ ἔξω τῶ οἰκίας ἐρχόντο, λέγονται ἀπρα-
 παὶ καὶ βρογίται αὐτῶν αἰσοὶ γῆρας. τῆται δὲ C
 φανέντων, ὁσὲν ἐπὶ δῆλο οἰωνοζόμενοι ἐπορεύ-
 οντο, τὸς ὁσὲν ἀνὰ λήσαντα τὰ τῶ μεγίστου θεῶ
 σημεῖα. παρσιότι δὲ τῶ Κύρος ὁ πατήρ ἤρχετο
 λόγου ποιῆσαι ὅτι μὲν, ὡς παῖ, θεοὶ ἴλεώ τε καὶ
 ἀνδρῶν πέμποισί σε, καὶ ἐν ἱερείς δὲ ἦλον καὶ ἐν
 ἔρανοῖς σημεῖοις. γινώσκεις δὲ καὶ αὐτὸς ἐ-
 γὼ γὰρ σε ταῦτα ἔπι τῆδες ἐδιδάξαμεν, ὅ-
 πως μὴ δι' ἄλλων ἐρμηνέων τῶ τῶν συμ-
 βουλας στυγόντες, ἀλλὰ αὐτὸς καὶ ὄραν τὰ ὁ-
 ρατὰ, καὶ ἀκρῶν τὰ ἀκρῶν, γινώσκεις, καὶ D
 μὴ ἔπι μάντεσιν εἶης, οἱ εἰ βούλοιντο σε δε-
 απατῶν, ἔπειτα λέγοντες ἢ τὰ τῶ τῶ
 θεῶν σημεῖοις· μὴ δὲ αὐεῖ ποτε δρᾶ ἀ-
 νὰ μάντεως γῆρας, ἀπὸ τοῖς θεοῖς σημεῖοις
 ὅ, πὶ γῆρας· ἀλλὰ Διὰ τῶ μάντικῆς γινώσκων
 τὰ τῶ τῶ θεῶν συμβουλαδύοις, τῶ τοῖς
 Κύρος, ἀν πείθοιο καὶ μὲν δὲ, ὡς πατήρ, ἔφη [ὅ τῶ Κύρος,]
 ὅπως γ' αὐτῶ οἱ θεοὶ οἴτις ἡμῖν συμβου-
 λαδύον ἐτέλωσι, ὅσον δυνάμει καὶ τῶ σὸν λό-
 γον Διὰ τελέσω ἔπι μελοζόμενος. μέμνημαι E
 γὰρ ἀκρῶν ποτέ σου, ὅτι εἰκότως αὐτὸ καὶ τῶ
 τῶ θεῶν τῶ παρσιότις εἶης, ὡς παρ καὶ
 τῶ ἀνδρῶν, ὅστις μὴ ὁπότε ἐν ἀπόροις
 εἶη τότε κρακεύοι, ἀλλ' ὅτε δρῆσαι παρ-
 τοι, τότε μέλιτα τῶ θεῶν μεμνῶτο. καὶ τῶ φίλων δὲ φησὶ
 χεῖρας ὡς αὐτὸς ἔπι μελοζόμενος.

Hostes enim iam aduentant, ac primi nos
 iniuriis laceffunt: amici vero nos ad opem
 ferendam arcessunt. Quid ergo vel iustius
 est, quam vim propultare; vel honestius,
 quam subuenire amicis? Quin ea vos et-
 iam de causa non paullo fideliores esse ar-
 bitror, quod expeditionem hanc minime
 neglecta re diuina paro. Nā me, quocum
 plerumq; versamini, nō modo res magnas,
 sed etiam paruas adgredientem, initium a
 cultu diuino facere nouistis. Tandem ait:
 quid plurib. verbis opus est? Vos lectis ad-
 sumtisq; uiris, paratisq; rebus ceteris, ad
 Medos pergite. Ego uero ad patrem reuer-
 sus inde progrediar, quo de rebus hostium
 quam celerrime, quales ea sint edoctus;
 quidquid potero, uobis parē, ut quam pre-
 clarissime, deo iuuante, in certamen hoc
 descendamus. Itaq; illi efficiendis his oc-
 cupabantur. Cyrus autem domum reuer-
 sus, precatusq; Vestam patriam, & Iouem
 patrium, & deos ceteros, in militiam do-
 mo profectus est, quum quidem & pater
 eum vna profequeretur. Ac postquam do-
 mo egressi essent, fulgura, tonitruaq; dex-
 tra ei oblata fuisse perhibetur. Quæ quum
 adparuissent, alio præterea nullo captato
 augurio perrexere; * quod maximi Dei si-
 gna nemini obscura esse possent. Cyrum
 uero progredientem pater huiusmodi ver-
 bis adloqui cepit: Deos te, fili, propitios
 ac benignos deducere, quum e sacrificiis,
 tum signis caelestibus clare perspicitur, at-
 que etiam ipse animaduertis. Nam hæc te
 dedita opera equidem edocui, partim ne
 per alios interpretes deorum consilia per-
 ciperes, sed ipse cognosceres ea, quum ad-
 spiciendo, tum audiendo, quæ oculis &
 auribus percipiuntur, & ab hariolis non
 penderes, qui te, si uellent, decipere pos-
 sent, indicatis aliis, quam quæ diuinitus si-
 gnificarentur: partim ne, si quando care-
 res hariolo, quid de signis diuinis statuen-
 dum esset, ambigeres; sed animaduertēdo
 per diuinationem, quæ diuinitus tibi con-
 sulerentur, eisdem obtemperares. Et Cy-
 rus; Equidem, mi pater, inquit, ut Dij pro-
 pitij consulere nobis uelint, pro uirili mea
 id, quod mones, procurare nō desinam. Et
 enim audire aliquando ex te memini, non
 abs te illū & a diis & ab hominibus aliquid
 facilius impetrare; qui non angusti in re-
 bus aduletur, sed fortuna maxime prospere,
 maxime Deorum meminerit. Aiebas &
 amicorum curam eodē modo habendam.

κακίνο
οἶμαι ὑ-
μας παρ-
σειν,

οἷς οὐδὲν
ἄλλο αὐ-
σαια

Κύρος, ἀν
αὐ

παρσιότις
πικώρος

Ab impe-
ratoris pie-
tate.

* al. quod
nihil aliud
maximi
Dei signa
clamarēt.
Cambyses
cum Cyro
filio collo-
quium.

Rebus so-
cūdu ma-
xime Deo
implorandis.

Ergo iam, inquit, libentius Deos accedis imploraturus, fili, propter studia in eis colendis tua: & futurum etiam speras, ut magis ea, quæ petieris, impetres: quando sic tibi conscius esse videris, ut qui numquam in eorum cultu negligens fueris. Omnino, mi pater, respondit Cyrus, sic adfectus sum, ut me diis carum esse sperem. Quid autem? mi fili, subiecit Cambyses, eorumne meministi, de quibus inter nos aliquando convenit? nimirum ea, quæ dij largiti sunt, re-ctius ab hominibus geri, qui didicerint, quam ab imperitis: & eosdem laborando plus effecturos, quam si otiosi sint: & si curam adhibeant, securius acturos, quam si negligenter se gerant. Adeoque nobis videbatur, ita peti a Diis oportere bona, si tales nos exhibeamus, quales esse convenit. Memini profecto, inquit Cyrus, hæc ex te audire, atque illi, sermoni tuo assentiri me necesse erat. Etiam hoc addere te memini, ne fas quidem esse a Diis petere, ut equestri prælio victoriam adipiscantur, qui rem equestrem non didicerint: nec ut sagittandi rudes, eiusdem artis peritos sagittando superent: nec ut gubernandi rudes optent, naues a se gubernando seruari: nec qui semina spargere neglexerint, optent bonum sibi frumentum nasci: nec ut salutem petant, qui sibimet in bello non caueant. Hæc enim omnia contra leges divinas esse. Qui autem optarent ea, quæ non fas sit: illos aiebas merito sic apud Deos nihil impetrare, ut qui petunt iniqua, repulsam apud homines ferunt. An vero & eorum, mi fili, ait, oblitus es, quæ aliquando inter nos argumentando concludebamus? Sat magnum hoc scilicet, ac præclarum hominis opus esse, si perficere studio suo possit, ut & cum laude vir bonus eue-dat, & ut tam ipsi, quam familia rerum copia necessariorum suppetat. Iam vero quum hoc tanti fieri mereatur, etiam scire hominibus aliis præesse, ut res necessarias omnes affatim habeant, & uniuersi tales sint, quales esse convenit; id nobis sane quiddam admiratione quoque dignum esse videbatur. Profecto memini, mi pater, ait, hoc quoque te dicere. Itaque mihi tunc idem, quod tibi, videbatur: ingens & arduum opus esse, recte imperare. Ac nunc etiam eadem in sententia persisto, quum ipsum imperandi munus apud animum considero. Quum vero ad alios respiciens, quomodo illi se in imperio gerant,

*Quæsi-
tes sit, re-
cte cum
imperio
esse.*

ἔκιν' νῦν, ἔφη, ὦ παῖ, ἀγαγε σκείνας τὰς ὀπι-
 μελείας ἥδιον μὲν ἔρχη πρὸς τὸς θεοὺς ἢ δει-
 σόμενος· ἐλπίζεις ὅ μᾶλλον τὸ βύξεισθαι ὢν ἀν-
 δρῆ, ὅτι σωφδέειαι σαυτῷ δοκῆς ἢ πώποτ' ἀ-
 μελήσας αὐτῷ. πόρῳ μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ,
 ὡς πρὸς φίλους μοι τὸς θεοὺς οἴεσθαι, ἔγω δ' ἐ-
 κέμα. τί γὰρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι σκείνα ἀ-
 ποτε ἐδόκησεν ἡμῖν, ὡς ἀπὸρ' δεδώκασι οἱ θεοὶ
 μαθόντας ἀνδρόπικας βέλτιον * πρᾶξαι ἢ
 ἀνεπισημονας αὐτῶν οἴεσθαι, καὶ ἐργάζομενοι
 μᾶλλον ἢ ἀνύτην ἢ ἄργουῶντας, καὶ ὀπιμε-
 λουμένοις ἀσφαλέστερον ἀν' ἀγαθῶν ἢ ἀφυ-
 λακπιῶντας τόπων. παρέχοντες [οὖν * εὐ-
 τὸς οἴοις δὲ, οὕτως ἡμῖν ἐδόκησεν δὲν καὶ ἀπει-
 ὄντας τὰ ἀγαθὰ πρὸς τῶν θεῶν. ναὶ μάθ' αἰ,
 ἔφη ὁ Κρόνος, μέμνησαι μὲν τοῖς ταῦτα ἀκού-
 σασ σου· καὶ γὰρ ἀνάγκη ἰὼ πείθεσθαι τῶν λόγων
 τόπων. ἢ καὶ γὰρ οἶδά σε λέγοντα αἰεὶ ὡς ὁσθὲ
 θέμις εἶναι ἀπειῶσαι πρὸς τῶν θεῶν οὐτε ἰσ-
 πεύην μὴ μαθόντας, ἰππομαχοῦντας νικᾶν
 ἔτε μὴ ὀπισθαμύρους ποξεύην, ποξέδοντας, κε-
 τῆν τῶν ὀπισθαμύρων ποξέδον οὐτε μὴ ὀπισθα-
 μύρους κυβερνᾶν, σάξην ἀγχεσθαι ναῦς κυβερ-
 νῶντας ὁσθὲ μὴ ἢ ἀπειρῶντας γε οἴτον, ἀγχε-
 ὄντας καλὸν αὐτοῖς οἴτον φύεσθαι. ὁσθὲ μὴ φυ-
 λακπινομένοις γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν ἀγχε-
 ὄντας. πρὸς γὰρ τὸς τῶν θεῶν θεσμοὺς πόρῳτα τὰ
 ποιαῦτα εἶναι. τὸς δὲ ἀθέμιτα ἀγχομένοις ὁ-
 μοίως ἔφησθαι εἰκὸς εἶναι πρὸς θεῶν ἀτυχεῖν,
 ὡς πρὸ καὶ πρὸς ἀνδρόπικων ἀπρᾶκτῆν τὸς
 πρὸς ἀνομα δεομένοις. σκείνων δὲ ἔφη, ὦ παῖ,
 ἐπελάθου ἀποτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογίζομεθα; ὡς
 ἱκανὸν εἶναι καλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴπης διώαιτο
 ὀπιμελεθῆναι, ὅπως ἀν' αὐτὸς τε καλὸς καὶ
 γὰρ δὸς δοκίμως γήροιο, καὶ τὰ ὀπιτιθήσθαι ὁ-
 πως αὐτὸς τε καὶ οἱ οἰκέται ἱκανῶς ἔχοιεν. ὁ δὲ,
 τίς τε μεγάλου ἔργου ἔτιος ὄντος, * ὕφιστα
 ὄντας ἀνδρόπικων ἄλλων πρᾶσατιύην, ὅπως
 ἔξοισιν ἀποδῶν τὰ ὀπιτιθήσθαι ἐκπλεω, καὶ ὁ-
 πως ἔσονται πόρῳτες οἴος δὲ, τὸ τοῦ ταυμασόν δὲ
 ἐπὶ ἐφαίνετο ἡμῖν εἶναι. ναὶ μάθ' αἰ, ἔφη, ὦ πάτερ,
 μέμνησαι καὶ τὸ πρὸ σε λέγοντος. σωφδέει δὲν καὶ
 ἐμοὶ ὑπὸρ μέγες εἶναι ἔργον ὁ καλῶς δέχθαι.
 καὶ νῦν γ', ἔφη, ἢ ταῦτά μοι δοκῆσθαι, ὅτι μὴ
 πρὸς αὐτὸ ὁ δέχθαι σκοπιῶν λογίζομαι. ὁ-
 καὶ οἶοι

οὕτω δὲ
 κείμενος
 ἡμῖν οὐκ
 σα γὰρ δὲ
 πρ
 αὐτῶν
 οἶδά σε
 πρᾶσατι
 τα αὐτῶ
 ὡς
 ἀπειρῶν-
 τας γε
 ἔργου ὄν-
 τος ἔτιος
 ὕφ.
 ὀπισθα-
 ὄντας
 ταῦτα μοι
 δοκῆσθαι
 αὐτῶν

Nam & facilius consequeris ab illis, a quibus petes, quum nequaquam egere videberis; & tui milites in quo te culpent, non habebunt. Quæ res efficiet, ut & alij magis te reuerituri sint, & obsequentiores in rerum necessariorum copia milites sis habiturus, si quando exercitus opera vel iuuare aliquos vel lædere volueris: atque adeo scire debes, magis ad persuadendum idonea te vsurum oratione, quum maxime demonstrare poteris, tibi & ad iuuandum, & ad lædendum satis viriū esse. Et Cyrus: Quum aliis de causis, inquit, præclare mihi hæc omnia, mi pater, differere videris: tum etiā, quod quæ modo milites accepturi sunt, eorū nomine mihi nemo gratiā sit habiturus: quippe qui norint, quibus conditionibus Cyaxares eos ad belli societatem arcessat. Quidquid autem præter illa promissa quis accipiet, id vero & honoris loco sunt ducturi & cōsentaneum est, eos maximam id largienti gratiam habituros. Iam si copias quis habeat, quarum opera vel beneficia in amicos conferens, vicissim ab eis ipse commodum aliquod capere possit; vel conari queat, ut hostibus, si quos habet, ereptum aliquid sui iuris efficiat; hūc deinde negligentem esse in adquirendo, an minus turpe putas, atque si is, cui & fundi sint, & ad eos colendos serui, nihilominus solum incultum nulli esse, vsui sinat? Itaque sic de me sentias velim, ait, numquam me in rebus militi necessariis communi solertia quaerendis & conficiendis, nec in sociorum regione, nec in hostico negligentē futurum. Quid vero mi fili, subiecit pater, an & quorundam aliorum, quæ necessario nobis aliquando videbantur negligēda non esse, meministi? Memini quidē certe, ait, quando ad te argenti petendi causa veniebam, quod ei perfoluerem, qui se disciplina imperatoria me instituisse profitebatur. Tu vero simul id mihi numerās, hoc quodam modo me interrogabas. Num vir hic, fili, cui mercedē adfers, inter imperatoria rei præcepta, etiam administrationis domesticæ mentionem fecit? Nihilō certe minus militi rebus ad victum necessariis, quam familiaris domesticæ, opus est. Ibi quum ego fassus id, quod res erat, negassem ab illo quidquam me de hoc admonitū esse: rursum quaerebas, ecquid de bona valetudine corporis que robore differuisset, uti de quibus imperatorem non secus, ac de imperatorio munere suo, sollicitum esse oporteat. Hoc etiam quum negassem, rursum rogabas, ecquam me rationem procurandi docuisset, ut socij qualibet in parte rei militaris quam præstantissimi euadant.

Turpe, habere exercitum, & necessaria comparare non posse.

Congeries præceptorum rei imperatorie.

Αὐτὸν γὰρ τὸ ἔξῃ μᾶλλον παρ' ὧν αὐτὸν δέη, μὴ ἀπορῆν δοκῶν, καὶ ἐπὶ ἀνάγκῃ εἶη ὡς οἱ σὺν τῷ στρατιώταις ἐκ τῆς δέης μᾶλλον καὶ ὑπὸ μάστιγι τῶν ἄλλων ἀδοῦν τὸ ἔξῃ· καὶ ἰούτινας βούλησιν τῆ δυνάμει δὲ ποιῆσαι ἢ κακῶς, μᾶλλον ἔως αὐτὸν ἔχουσι τὰ δέοντα οἱ στρατιώται, ὡς κρητῆσοισι σοι· καὶ τὸ πιστότερον σάφ' ἴσθι λόγους πεσοπί-
 διωθήσῃ τότε λέγαν, ὅταν ὡς καὶ εἰδείκνυσθαι ρος. vide
 μέλιτα δυνῆσιν καὶ εὖ ποιῆσιν ἰκανοὺς ὧν καὶ κακῶς. ποτας.
 ἀλλ', ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως τέ μοι καλῶς δο-
 κῆς ταῦτα λέγαν πρότα, καὶ τὸ ὅτι αὐτὸν αὐτὸν ὅπ' ὄν μὲ
 λήψονται οἱ στρατιώται, ὁ δὲ εἰς αὐτῶν ἐμοὶ τῶν νυῦ λέγει-
 των χάρην εἶσεται· (ἴσασιν γὰρ ἐφ' οἷς αὐτοῖς Κυ- ται λήψα-
 αζαρήσ ἀγεται συμμαχοῖς) ὅ, τι δὲ αὐτῶν οὐδ' οἱ εἶ-
 ποῖς εἰρημνοῖς λαμβάνησις, ταῦτα καὶ πῆμην
 νομίζουσι, καὶ χάρην τῶντων πλείεσθιν εἰκὸς εἰδέσθαι
 τὰ δίδουσι. ὅ δὲ ἔχουσι δυνάμιν, ἢ ἔστι μὲν
 φίλοις δὲ ποιῶντα αὐτῶν φελέσθαι, ἔστι δὲ ἐ-
 χθροῖς ἔχουσι τὰ φελέσθαι πικρῶσθαι ἀπὸ αὐ- πικρῶσθαι
 τῶν, ἔφασκε ἀμελεῖν τῶν πολεμῶν, οἷς τι, ἔφη, πικρῶσθαι
 ἦσαν τῶντο εἶ) ἀγροῖν, ἢ εἰ τις ἔχων μὲν ἀγροῖς, μελεῖν τῶ
 ἔχων δὲ ἐργάσθαι οἷς αὐτῶν ἐργάζοιτο, ἔφασκε ἔφη
 τῶν γὰρ ἀργυροῦσαν αὐτῶν φελέσθαι εἶ)· ὡς οὖν ἐ-
 μοῦ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσῃς τῶν τὰ ὅπι-
 τήδ' αὐτοῖς στρατιώταις συμμαχοῦσθαι, μή τι
 ἐν φιλίᾳ, μή τι ἐν πολέμῳ, οὕτως ἔχει τῶν
 γνώμην. ἢ γὰρ, ἔφη, τῶν ἄλλων, ὦ παῖ, ὧν
 ἐδόκῃ παθ' ἡμῖν ἀναγκῶν εἶ) μὴ ὡς ἀμελεῖν,
 μέμνησαι; οὐ γὰρ, ἔφη, μέμνησαι, ὅτε ἐγὼ καὶ γὰρ
 μὲν ὡς σε ἦλθον ἐπὶ ἀργυροῦσθαι, ὅπως ἀπο-
 δόξω ὡς φάσκοντί με στρατηγῶν πεπαυδὸν κέ-
 ναι· σὺ δ' ἅμα δίδου μοι, ἐπὶ ἰσχύος ὡς δὲ πῶς
 δεῖ γὰρ, εἴ περ, * ὦ παῖ, ἐν τοῖς στρατηγικῶσι
 ἔργοις καὶ οἰκονομίᾳ τί σοι ἐπεμνήσθῃ ὁ αἰὲρ
 ὡς τὸ μισθὸν φέρῃς; ὁ δὲ ἐν μὲν τοῖς οἱ στρατιώται
 ἦπθον τῶν ὅπιτηδείων τὸ δέοντα ἢ οἱ ἐν οἴκῳ οἰ- δέησονται
 κέται. ἐπεὶ δὲ ἐγὼ σοι λέγων τὰ ληθῆναι, εἴ ποιν ὅτι
 οὐδὲ ὅτι οὐκ ὡς τῶν ἐπεμνήσθῃ, ἐπὶ ἰσχύος με
 πάλιν εἴ τι ὑγείας μοι ὡς εἰ ἐλέξῃ κὶ ῥώμης, ὡς
 τὸ δέησι καὶ τῶντων, ὡς ὡς καὶ [ὡς] τὸ στρα- δέησται
 τηγίας, τὸ στρατηγῶν ὅπι μελεῖσθαι. ὡς δὲ καὶ
 ταῦτα ἀπέφασκε, ἐπὶ ἰσχύος με αὐτὸν πάλιν τὸ εἴ τι- εἰπνας τί-
 να ὅπι μελεῖσθαι εἰδὶ δαξέ με, ὡς αὐτὸν ἔκαστα τὸ πο- χας εἰδ-
 λεμικῶν ἔργων κέραισοι σύμμαχοι γήροιντο. δαξίν
 ἀποφῆ-

Handwritten marginal notes in Greek script on the right edge of the page.

ἀποφῆσαν τὸς δὲ μου καὶ τὸτο, ἀνέκρινάς αὐτὸν ἄ
καὶ τὸδε, εἴτι μ' ἐπαύδδυσεν ὡς ἀνδραμίμω
φρατῖα παροθυμίαν ἐμβαλεῖν· λέγων ὅτι ὁ
πῶν Δραφέρφ ἐν πῶντι ἔργω παροθυμία ἀ-
θυμίας. ὅτι δὲ καὶ τὸτο ἀνένδον, ἠλέγχεσ
αὐτὸν εἴτινα λόγον ποιήσατο διδάσκων πῶν
τῶ, πείθεσθαι πῶν φρατῖαν ὡς αἴτις μέλι-
σα μηχρῶτο. ὅτι δὲ καὶ τὸτο πῶντάπα-
σιν ἀρρητον ἐφαίνετο, τέλος δὲ με ἐπήρου ὁ,
τι ποτε διδάσκων, φρατῖαν φάη με διδά-
σκῆν. καὶ γὰρ δὲ ἐν αὐτῶτα ἀπεκρινάμην ὅτι
τὰ τακτικὰ καὶ σὺ γελῶσας διήλθες μοι, πα-
ραπῖκεις ἔκασον, ἵ ὅτι ὁδὸν ὀφελος εἴη φρα-
τῖα τακτικῶν αἰδῶ τῶν ὀπιτηδείων. τί δὲ αἰδῶ
τῶ ὑγαίμην; τί δὲ αἰδῶ τῶ ὀπίσα αἴσας ἵ δι-
ρημίας εἰς πόλεμον τέχνας; τί δὲ αἰδῶ τῶ
πείθεσθαι; ὡς δὲ μοι καταφανές ἐποίησας,
ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη φρατῖας τὰ τακτικὰ,
ἐπαρομῆρου μου εἴτι τῶτων σὺ με διδάσαι ἰ-
χανὸς εἴης, ἀπιόνα με ἐκέλευσας ὅτις φρατῖ-
αυχοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις [εἴ] Δραλέγε-
σθαι, καὶ πυνθάνεσθαι πῶν ἔκασα τῶτων γίνε-
ται. ἐκ τῶτων δὲ στωλῶ τῶτοις ἐγὼ, οἷς μά-
λισα φρομῖμοις πῶν τῶτων ἠχουον εἴ. καὶ πε-
εἰ μὲν ἔσφης, ἐπεί αἰδῶ ἰχανὸν εἴ. ἵ παρ-
χον, ὅτι Κουαζαρῆς ἐμελλε παρέξειν ἡμῖν
πῶν ὅ ὑγείας, ἀχούων τε καὶ ὀρῶν ὅτι καὶ πό-
λῆς αἰ χρέζουσιν ὑγαίμην, ἵα ἔσθις ἀερωῦται, καὶ
οἱ φρατῖαυχοῖς τῶ φρατῖαυχοῖς ἔνεκεν ἵα ἔσθις ἔξά-
λοισιν, ἔτω καὶ ἐγὼ, ἐπεὶ ἐν ὅ τῶ τῶτων ἐγρό-
μην, ἀπὸς τῶτων ἐπεμελήθην καὶ οἶμα, ἔφην,
ὡ πάτερ, πῶν ἰχανὸς τῶ ἵα βικλῶ τέχλιω ἔχην
ἀνδρας μετ' ἐμαυτῶ. πῶν τῶτων δὲ ὁ πατήρ
εἴπεν· ἄλλ' ὡ παῖ, ἔφην, ἔτοι μὲν ἔς λέγας, ὡς
ἵα πῶτων ρα γῆτων εἰσὶ πινες ἵ ἀκεσαι, ἔτω
καὶ ἵα ἔσθι, ὅτῳ πινές νοσήσωσι, τότε ἵα ὡν) τῶτων
σοὶ ὅ τῶτων μετὰ λοπρεπετέρα ἔσαι ἠ τῶ ὀπίσας
ὀπιμέλῆσα. ἔγδ τῶ ἔρχλιω μὴ κάμην τῶ φρά-
τῶμα, τῶτων σοὶ δὲ μέλῆν. καὶ τίνα δὲ, ἔφην, ὡ
πάτερ, ὀδὸν ἵα τῶτων πῶν τῶτων ἰχανὸς ἔσομα;
αὐτὸν δὲ πῶν χρονον ἵα μέλλῆς ἐν τῶ αὐτῶ
μὲν δὲ, ὀπίσας δὲ πῶν τῶτων φρατοπέδου μὴ ἀμε-
λήσασ· τῶτων δὲ ὀδὸν αὐτῶ ἰα μὲν τοῖς εἰαὶ πῶν μέλῆ
σοι. καὶ γὰρ λέγῶντες ἔδὲν παύοντα οἱ αἰδῶσται
πῶν τε τῶν νοσηρῶν χροίων καὶ τῶν ὀπίσας

ἢ εἴη ὀφι-
λος φρα-
τῖα
αἰδῶ
τῶ ἰρημέ-
νας

ἢ πῶται,

Id quoque me negante, dentio quærebas,
ecquid doctrinæ mihi tradidisset, quo pacto
in militum animis prompta quædam a-
lacritas excitari possit; quum diceres, profus
inter alacritatē animi, & abiectionem,
rebus in omnibus, discrimen esse maxi-
mum. Vbi hoc etiam abnuissem, explo-
rabas tu rursus, ecquid docuisset, quo ef-
fici maxime possit, vt exercitus dicto sit
audiens. De quo quum profus ab illo ni-
hil esse dictum pareret, denique me inter-
rogabas, quid tandem docendo, disci-
plinam Imperatoriam se mihi tradidisse
diceret? Atq; ibi quum ego responderem,
exercitus instruendi rationes ab eo mihi
commonstratas: subrisisti tu quidem, ac
mihi singula isto proponendo, percurre-
bas: Quid instruendi exercitus ratio ad
artem imperatoriam profuerit, absque re-
bus ad victum necessariis? quid absque fir-
ma valetudine? quid absq; illarum artium
scientia, quæ ad belli vsum inuentæ sunt?
quid absque obœdientia? Quumque adeo
perspicuum mihi fecisses, rationem aciei
struendæ exiguam muneris imperatorij
partem esse, atque ego te rogassẽm, ec-
quid horum abs te mihi tradi posset: man-
dabas, vt irem, ac illis cum viris differe-
rem, qui imperatoriæ rei periti haberen-
tur, deq; ipsis percontarer, quo pacto hæc
singula fierent. Ex eo tempore illorum e-
go consuetudine sum vsum, quos cognitio-
ne harum rerum in primis excellere audie-
bam. Ac de victu quidem, persuasum mihi
est, satis id futurũ, quod Cyaxares nobis sit
prebiturus: de bona vero valetudine, quod
audirem & viderem, tum ciuitates eas, quæ
huius indigēt, medicos adsciscere, tum im-
peratores ad vsum militũ medicos secum
fumere; itidẽ mihi postquam munus hoc
mandatum fuit, statim hæc animo cura in-
fedit: & existimo equidem, mi pater, ait,
viros me artis medicæ admodum gnaros
mecũ habere. Ad quæ pater: Hi vero me-
dici, de quibus tu fili loqueris, inquit, quẽ-
admodum sunt vestium laceratarum sar-
cinatores quidã, ita & ipsi hominibus me-
dentur, postquam in morbos inciderunt.
At tua valetudinis bonæ cura præclarior e-
rit, qui operam dabis, ne profus in mor-
bos exercitus incidat. Et quanam via mi
pater incedens, inquit, hoc præstare pote-
ro? Nimirum si diutius eodẽ loco sis man-
furus, primum negligendũ tibi non erit, vt
castra in regione salubri loces: quod qui-
dem facile adsequeris, si curæ tibi fuerit.

Quippe numquam homines loqui desinunt tam de morbiferis, quam salubribus locis.

Virisque testes adsunt evidentes, nimirum ipsa corpora, & ipsi colores. Deinde regiones considerari non satis est, sed in memoriam tibi reuocare debes, quo pacto studeas ipse tuimet curam gerere, quo recte valeas. Et Cyrus: primum operam do, inquit, ne vmquam nimium me repleam, quum id grauiare solet. Deinde quæ ingestæ sunt, laborando digero: quæ re fieri equidem existimo, vt & valetudine bona diutius vtar, & robur aliquod etiam mihi accedat. Eadem ergo cura respondit pater, & aliis erit adhibenda. Num vero, subiecit Cyrus, otium militibus suppetet, mi pater, ad exercenda corpora? Immo, inquit, non otium erit modo, sed etiã necessitas id postulabit. Nam exercitus, qui officium facturus sit, numquã desinat necesse est vel hostib. detrimenta, vel sibi commoda quedã adferre. Difficile est enim, fili, vel vnum hominem otiosum alere; multo etiã difficilium, familiam totam; omnium vero difficillimum, exercitum alere otiosum. Plurima sunt enim in exercitu, quæ pascuntur, & a minimis initium faciundo, quæ nanta fuerint, largissime prodigunt. Idcirco nunquam exercitum conuenit esse otiosum. Dicisti mi pater, inquit, vt mihi quidem videtur, perinde ac iners agricola nulli vsui sit, ita & imperatorem otiosum ac desidem nulli esse vsui. At imperatorem industrium polliceor equidem, ait, nisi quis Deus obftet, id perfecturum, vt rebus necessariis milites abundant, & eorum corpora quam optime adfecta sint. Enimvero quod exercitia quæque, mi pater, rerum bellicarum adtinet, equidem arbitror, si quis certamina quædam singulis indicat, & præmia proponat; eum maxime consecuturum, vt quauis in harum parte, si quando vsus poscat, & exercitatos & præparatos habeat. Rectissime dicis fili, ait. Nam hoc si feceris, plane futurum scias, vt ordines militares, tamquam choros Musicos, in iis occupatos spectes, quæ officij ratio postulat. Ad efficiendos autem milites promptos & alacres, inquit Cyrus, nihil mihi magis idoneum videtur esse, quam bonas in animis hominum spes excitare posse. Verum, subiecit ille, hoc eiusmodi est, fili atq; si quis inter venandum eadem voce canes inclamet, quæ quum feram videt, vititur. Nam primum, fat scio, alacriter obcediunt: sin frequenter fallantur, tandem ne tum quidem obsequuntur, vbi quis vere visa bellua clamat. Sic etiam de spe statues,

Α μὲν τυρες ὁ σαφὲς ἐκατέρωθεν αὐτῶν παρίσαν, τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρώματα. ἐπέτα δὲ ἔτα χωρία μόνον ἀρκέσει σκέψασθαι, διὰ μνήθητι πῶς πρῶτον οὐ βῆτι μελέσθαι σεαυτὸς ὕπνωσιν αἰνης. καὶ ὁ κύριος εἶπε, πρῶτον μὲν πρῶτα μὴ διὰ μηδέ ποτε ὑπερμπίπλασθαι, δὲ φορον γὰρ ἐπέτα ὅτι ἐκπονα τὰ εἰσιόνια ἔτω γὰρ μοι δοκῆ ἢ τε ὑγία μάλλον ὡρα μὲν, καὶ ἰσχυρὸς πορο γίνασθαι. ἔτω βίωσι δὲ ἔφη, ὡ παῖ, καὶ τῶν δόξων ὁ βῆτι μελέσθαι. ἢ καὶ σχολή, ἔφη, ἔσαι, ὡ πάτερ, σωμασκήν τοῖς γραπῶταις; ἔμα δὲ, ἔφη ὁ παῖρ, ἔμοιον γὰρ, διὰ καὶ ἀνάγκη. δὲ γὰρ δὴ περ γραπῶται, εἰ μέλλῃ ὡρα εἶναι τὰ δέοντα, μηδέ ποτε παύεσθαι ἢ τοῖς ἑσπερίοις καὶ ἀποδύνασθαι καὶ καὶ πολεμίοις ἢ ἑαυτῆ ἀγαθὰ. ὡς χαλεπὸν μὲν καὶ ἕνα ἀνθρώπου σφρῆν βέβησται, πολὺ δὲ ἔπι, ὡ παῖ, χαλεπώτερον οἴκον ὅλον πῶτων ὅτι χαλεπώτατον γραπῶται σφρῆν βέβησται. πλῆσται γὰρ τὰ εἰσιόνια ἐν γραπῶται, καὶ ἀπὲ ἐλαχίστων ἑσπερίοις, ὁρώμενα καὶ οἷς αὐτῶν λαβὴ δαψιλέστατα χρώματα. ὡς τε πολεμίοις καὶ ἀποδύνασθαι καὶ σφρῆν βέβησται, ἔφη, ὡ πάτερ, ὡς ἐμοὶ δοκῆ, ὡς ὡ σφρῆν γεωργῶν σφρῆν ὁφέλος, ἔπως σφρῆν γραπῶται σφρῆν ὁφέλος εἶ. τὸ δὲ γε ἐργάτιω γραπῶται ἔργω, ἔφη, ἀναδέχομαι (ὡ μὴ τις θεὸς βλάβη) ἅμα καὶ τὰ βῆτι τῆ δα μάλα ἔχοντα, τὰς γραπῶταις ἀποδείξαι, καὶ τὰ σώματα σφρῆν ἔχοντα ὡρα σφρῆν βέβησται. ἀλλὰ μὲν τοῖς πολεμίοις μελετῶσαι, ἔφη, ἔχαστα τὰ πολεμικῶν ἔργων, ἀγῶνας τὰ ἀπὲ μοι δοκῆ, ὡ πάτερ, αὐτῶν σφρῆν ἔχαστοι, καὶ ἀθλα σφρῆν βέβησται, μάλα ἔσαι αὐτοῖς ὡρα σφρῆν βέβησται, ὡς τε, ὁπότε δέοιτο, ἔχαι αὐτῶν παρεσκευασμένοις χροῖσθαι, καὶ ἀλλισα λέξαι, ἔφη, ὡ παῖ. τῶτον γὰρ ποιήσας, σάφ' ἴδι ὡς ὡρα σφρῆν βέβησται αὐτῶν τὰ πορο γίνασθαι μελετῶσαι θεῶσι. ἀλλὰ μὲν, ἔφη ὁ κύριος, τὸ εἶς τε ὁ πορο γίνασθαι ἐμβαλεῖν εἰς τοῖς γραπῶταις σφρῆν μοι δοκῆ ἰκανώτερον εἶ, ἢ ὁ διώσθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποῖσθαι αὐτῶν σφρῆν βέβησται. ἀλλ', ἔφη, ὡ παῖ, τῶτον γὰρ τοιοῦτόν ὅστιν, εἰ οἶον ὡρα εἶ τις κίνας ἐν θήρα ἀνακαλοῖτο αὐτῶν τῆ κλήσθαι οἶα ὡρα ὅταν ὁ θηρίον τὸ ὄρα. ὁ μὲν ὡρα σφρῆν γὰρ πορο γίνασθαι σφρῆν βέβησται [ὡ οἶσθαι] ὅτι ἔχαι ὑπερακροῦσθαι. ὡ δὲ πολλὰ κίνας ψεύδεται αὐτῶν τελευτῶσαι οὐδὲ ὁπόταν ἀληθῶς ὄραν καλῆ, πείθον αὐτῶν. ἔτω καὶ ὡρα τὸ ἐλπίδων ἔχαι ὡ πολ-

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a commentary or continuation of the text, partially obscured by the binding.

εἰρηαδ

ωδρακί-
λειση

ειση

ειση

τα συμ-
φροντα

πειν π

αι υλικω-
περου, δε
αι υλικω-
περου

μικρως

ἢ πολλὰ κίς παροδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλῶν
 ψεύδηται τις, τελευτῆ ἔσθ' ὁπόταν δὴ θῆς ἐλ-
 πίδας λέγει ὁ ποιητής, πείθει δὲ δὴ αὐτὸν· ἀλλὰ τὸ
 μὴ αὐτὸ λέγειν ἀμὴ σαφῶς εἰδείη τὸ φείδεσθαι
 δὲ, ὡς παῖ ἀμὴ δὲ ἐπίσει λέγειν τὸ αὐτὸ ἀφ-
 ἄρῃσιν αὐτῶν. τὸ αὐτὸ τὸ παρόρμησιν εἰς τὴν
 μεγίστην κινδυνῶς δὲ ὡς μάλιστα ἐν πίστι εἴχε-
 σάσθην. ἀλλὰ, γὰρ μὰ τὸ δία, ἔφη ὁ κῦρος, [ὡς πα-
 τερ * καλῶς μοι δοκῆς λέγειν, καὶ ἐμοὶ ἔτι
 ἥδιον. τὸ γὰρ μὴ πείθειν μοι παρέχεται τὴν
 στρατιῶτασ ὅτι ἀπειρῶς μοι δοκῶ ἔχειν, ὡς πα-
 τερ. σὺ τε γὰρ με ὡς τὸν τέτο ἐκ παιδίου ἐ-
 παιδάδεις, σαυτὰ πείθεισ ἀναγκάζων, ἐπέτα-
 λῶς διδάσκῃσ παρέδωκας καὶ ἐκείνοι αὐτῶν
 τὸ τέτο ἔπραττον. ἐπεὶ ὅς ἐν τοῖς ἐφήσοις ἦ-
 μιν, ὁ δὲ ἄλλοι ἠμῶν αὐτῶν τέτυκτο ἰσχυρῶς ἐπεμε-
 λήτο, καὶ οἱ νόμοι ὅ οἱ πολλοὶ δοκῶσιν μοι δύο ταῦ-
 τα μάλιστα διδάσκην, δέχην τε καὶ δέχεσθαι, καὶ
 τοῖσιν κατὰ μοῶν αὐτῶν τέτων, ἐν ἅπασιν ὅραν
 μοι δοκῶ ὅ παροδοκίαν πείθεισ μάλιστα ὄν, ὅ τ'
 μὴ πείθειν μοι ἐπαμῆν τε καὶ πῦμα, τὸ ὅ ἀπει-
 θῆντα ἀπὸ μᾶζην τε καὶ καλῶσ καὶ ὅτι μὴ γὰρ
 ἀνάγκη τὸ πείθεισ, ἔφη, αὐτῶν, ὡς παῖ, ἡ ὁδὸς ὅσιν
 ὅτι ὅ πολὺ κέρησιν τέτυκτο, ὅ ἐκόντας πείθει-
 σαι, ἀλλὰ σαυτομοστέρα ὁδὸς ὅσιν. ὄν γὰρ
 αὐτὸ ἠγῶσιν αὐτῶν τὸ συμφροντος ἑαυτοῖς
 φρονιμῶτερον ἑαυτῶν εἶ), τέτων οἱ ἀνδρα-
 ποι ἄρρηδέως πείθονται. γνοῖσ δὲ αὐτῶν τὸ
 οὕτως ἔχει ἐν ἄλλοις τε πολλοῖσ καὶ δὴ καὶ ἐν
 τοῖσ κέρησιν, ὡς παροδοκίαν τὴν ὅσιν πᾶ-
 ξοῖσ ὅ, πὶ γὰρ καὶ καλοῖσ καὶ ἐν θαλάττῃ
 ὅ ὡς παροδοκίαν τοῖσ κυβερνήταισ οἱ συμπλέ-
 οντες πείθονται. καὶ ὅσιν ἀνομιζοσίνες βέλ-
 πον ἑαυτῶν ὁδὸς εἰδέναι, ὡς ἰσχυρῶς τέτων
 ἔσθ' ἐπὶ λείπεσθαι γέλοισιν. ὁπότε ὅ οἶονται
 πείθειν μοι κακῶν πὶ λήψασθαι, οὐτε ζημίαισ
 τὸ πᾶν τοῖ γέλοισιν εἴκειν, ἔτε δῶρεσ ἐπαίρε-
 σθαι. ὅσθ' ἐγὼ τὰ δῶρα ὅτι τὰ ἑαυτῶν κακῶν ἔ-
 κῶν ὅσθ' εἰσ λαμβάνειν, λέγεισ σὺ, ἔφη, ὡς πατὴρ,
 εἰς ὅ πείθειν μοι ἔχειν ὅσθ' εἶ) * ἀνομιμῶ-
 τερον τὸ φρονιμῶτερον δοκῆν εἶ) τὸ δέχθαι
 μὴ ὡν. λέγω γὰρ οὐκ, ἔφη, καὶ πῶσ δὴ τις, ὡς πα-
 τερ, τοιαῦτω δοξῶν αὐτῶν τὰ χεῖρα τὸ δέ-
 χασθαι αὐτῶν δὴ αὐτῶν ἐστίν, ἔφη, ὡς παῖ, σαυ-
 τομοστέρα ὁδὸς αὐτῶν αὐτῶν τὸ βέλη δοκῆν φρο-
 νιμῶσ εἶ), ἡ ὅ γῆρας αὐτῶν τέτων φρονιμον.

si saepius quis iniecta bonorum expectatio-
 ne fallat, huc ad extremum fidem non me-
 riturum, etiam quum veram spem pollice-
 bitur. Nimirum quae certo quis, filii, com-
 perta non habuerit, ea ne dicat ipsemet, ca-
 ueri debet: sed conficere, quod volet, pote-
 rit, si nonnumquam alij re proferant. Suam
 vero incitationem imperator ad pericula
 maxima reservare fidei maioris causa de-
 bet. Profecto, inquit Cyrus, recte mihi di-
 cere videris, ac mihi sic magis arridet. Ve-
 rum quo pacto sit efficiendum, ut milites
 pareant; ignorare, mi pater, nequaquam me
 arbitror. Nam ad hoc statim a patero tu me
 cōdoce faciebas, quum tibi me obtempe-
 rare cogeres: deinde magistris me tradidi-
 sti, qui & ipsi idem hoc agebat. Quum ve-
 ro iam inter ephebos versabar, praefectus
 noster in hoc ipsum curam acrem impen-
 debat. Deniq; leges pleraq; haec duo ma-
 xime docere arbitror, nimirum imperare,
 & sub imperio esse. Quapropter equidem
 de his cogitans, animadvertere videor, in
 omnibus illam exhortationem ad efficiū-
 dum, ut pareatur, plurimum valere; si is,
 qui dicto audiens est; laudetur ac honore
 adficiatur: contumax autem & ignominia
 notetur, & puniatur. Haec via, mi filii, ait pa-
 ter, eo pertinet, ut coactus quis pareat. Ve-
 rum ad id, quod hoc longe potius est, ut ho-
 mines vltro pareant, alia quaedam est via
 magis compendiaria. Homines enim ei,
 quem arbitrantur de commodis suis pru-
 dentius se ipsis dispicere, perquam luben-
 ter parent. Atq; hoc ita se habere, quum in
 multis aliis, tum in egrotantibus animaduer-
 tere licet, qui perquam cupide arcessunt id
 praecipuos, quod fieri oporteat: itidem-
 que in mari, ubi vectores perquam cupide
 gubernatoribus obsequuntur. Etiam ple-
 riq; ab iis, quibus existimant itinera notio-
 ra, quam sibi, ne discedant, totis viribus e-
 nituntur. Quum autem futurum putant, uti
 ex obcedentia detrimenti aliquid capiāt:
 tum vero nec suppliciis admodum cedere,
 nec excitari largitionibus volunt. Neq; e-
 nim munera suo cum damno quisquā ad-
 mittit. Dicis tu, mi pater, ait, nihil ad hoc, ut
 suo subiectos imperio quis obsequentes
 habeat, efficacius esse, quam ut eis pruden-
 tior existimetur. Dico id quidem, inquit.
 At quo pacto, mi pater, possit aliquis opi-
 nionem eiusmodi de se quamprimum ex-
 hibere? Nulla est, filii, via magis compen-
 diaria, quam ut quibus in rebus prudens
 videri volueris, in iis reabsse prudens sis.

Quod si hæc singulatim cōsideres, verame
dicere intelliges. Nam si vel bonus agricola
videri velis, veleques, vel medicus, vel
tibicen bonus, vel aliud quidpiam; quum
non sis: quam multa tibi struēda sint, vt
talis videare, cogita. Et si maxime persuaden-
do plerosq; impuleris ad te laudandum, vt
hanc de te opinionem excites, iamq; præ-
claros adparatus ad horum quælibet ha-
beas: tamen & tunc eris impostor, & paul-
lo post redargueris, vbi periculum faciun-
dum fuerit, & præterea vanus videberis. At
qua ratione possit aliquis eius, quod in po-
sterum e re futurum sit, prudentiam reue-
ra consequi? Nimirum ea, fili, si quæcunq;
discendo cognosci possunt, didicerit; quæ-
admodum tu aciei struendę rationes didi-
cisti. Quæcunq; vero sub disciplinam non
cadunt, neque providentia humana pro-
spici possunt; de his si per diuinationem
Deos consulueris, prudentior reliquis eris:
præsertim si quod factu melius esse cogno-
ueris, id operam des, vt fiat. Nam quod ex
vsu sit procurare, prudentioris est viri, quam
negligere. Iam vt aliquis a sibi subditis dili-
gatur, quod ego maximum arbitror, ad
hoc planum est eadem perueniri via, qua
vtendum est illi, qui ab amicis diligi cupi-
at. Dandam enim operam puto, vt illu-
stris sit beneficentia. Sed hoc difficile est,
fili, semper eos, quos velis, adficere bene-
ficiis posse. Vt autem secundis eorum re-
bus vna gaudere videaris, & aduersis vna
dolere, & cupiditatem subleuandi eorum
inopiam, præ te ferre, & sollicitudinem
metus, ne qua in re aberrant, & studium
providendi ne detrimentum accipiant; in
his scilicet adnitendum magis est, vt eis
adsis. Iam vero in rebus agendis, si per æ-
statem gerendę sint, solem imperator in om-
niū oculis perpeti supra ceteros debet:
per hyemem, frigus: quum laborādum est,
labores. Nā hæc omnia non nihil adferunt
momenti ad subiectorum amorem concili-
andum. Ais tu, mi pater, inquit, etiam im-
peratorē oportere ad omnia sibi subiectis
laborum tolerantiorē esse. Equidem aio,
respondit. Tu tamen bono sis animo, fili.
Scito enim, labores eosdem similibus cor-
poribus imperatoris ac gregarij militis, æ-
que graues non esse, quod ipse honos la-
bores leuiores faciat imperatori; & quod
intelligat in oculis hominum esse, quid-
quid ipse faciat. Vbi vero mi pater, iam ne-
cessariis a rebus instructi milites erunt, vbi
recte valebunt, vbi labores perferre pote-
runt, vbi bellicis artibus exercitati erunt.

Locus a
Cicerone
versus in
disputa-
tione Tu-
sculana
II.

καθ' ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐπιπέπων γνώσει, ὅτι
ἐγὼ δὴ πρὶ λέγω. ἡ γὰρ βέλγη μὴ ὦν ἀλατὸς γε-
ωργὸς δοκῆν εἶναι ἀλατὸς, ἢ ἰπποδῶς, ἢ ἰατρὸς, ἢ αὐ-
λητῆς, ἢ ἄλλ' ὅτισιν, εἰνόφ' ἵ πόσα γε αὐ δέοι σε πόσα σοὶ
μηχανὰς ἔδωκεν ἕνεκα, καὶ εἰ δὴ πείσαις ἐπ' δέοι αὐ
αἰσῆν τέ σε πολλὰς ὅπως δόξαν λάβῃς, καὶ κα- μηχαν.
τασκευὰς χαλαρὰς ἐφ' ἐκείτω αὐτ' κτήσατο, ἀρτι-
τὲ δὲ παλιγκῶς εἴης αὐ, καὶ ὀλίγω ὑπερον, ὅτι αὐ
πῆσαν δόξας, δὲ εληλεῖ μῦθος τ' αὐ εἴης, καὶ παρος-
ἐπι δὲ ζῶν φαίνοιο. φρονιμος ὅτι ὡς ἔστω οὐ-
σῶν μέλλοντος πῶς αὐ τις ἔσ' ὅππ' ἡμῶν; τ' δη- δήλον, ἔ-
λονότι, ἔφη, ὡ παῖ, ὅσα μὲν ὅτι μαθόντα εἰδέ- φη, ὡ παῖ,
ναι, μαθὼν αὐ, ὡς ὡρ τὰ τακτικὰ ἔματα. ὅσα φη, ὡ παῖ,
ὅτι αὐ δροφίους ἔτε μαθητὰ, ἔτε, ὡρ αὐτὰ αὐ- ὅπ
θρωπίνῃ παρονοία, δὲ μαντικῆς αὐ ὡρ αὐτε-
ων πυνθανόμενος, φρονιμότερος δὲ ζῶν αὐ εἴης
ὅ, π' ὅ γνῶις βέλπιον ὄν παρὰ τῶν αὐ, ὅτι με-
λεθῶς τῶν αὐ δὲ φρονιμότερος αὐδρὸς, ἢ
ὅ αμελῆν. διὰ μὲν τοῖ ὅτι ὅ φιλοφῶς ὡρ ὅ
C ἀρχομένων (ὅσῳ ἔμοιγε ἐν τοῖς μεγίστοις δοκῆ
εἶναι) τ' δηλονότι ἢ αὐτὴ ὁδὸς, ἢ ὡρ εἴπεις ὡρ ὅ δήλον ὅπ
φίλων ἐργεσθαι ὅππ' ἡμῶν. ὅ γὰρ οἱ μὲν δὲ ζῶν
ποιεῖν αὐ φαερόν εἶναι. ἀλλὰ τῶν μὲν, ἔφη, ὡ
παῖ, χαλεπόν, ὅ αὐεῖ δὲ ζῶν αὐτὸν εἰς αὐτὸν
ἐθέλη. ὅ ὅτι σὺν δὲ ζῶν αὐτὸν τε φαίνοας ἡ π' α-
γαθὸν αὐτοῖς συμβαίη, καὶ σὺν αὐτὸν μὲν ἡ π'
καχὸν, καὶ σὺν ἐπιπέπων παρονομαζόμενον τ' ἀπο-
είας αὐτῶν, τ' καὶ παρονομαζόμενον μὴ π' σφα-
λάσι, καὶ παρονομαζόμενον ὡς μὴ σφαιρῶν-
D ται, ὅτι ταῦτά πῶς δὲ μάλλον συμπαρονομα-
τῆν. καὶ ὅτι τ' παρὰ ζῶν αὐ, ἡ μὲν ἐν γέρῳ ὡσ, τ'
δὲ ζῶν αὐτὸν δὲ ζῶν ἡλίς πλεονεκτοῦντα φαερόν
εἶναι. ἡ μὲν ὅ ἐν χιμῶνι, τ' ἡ μὲν αὐ δὲ δὲ μω-
ρηῖν, τ' πόνων. πῶντα γὰρ ταῦτα εἰς ὅ φιλοφῶς
ὡρ ὅ ἀρχομένων συλλαμβανῆ. λέγεις σὺ, ἔ-
φη, ὡ παῖ, ὡς καὶ τ' καρτερώτερον δὲ ζῶν αὐτὸν
πῶντα τ' δὲ ζῶν αὐτὸν τ' ἀρχομένων εἶναι. λέγω γὰρ
οἶον, ἔφη. γὰρ ἡ μὲν αὐ, ἔφη, ὡ παῖ. ὅ γὰρ ἴαθι
τῶν, ὅτι τ' ὁμοίων σὺν τ' οἱ αὐτοῖ πόνου ἔχ ὁ-
E μοίως ἀπίνονται, δὲ ζῶν αὐτὸν καὶ ἰδιώτῃ
ἀλλ' ὅππ' αὐτὸν τ' ἢ ἡμῶν τῶν πόνου ὡ ἀρχο-
π, τ' καὶ ὅ αὐτὸν εἰδέναι ὅτι ἔλατάνη, * ὅ, π' αὐ
ποιεῖν. ὅπότ' ὅ, ὡ παῖ, ἢ δὲ ἔχοιεν μὲν τὰ ἐ-
πιπέπων οἱ σφαιρῶντα, ὡ φαίνοιεν τε, πόνου ὅ δὲ
ναῖντο, τὰς ὅ πολεμικὰς τέχνας ἢ σκηκῆτες εἶεν,
Φιλο-

καρτε-
κώτερον
αὐτὸ π' αὐ
εἰδέναι
* ὅ, π' αὐ
ποπ' ποιη.

Φιλοτίμος δ' ἔργων παρὸς τὸ ἀγαθὸν Φάμεας, ὃν περὶ ταῦτα αὐτοῖς ἠδίων εἶη τ' ἀπὸ βίης, ἐκ αὐτῆς ἠδ' ἡ τῆς κτλ. ὅσα σωφρονεῖν αὐτὸς σοὶ δοκῶν ἔλαττον ἔλαττον βεβλήμενος παρὸς τὸς πολέμους ὡς τάχιστα; καὶ μὰ δὴ, ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλεονέξην· εἰ δ' ἄν μὴ ἔργων αὐτῶν οἰοίμην καὶ αὐτὸς βητίων εἶη, καὶ τὸς ἐπολέμους βητίους ἔχην, ποσῶ δ' αὐτῶν μάλλον φυλαττοίμην ὡς παρὰ καὶ τὰ ἄλλα, ἀλλ' αὐτῶν οἰώμεθα πλείου ἢ μὴ ἀξία εἶη, ταῦτα παρὰ μὲν ὡς ἐν ἐχθροτάτῳ ποιεῖται. πλεονέξην δ' ἔχην, ὦ πάτερ, πολέμων πῶς αὐτὸς δύνατο μάχισται; οὐ μὰ δὴ, ἔφη, σὺ κέτι τὸ το φαῦλον, ὦ παῖ, οὐδ' ἀπλοῦ ἔργον ἐρωτᾷς; ἀλλ' εὐνοῖα, ὅτι δὲ τ' μέλλοι τὸ το ποιεῖν καὶ ὀπίσθουλον εἶη, καὶ χρυψίνοισι, καὶ δουλοῖν, καὶ ἀπατεῖναι, καὶ κλέεσθαι, καὶ δροπαζα, καὶ ἐν παύσει * πλεονεκτεῖν τῶν πολέμων. καὶ ὁ Κύρους ὀπίσθου ἔλαττον εἶπεν· ὦ ἡγεμόν, τὸ σὺ λέγεις, ὦ πάτερ, δὲν ἀνδρα μετρήεις; οἷός αὐ, ἔφη, ὦ παῖ, δικαιοτάτος τε καὶ νομιμώτατος αἴη * εἶης. πῶς μὲν, ἔφη, παύσας οἴσθαι ἡμᾶς καὶ ἐφθόους πάνανθια τῶν ἐδιδάσκετε; καὶ μὰ δὴ, ἔφη, καὶ νῦν γε, παρὸς τὸς φίλους τε καὶ παρὸς τὸς πολίτας ὅπως δὲ γε τὸς πολέμους δυνάμεσθε κακῶς ποιεῖν ἐκ οἴδα μανθάνοιτα; ἡμᾶς πολλὰς κακουργίας; ἐδὴτ' ἔργων, ἔφη, ὦ πάτερ, τίος μὲν, ἔφη, ἕνεκα ἐμαυτᾶν ἐπέδωκ' ἔχην; τίος δ' ἕνεκα ἀκροπόλεως; τίος δ' ἕνεκα δουλοῦν ἢ ἀγροῖς πλέγμασι καὶ ὀρύγμασι; τί δὲ ἕνεκα ποδάγρας καὶ δροπαδοῖν; τί δὲ λέοισι καὶ δροκτοῖς καὶ παρδαλεῖν ὅσα εἰς τὸ ἴσον κατὰ μῆκος ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μὲν πλεονεξίας τίος αὐτῶν ἐπέφρασε ἀγωνίζεσθαι παρὸς αὐτοῖς ἢ οὐ γνώσκεις, ὅτι ταῦτα πάντα τ' κακουργίαι τίος καὶ ἀπάται καὶ δολώσεις καὶ πλεονεξίαι; καὶ μὰ δὴ, ἔφη, ὁ Κύρους, θηρίων γε αὐτῶν δὲ εἰ καὶ δοξαίμην βούλεσθαι ὄσα πατήσά πενα, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμβάνων. ὅσα δὲ γὰρ ἐπέδωκ' ἔχην, οἶμαι, ἔφη, οὐδ' ἀκροπόλεως αὐτῶν ἐπέδωκεν ὑμῖν, ἀλλ' ὅτι ὁ σκρόπον βάλλειν ἐδιδάσκοντο, ἵνα γε νῦν μὲν μὴ κακουργοίητε τὸς φίλους, εἰ δὲ ποτε πόλεμος γένηται, δυνάμεσθε καὶ ἀνθρώπων σοφίαν καὶ ὄσα πατῶν καὶ πλεονεξίαν ὅσα ἐν ἀνθρώποις ἐπαυδοῦσθαι ὑμᾶς, ἀλλ' ἐν θηρίοις; ἵνα μηδὲ ἐν τῶν τὸς φίλους βλάπτειτε. εἰ δὲ ποτε πόλεμος γένηται, μηδὲ τῶν ἀγροῦν αἰγῶν εἴητε.

A vbi etiam ambitiose viri fortes videri cupient, vbi denique facere imperata, quam detrectare, iucundius ipsis erit: nonne tum, pater, sapere quis tibi videretur, si cum hoste quamprimum conflagere vellet? Quid ni, inquit, si quidem ipse meliori conditione sit futurus. Sin autem, quanto equidem & meipsum, & meos praestare censerem, tanto maiori cautione vterer: quemadmodum & alia, quae maximi pretij ducimus, ut quammaxime in tuto sint, operam damus. Verum, mi pater, esse meliori, quam hostes, conditione quo pacto quis possit: Profecto, fili, non de re vili neque simplici rogas. Nam scire debes eum, qui praestaturus hoc sit, & insidiatorem esse oportere, & mentis occultatorem suae, & fraudulentum & veteratorem, & furem, & raptorem, & quavis in re hoste superiorem. Et Cyrus ad ea ridens: Deus bone, ait, qualem esse me virum, pater, oportere dicis? Qualis, inquit, si fueris fili, & iustissimus sis, & legum observantissimus. At qui sit, ait, ut nos, quum pueri & ephebi essemus, his contraria docueritis: Immo, inquit, etiam nunc profecto; nimirum erga amicos & ciues. Verum ac non meministi, plerasque vos didicisse nequitas, ut hostes laedere possitis? Non equidem, mi pater, inquit. Cur ergo, subiecit ille, sagittis ferire disceratis? cur vibrare iacula? cur feras agrestes & retibus & foveis capere? cur ceruos pedicis & plagis? cur & cum leonibus, & ursis, & pardis, non a quo Marte cogrediebamini; sed ita semper aduersus hasce feras certare conabamini, ut conditione vos meliori essetis? an non animaduertis, haec omnia nihil aliud, quam nequitas, deceptiones, fraudes, melioris conditionis captationes esse? Sunt profecto, inquit Cyrus, sed aduersus feras. Hominum vero quemquam si dumtaxat velle decipere viderer, admodum vapulare memini. Nimirum, ait pater, neque vos sagittis hominem, ut arbitror, neque iaculo, ferire sinebamus: sed petere docebamus scopum, non id quidem, ut in praesens noceretis amicis; sed ut tempore belli, etiam in homines ictum dirigere possitis. Itidem fallaciis utendi, & meliori aliqua conditione potiundi rationem vobis tradidimus, non in hominibus, sed feris: nec his quidem ut amicos lederetis, sed ne tempore belli rudes horum & in exercitati essetis.

πλεονέκτω

αὐτῶν

εἶη

D

κακουργίαι τε εἰσι καὶ

E

De magistro, qui bona & mala docebat.

At enim, mi pater, inquit, si vtraque scitu sunt vtilia, tam bene, quam male hominibus facere: etiam vtraque in hominibus erant docenda. Sane fertur, ait pater, maiorum nostrorum memoria, fili, quemdam puerorum magistrum fuisse, qui & iustitiam pueros doceret, quemadmodum tu quoque iubes, & iniustitiam: non metiri, & mentiri; non fallere, & fallere; non calumniari, & calumniari; non praeripere commodum aliquod aliis, & praeripere. Distinguebat etiam, quae nam horum in amicos, quae in hostes patri oporteret. Atque adeo progressus ulterius, iustum esse docebat, amicos fallere cum bono ipsorum, & furto res amicorum subtrahere cum bono ipsorum. Haec qui docebat, etiam pueros ad ea inter se facienda exercuerit, necesse est: itidem ut in lucta circumueniendi rationem tradere Grecos aiunt, atque etiam exercere pueros, ut inter se hoc facere possint. Itaque quum nonnulli a natura essent ingeniosi ad scite decipiendum, & scite praeripiendum aliquid aliis, ac fortassis ad lucrandi quoque studium inepti non essent: nec ab amicis quidem abstinebant, quo minus eis aliquid praeripere conaretur. Quapropter edictum inde factum est, quo nunc etiam utimur, simpliciter esse docendos pueros, quemadmodum feruos docemus erga nos, veraces esse, non fallacis uti, nec furari, nec aliquid praeripere. Si quid aduersus haec faceret, ut castigarentur: quo nimirum ciues hoc more, condocefacti, mansuetiores existerent. At postquam ad eam aetate peruenissent, quae iam tua est, tunc eis & belli iura tuto tradi posse putabant. Non enim amplius exorbitaturi videmini, ut in ciues feros euadatis, qui sic educati estis vna, ut mutuo vos reueriamini. Ita de venereis etiam rebus ad valde iuuenes verba non facimus, ne accedente ad vehementem in eis libidinem leuitate, immodice huic libidini suae indulgeant. Sic est, profecto, respondit Cyrus. Quapropter me, ceu tardius accedentem ad discendum rationes illas praeripiendi quasdam commoditates, docere, si quid habes, ne recusato; quo meliorem meam, quam hostium sit, conditionem efficiam. Igitur enitere, subiecit pater, quantum potes, ut cum tuis instructis, hostes non instructos deprehendas; cum armatis, inermes; cum vigilantibus, dormientes; conspectos abs te, quum ipsi te non viderint; atque etiam ut locorum difficultatibus impeditos, ipse constitutus in lo-

Strategematum varietationes.

ἐκείν, ἔφη, ὦ πάτερ, εἰ ἄρα χρήσιμά ἐστιν ἀμφότεροι ὅτις αἰσθάνεται, ὅτι ποιεῖν καὶ κακῶς αἰσθάνεται, καὶ διδάσκειν ἀμφοτέρωθεν ταῦτα ἐδίδαξε ἐν ἀνθρώποις. ἀλλὰ λέγει, ἔφη, ὦ παῖ, ὅτι τῶν ἡμετέρων πατρῶν ἡμέτερος ποτὲ ἀπὸ διδάσκαλος τῶν παιδῶν, ὅς ἐδίδασκεν τὰς παῖδας πῶς ἰεραρχοῦν, ὡς ἄρα καὶ σὺ κελεύεις, ... μὴ ψεύδεσθαι, καὶ ψεύδεσθαι, καὶ μὴ δέσπαταιν, καὶ δέσπαταιν, καὶ μὴ δολοῦν, καὶ δολοῦν, καὶ μὴ πλεονεκίῃν, καὶ πλεονεκίῃν. Ἐπιείκει δὲ τούτων διώκειται. Βάτε παρὰ τὰς φίλους ποιητέον ἔστι, καὶ ἀπαρὰ τὰς ἐχθρούς, καὶ ἐπὶ τῶν πολεμίων ταῦτα ἐδίδασκεν, ὡς τὰς φίλους δίκαιον εἶναι δέσπαταιν ὅτι γε ἀγαθὸν καὶ κλέπτειν τὰ τῶν φίλων ὅτι γε ἀγαθόν. [καὶ] * ταῦτα διδάσκειν ἀνάγκη καὶ γυμνάζειν ἡμᾶς παρὰ δὴ τῶν πατέρων τὰς παῖδας ταῦτα ποιεῖν, ὡς ἄρα καὶ ἐν πάλλη φασὶ τὰς ἑλλήνας διδάσκειν δέσπαταιν, καὶ γυμνάζειν τὰς παῖδας παρὰ δὴ τῶν πολεμίων τὰ διδάσκειν ποιεῖν. ἡρόδοτος ἐν ἱστορίαις διφύξος καὶ παρὰ τὸ εὐδὲσπαταιν καὶ παρὰ τὸ πλεονεκίῃν, ἴσως δὲ καὶ παρὰ τὸ φιλοκερδέειν ἐκ ἀφύξος ὄντες, ὅτι ἀπειχόντες ἐστὶν ἀπὸ τῶν φίλων, ὅτι μὴ ἐχὶ πλεονεκίῃν αὐτῶν περὶ αἰσθάνεται. ἐπεὶ οὖν οὕτως ἐκ τούτων φησὶ, ἢ καὶ ἡμεῖς ἡμέτερος οὕτως διδάσκειν ἀληθεύειν, καὶ μὴ δέσπαταιν μηδὲ κλέπτειν, μηδὲ πλεονεκίῃν, εἰ τὸ ταῦτα ποιοῦν, χαλεπὸν ὅπως οὖν ποιούτω ἐπὶ ἐπιείκει τες παρὰ τὸ εὐδὲσπαταιν ἡρόδοτος. ἐπειδὴ ἔχει τὴν ἡλικίαν ἡμῶν, οὐκ ἔστιν ἔτι δὲ παρὰ τὰς πολεμίας ἰομιμα ἐδίδκα ἀσφαλῆς εἶναι διδάσκειν. ἐδὲ γὰρ αὐτῶν ἐπὶ δέξασθαι δοκῆτε παρὰ τὸ ἀγροί πολιται ἡμέτερος, ἐπὶ αἰσθάνεται δὴ τῶν πολεμίων ἡμετέροι. ὡς ἄρα καὶ παρὰ τὸ ἀφροσύνην ἐξ ἀγαλλεῖν παρὰ τὰς ἀγροίνας, ἵνα μὴ παρὰ τὴν ἰσχυρὰ ὅτι θυμὸς αὐτοῖς ῥαδιουργίας παρὰ τὸ νομῆναι, ἀμέσως αὐτῶν χροῖο οἱ νέοι. ἢ δὲ, ἔφη, ὡς ποῖν οὐκ ἔστι με ὅτι τούτων τῶν πλεονεκίῶν, ὦ πάτερ, μὴ φείδου εἰ πὶ ἐχθρῶν διδάσκειν ὅπως πλεονεκίῃσιν ἐγὼ τῶν πολεμίων, μηδὲ μὲν οὖν, ἔφη, ὅποσον ἐστὶ δυνάμεις, τελευτήσας τοῖς σαυτοῦ ἀπαικίς λαμβάνειν τὰς πολεμίας, καὶ ὡς πλεονεκίῃσιν ἀόπλους, καὶ ἐρηγροί καὶ τεύδοις, καὶ φανερός σοι ὅτις ἀφανῆς ὡς αὐτοῖς ἐκείνοις, καὶ ἐν δεσχεῖας αὐτοῖς γυμνοῦσιν τὸ ἐρεῖν ἐν ἐρεμῶν μιν.

μὴ αὐτὸς ὦν ἰσοδύναμος. καὶ πῶς αὖ ἔφη, τίς
 ποιῶντα, ὦ πάτερ, ἀμφοτέρων τῶν διαίτη [αὐ]
 τῶν πολεμίων λαμβάνει; ὅτι ἔφη, ὦ παῖ, πολ-
 λα μὲν τῶν ἀνάλκων ἐστὶ καὶ ὑμᾶς καὶ τῶν πο-
 λεμίων ἰσοδύναμος. σιτοποιήσασθαι γὰρ ἀνάγκη
 ἀμφοτέροις, καὶ μὴ ἀσπασθαι τε ἀμφοτέροις, καὶ
 ἕωθεν ἐπιπέσει τὰ ἀνάγκη αὐτῶν ἀμα πύργους ἰσο-
 ποιοῦν δέσασθαι καὶ τὴν ὁδοῖς, ὅποιαι αὖ ὄσι, ποι-
 αύτας ἀνάγκη χρῆσθαι. ἀλλὰ σε πύργους κα-
 τὰ τοὺς ὄρους, ἐν ᾧ μὲν αὖ ὑμᾶς γνώσκεις ἀ-
 σπαστάς γε γινώσκεις, ἐν τῶν μέγιστα φυ-
 λακτεῖται. ἐν ᾧ δὲ αὖ τῶν πολεμίων ἀσπασ-
 τῶν * ἀσπαστάς γε γινώσκεις, ἐν τῶν μέ-
 γιστα ἐπιπέσειται. πότερον δὲ, ἔφη ὁ Κύριος,
 ἐν τῶν μόνον ὄσι πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλ-
 λους τοῖς; καὶ πολὺ γε μάλλον, ἔφη, ὦ παῖ.
 ἐν τῶν μὲν γὰρ ὡς ἐπιπέσει πολὺ πύργους ἰσο-
 ποιοῦν φυλακτεῖται, εἰδότες ὅτι δέονται.
 οἱ δὲ δὲ ἀσπαστάς τῶν πολεμίων διώκονται καὶ
 θαρσύνονται ποιήσαντες ἀφυλακτους λαμβά-
 νειν, καὶ διώξασθαι παρὰ τοὺς ἑαυτῶν, ἀσπαστους
 ποιήσαντες, καὶ ἐν δυσχερείᾳ φυγῆ ἰσοσπασ-
 τῶν ἐν ταῦτα ἐπιπέσειται. δὲ δὲ, ἔφη, ὦ παῖ,
 φιλομαθῆσαι σε τῶν πύργων ὄσι οὐχ οἷς αὖ
 μέγιστοι, τῶν μόνον χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐ-
 τὸν ποιητῶν ἐστὶ τὴν ὁδοῖς τῶν πολεμίων μη-
 χημάτων. ὡς ἔφη καὶ οἱ μοισαῖοι οὐχ οἷς αὖ μά-
 θωσι, τῶν μόνον χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ ἄλλα
 μέλη πεφρονῆσαι ποιῆσαι. καὶ σφόδρα μὲν καὶ ἐν
 τοῖς μοισαῖοις τὰ νέα καὶ ἀσπαστά δόδοκιμῶν, πο-
 λὺ δὲ καὶ ἐν τοῖς πολεμίοις μάλλον τὰ καὶ
 νὰ μηχανήματα δόδοκιμῶν. ταῦτα γὰρ μάλ-
 λον καὶ δὲ ἀσπαστῶν διώκονται τῶν πολεμίων.
 εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο με-
 τετέγγεις ἐπὶ ἀσπαστῶν ἢ τῶν μηχανῶν,
 ἀλλὰ καὶ πύργους ἐπὶ τοῖς μικροῖς θηείοις ἐμη-
 χήσας, ὅσα οἷς αὖ, ἔφη, πᾶσι πύργους ἐλά-
 σαι τῆς πᾶσι τῶν πολεμίων πλεονεξίας;
 σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν ὄριθας ἐν τῶν ἰσοσπασ-
 τῶν χημάτων ἀσπαστῶν ἐπορεύου νυκτός. καὶ
 τῶν κινήσασθαι τῶν ὄριθας ἐπεποιήσω σοι ἐπὶ
 τῶν αὖ πᾶσι αὐταῖς, καὶ ὁ κεννημῶν
 χημάτων δὲ εἰς αὐτῶν ἀκινήτων ὄριθας δὲ ἰσο-
 πεπαιδῶν σοι, ὡς τε σοὶ μὲν τὰ συμφέρον-
 τα ἰσοσπαστῶν, τῶν ὁμοφύλων ὄριθας δὲ ἀσπαστῶν αὐτῶν ὅτι ἐπὶ
 ὄριθας δὲ ἰσοσπαστῶν αὐτῶν. * εἰχες δὲ ἐπὶ μέγιστα τῶν φθάνων ἑλκων τὰ πετεινὰ πᾶσι τῶν φυγῶν.

comunito excipias. Et qui fieri poterit, in-
 quit, mi pater, ut aliquis hostes in huiuf-
 modi erroribus deprehendat? Quia enim,
 fili, multa talia quum vobis, tum hostibus
 accidere necesse est. Nam vtriusq; victus ex-
 pedienda ratio est, somnus vtriusq; capien-
 dus, & tēpore matutino ad naturę necessa-
 ria prope simul vniuersis est secedendū, &
 itineribus, qualia fuerint, talibus vtendum
 e necessario. Quæ omnia considerāda tibi
 sunt, vt vbi maxime vos imbecilles anim-
 aduerteris, ibi summa cautione vtaris: vbi
 vero posse senseris hostes opprimi facilli-
 me, ibi potissimum eos adgrediare. Verum
 an duntaxat in his, inquit Cyrus, meliori
 esse cōdicionē licet, an etiam in quibus-
 dam aliis? Immo [in aliis] multo magis, in-
 quit, fili. Nam in his prope vniuersi cautio-
 nes accuratas adhibent, vt i quibus esse fi-
 bi opus intelligant. Qui autem fallunt ho-
 stes, possunt eos vel iniecta fiducia incau-
 tos opprimere; vel concessa insequendi se
 facultate, perturbare ipsorum ordines; vel
 simulatione fugæ adductos ad difficilia lo-
 ca, inuadere. Oportet vero te, fili, qui hæc
 omnia discendo cognoscere cupis, non iis
 duntaxat vtī, quæ ab aliis didiceris: sed et-
 iam de ingenio tuo quasdam aduersus ho-
 stem molitiones excogitare: quemadmo-
 dum & Musici non iis tantum, quos didi-
 cere, modis vtuntur; sed alios etiam no-
 uos facere student. Ac quæ noua sunt, & i-
 pso quasi in flore, vehementer illa quidem
 in Musicis quoq; probantur: verum multo
 magis in rebus bellicis nouæ machinatio-
 nes laudem merentur. quippe quæ hostem
 decipere facilius possint. Quod si tu, fili,
 nihil aliud in homines transferas, quam
 eas ipsas molitiones, quas aduersus minu-
 tas admodum bestias excogitare solebas;
 non te plurimum in rationibus, quibus ho-
 ste superior euadas, inueniendis profectu-
 rum existimas? Tu hyeme sæuissima noctū
 surgens, aucupatum ibas: & prius, quam a-
 ues se cōmouerent, iam eis erant abs te pa-
 rata retia, iam area versa non versa similis
 erat. Præterea quædam aues abs te sic erāt
 edoctæ, vt tuis quidem illæ commodis
 seruirent; sui vero generis aues in fraudem
 pellicerent. Ipse in insidiis ita te abdebas, vt
 illas tu cerneres, ab illis cerni non posses.
 Etiam studiose dabas operā, vt aues prius
 trahendo anteuerteres, quam fugerent.

πολεμίων

ἰσοδύναμος

* εὐχρηστικῶς

πολεμίων

ἀσπαστά

ὄριθας

ἐπὶ μέγιστα

ἴσως citat StBenceg 9. p. 186, 3. 2x 46. z.

Rursum aduersus leporem, quod is in cali-
 gine pastu quærat, interdium vero fuga sibi
 cõsulat, canes alebas, qui odoratu eũ vesti-
 garent. Et quia reperitus celeriter in fugam
 se conuiceret, idcirco canes alios habebas,
 ad hoc institutos, ut e vestigiis eũ insequẽ-
 do caperent. Quod si horum quoq; canum
 vim lepores euasissent, indagabas eorum
 vias, & ad quæ loca potissimum fugerent,
 in illis retia visum fugientia tendebas; ut
 illapsus in ea lepus ipsemet in illa fuga con-
 citatiore se indueret. Atq; uti ne hinc qui-
 dem aufugeret, speculatores eius, quod ac-
 cederet, cõstituebas; qui de propinquo ce-
 leriter adcurrerent. Ipse a tergo clamorem
 ad leporem vsq; pertinentem tollens, ter-
 rirabas eum, ut improvide procurrens ca-
 peretur: qui autem ab anteriori parte in in-
 fidiis erant, facile tua opera latebant, quod
 abs te silere iussi fuissent. Quamobrem, ut
 aiebam antea, si huiusmodi quædam ad-
 uersus homines etiam, moliri uolueris, e-
 quidem haud sciõ, an vllum ex hostibus
 superstitem relicturus sis. Quod si aliquan-
 do necessitas obueniatur, ut in planitie cam-
 pestri, Marte aperto, armatis virisq; præ-
 lium sit conferendum: tum vero, adiu-
 menta filii, quibus superiores euadamus,
 multo ante comparata plurimum valent.
 Sunt autem hæc, si corpora militum pro-
 be fuerint exercita, si probe quasi exacuẽ-
 do redditæ acres animi, si probe rei milita-
 ris artes meditate. Præterea necesse est hoc
 etiam scias, quoscunq; censes æquum esse
 tibi parere, eos omnes existimatuos æ-
 quum esse, ut tu ipsis consulendo prospici-
 as. Itaq; numquam tibi deponendæ sunt
 curæ, sed prouidendum noctu, quid sub-
 iectos imperio tuo facere, velis, ubi dies ad-
 uenerit: interdium, quo pacto se res noctur-
 næ quam optime sint habituræ. Qua vero
 ratione sit instruendus ad pugnam exerci-
 tus, quo pacto vel interdium, vel noctu vel
 per angustas, vel latas, vel montuosas, vel
 campestrès vias ducendus: quo pacto me-
 tandæ castra, nocturnæ diurnæue excubiæ
 constituendæ, ducendus in hostem, vel re-
 ducendus miles: quo pacto propter urbem
 hostilem faciendum iter, exercitus ad mu-
 rum vel adducendus, vel abducendus: quo
 pacto vel saltus, vel fluuij transeundi:
 qua ratione vel a copiis equestribus, vela
 iaculatoribus, vel a sagitariis cauendum:
 tum si tibi explicatum in cornua exerci-
 tum ducenti hostes se obuij ostentant, quo
 pacto sit acies eis opponendæ: sin eum pha-
 langis in morem instructum ducenti, exa-

De praliis,
 que aperto
 Marte cõ-
 mittuntur.

Α τωρὸς δὲ αὐτῶν λαγῶν, ὅτι μὲν εἰ σκότη νέμε-
 ται, τὴν δὲ ἡμέραν ἀποδιδράσκεις, κύνας ἔξε-
 φας, αἱ τῆ ὄσμη αὐτὸν ἀνέλεισκον. ὅτι δὲ ἔσ-
 χὲ ἔφθην ἐπεὶ ὄρεθῆν, ἄλλας κύνας εἶχες
 ἑπιτετηδὸ μύνας τωρὸς ὃ καταπόδας αἰ-
 ρῆν. εἰ δὲ καὶ ταύτας ἀποφύγειν, τὸς πόρεν
 αὐτῶν ἐκ μαθητῶν, καὶ τωρὸς οἷα χεῖρα
 φθῆναι ἐρωῦται οἱ λαγῶν, ἐν τῶτοις τὰ δι-
 κτυα διζόρεθῃ ἐνεπετῆρῖνες, ἵνα ἐν τῶ
 σφόδε φθῆν αὐτὸς ἑαυτὸν ἑμπύτων ἐμπύτων
 ἐνέδου. τῶ δὲ μηδὲ εἰσέδῃεν ἀφ᾽ αὐτῶν, σὺ-
 πῆς τῶ γηνομῆρου κατῆς, οἱ εἰγύθεν ἔσχῃ
 ἐμελλον ἑπιγῆρῆσαι. καὶ αὐτὸς μὲν σὺ ὁ-
 πιθεν κραυγῆ ὁσδὲν ὑπερζούση τῶ λαγῶ
 βοῶν, ὃξ ἐπληθῆς αὐτὸν, ὥστε ἀφ᾽ ὅπως ἀλί-
 σκεῖ. τὸς δὲ ἐμπαρῶθεν σὶγᾶν διδάξας ἐν-
 εδρῶν ὄρεθῃ, λαυθᾶν ἐπόρεθ. ὡς αὖ οἷον τωρὸ-
 ς πον, εἰ τοιαῦτα ἐτελήσας καὶ ὅτι τὸς αἰδεφ-
 πῆς μηχρᾶσαι, ὅτι οἱ δὲ ἔρωγε, εἰ πῖνα λί-
 ποῖς αὐτῶν πολεμίων. ἡ δὲ ποτε δῆα αἰάθη
 ἑλήπη καὶ ἐν τῶ ἰσοπέδῳ ἐκ τῶ ἐμφαιδῶ ὠ-
 πλισμένους καὶ ἀμφοτέρους μάχῃ σὺ ἀπῆν,
 ἐν τῶ τοῖστω δὴ, ὦ παῖ, τὰ ἐκ πολλῶ παρ-
 εσκευασμένα πλεονεξία μέγα δὴ αἰ. τῶ
 τῶ δὲ ἐγὼ λέγω εἶ, ὅτι τῶν στρατιωτῶν δὲ
 μὲν τὰ σώματα ἡσκημένα ἦ, δὲ αἱ ψυχᾶι
 τεθνημένα, δὲ αἱ πολεμικῆ τέχῃ μεμε-
 λετημένα ὦσιν. δὲ δὲ ἕρη καὶ τῶ το εἰδένα, ὅτι
 ὁπόσος αὐτῶν ἀξίους σοὶ πείθεσαι, καὶ ἐκείνοι
 πῶντες ἀξίους σοὶ τωρὸ ἑαυτῶν βουλεύε-
 σθαι. μηδέ ποτε οἷον ἀφ᾽ ὅπως ἔχε, δὴ αὐ-
 τῶ μὲν νυκτὸς τωρὸ σὸς πεῖ τί σοὶ ποιήσοισιν οἱ
 δῆρῶν ἐπειδὴν ἡμέρα ἕρηται, τῶ δὲ ἡ-
 μέρας ὅπως τὰ εἰς νύκτα κάλλιστα ἔξῃ. ὅπως
 δὲ ἕρη τῶσιν εἰς μάχῃ στρατιᾶν, ἢ ὅπως ἀ-
 γῆν ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ ἑπῆς ἢ πλατείας ὁ-
 δοῖς, ἢ ὄρεθῆς ἢ πεδινῆς, ἢ ὅπως στρατοπεδύε-
 σθαι, ἢ ὅπως φυλακῆς νυκτερινῆς ἢ καὶ ἡμε-
 ρινῆς κατῆσαι, ἢ ὅπως τωρὸς πολεμίοις
 τωρὸσ ἄγῆν, ἢ ἀπάγῆν ἀπὸ πολεμίων, ἢ ὅπως
 τῶσ ἄγῆν ἢ ἀπάγῆν, ἢ ὅπως τῶσ ἄγῆν ἢ ποτα-
 μοῖς ἀφ᾽ ὅπως ἢ ὅπως ἰπτικῶν φυλάτῃσ, ἢ
 ὅπως ἀκρῆσ ἢ ποζόσῃσ καὶ εἰγε δὴ σοὶ καὶ κέ-
 ρας ἄγῆν οἱ πολεμιοὶ ἑπιφαιδῆν, πῶς ἕρη ἀν-
 πικῆσαι καὶ εἰ σοὶ ὅτι φθῆν ἄγῆν τι δῆ-
 λῶθῃ

ἐμπύτων
 σὺ ἐδῶ

αἰ αἰ οἱ
 τῶ πῶ

καπῆ

λοθέν ποθεν οί πολέμοι φαίνεν, ή κτ' παρ' ούσω. Α
 πον, όπως χρεή αντιπαρ' άγαν ή όπως τα τ' πο-
 λεμίων αν τις μάλιστα άραδάνοιτο, ή όπως τα
 σα ήκιστα οί πολέμοι είδένεν. ταυτα ή πρώτα τί
 αν έγω λέγομι σοι; όσα τέ γδ' έγω ήδ' έβν, πολ-
 λάκις άκίχθας. άνωσ τέ εί τις έδοκε τί τέτων
 όπίστασθαι, σοσένος άντ' ή μέληκθας, ουδ'
 άδαής γεγνησθαι. δέ ούτω παρ' ός τα συμβαίνον-
 τα, οίμα, τέποις χρεήσθαι, όποίοις αν σοι άεί
 συμφέρην τέτων δοκή. μάτε δέ μου, ώ παϊ, ή
 ταδε, έφη, τα μέγιστα. ταυτα γάρ ίερα ή
 οίωοις μήτ' έσσαντα μηδέποτε μηδ' έν
 τη στρατ' άκινδυνόσθης, κατ' άνοάν ώς άν-
 θεσποι μηδ' άρεοώται παρ' άξίς είκάζοντες,
 πα άστα. είδότες δέ σοσέν, άπό ποίας έσαι άνθίς τ' τα-
 γαρόν. γνοίης δ' αν δέ άντ' ή τ' ή γιγνομέ-
 πομοί νων. πολλοί μηδ' τ' γάρ ήδη πόλεις έπεισαν, και
 ταυτα οί δοκωώτες σοφώτατοι εί), πόλεμον
 άρασθαι παρ' ός τέτοις, ύφ' ών οί πεισθέντες
 πομά όπιτέσθαι άπώλοντο. πολλοί ή τ' πολλοίς ήυ-
 ξησαν ήδη και ιδίώτας και πόλεις, ύφ' ών άν-
 ξηθέντων τα μέγιστα κακ' έπαρον. πολλοί δέ,
 οίς δέλιω φίλοις χρεήσθαι, και ό ποιήν και ό
 πάρα, τέποις δουλοίς μάλλον βουληθέντες ή
 φίλοις χρεήσθαι, ύφ' άντ' ή τέτων δίκλω
 έδοσαν. πολλοίς δ' ούκ ήρχεσεν άνθίς ό μέ-
 εος έχοισι ζήν ήδέως, όπιτημήσαντες ή πρώ-
 των κώοι εί), άτα ταυτα ή αν είχον άπέ-
 κλουπο τυχον. πολλοί δέ τ' πολύδκον τ' χρυσό κλη-
 σάμμοι, άτα τέ τον άπώλοντο. ούτως ή γε
 άνθεσπίνη σοφία σοσέν μάλλον οίδε ό άρι-
 τυχοί σον άρσθαι, ή εί κληροούμμοσ ό, ή τ' λάχοι
 τέτό τις παρ' ήτοι. θεοί δέ, ώ παϊ, άεί όντες
 πδύτα ίτασι τα γεγνημύα. και τα όντα, και
 ό, ή δέ έκασου άντ' ή άποθήσεται. και τ' ή
 συμβουλομύων άνθεσπών οίς αν ήλεω ω-
 σι, παρ' ήμμοίσι αν τε χρεή ποιείν και ά ου
 χρεή. εί δέ μη πασιν έτέλοισι συμβουλοείν,
 σοσέν ήμασόν. ου γάρ αν άκη άνθίς έστιν ών
 αν μη ήλωσιν όπιμελθσθαι.

Alia quavis parte hostes adpareant, non au-
 tem a fronte, quo pacto ducendus sit tunc
 in eos miles : qua ratione possit effici, ut
 quid hostes rerum agant, sentias; tu quid
 instituas, profus ab ipsis ignoretur: hæc
 igitur omnia quid ego tibi commemo-
 rem? Nam quæcunque comperta mihi e-
 rant, audisti sæpius: & ceteroquin si qui
 harum rerum periti videbantur, eorū ne-
 minem neglexisti, nec rudis & imperitus
 euasisti. Quapropter ad quælibet euenta,
 ut arbitror, his utendum erit, quæ tibi
 quouis tempore potissimum ex usu fore
 videbuntur. Etiam hæc ex me, fili, maxi-
 mi sane momenti discito. Numquam ne-
 que prote solo, neque cum exercitu, sac-
 cris non litatis, & contra auspicia pericu-
 lum adieris. Nam cogites velim, homines
 non nisi de coniecturis res gerendas susci-
 pere; quum plane nesciant, unde boni sit
 aliquid ipsis expectandum. Licet hoc de
 iis, quæ accidere solent, intelligas. Nam
 fuere complures, iique hominum opinio-
 ne sapientissimi, qui multis auctores exsti-
 terunt, ut bellum aduersus eos mouerent,
 a quibus illi deinde, qui persuaderi hoc sibi
 passi fuerant, sunt euerfi. Multi præter-
 ea multos, & priuatos homines, & respub-
 licas euexerunt; a quibus euectis opera
 sua, maximis sunt deinde malis adfecti.
 Multi eos, quibus amicis uti poterant, col-
 latis in ipsos, & acceptis vicissim beneficiis,
 quum seruos esse suos, quam amicos mal-
 lent; ab iisdem multati pœnas dedere.
 Multi vita iucunda, coniuncta cum posses-
 sione partis alicuius non contenti, quum
 omnia suam in potestatem redigere cupe-
 rent: illis etiam, quæ possidebant, excide-
 runt. Multi aurum, quod tantopere votis
 omnium expetitur, consecuti; propter hoc
 ipsum interierunt. Itaque humana sapien-
 tia, nihilo certius, quod optimum est, deli-
 gere nouit; quã si quis hoc agat, quod fors
 obtulerit. Verum Di immortales, fili, om-
 nia norunt, & præterita. & præsentia, &
 quis singulorum futurus sit exitus. Idem
 hominibus se consulentibus, quibus qui-
 dem propitij sunt, quæ suscipienda vel
 E non suscipienda sint, ante significant. Ne-
 que vero mirandum, non omnibus ipsos velle consulere: quando illorum curam gere-
 re, quos complecti studio suo nolint, nulla necessitate coguntur.

Nihil non religiose tentantur.

D